

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ: ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: "Do countries with more inequality pollute more?" Economic inequality and environmental impact of consumption and production

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ : ΨΕΙΡΙΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΑΣΗΜΙΝΑ,
ΜΠΑΜΠΙΝΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΟΛΟΚΥΘΑ ΙΩΑΝΝΑ

ΕΤΟΣ 2023

ΑΘΗΝΑ

Copyright © Ioanna Kolokytha, 2023

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Questions considering the use of this thesis for profitable use must address to the author.

The content of the thesis is the result of the author and research and does not represent the views of the Panteion University.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έννοια της ανισότητας ως φαινόμενο έχει απασχολήσει αρκετά την κοινωνία ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, η ανισότητα παρατηρείται σε τομείς όπως στον οικονομικό τομέα και στον κοινωνικό. Το φαινόμενο της ανισότητας μπορεί να επηρεάσει αρνητικά το μορφωτικό επίπεδο και τα δικαιώματα του κάθε ατόμου με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν ευκαιρίες για καλύτερες εργασιακές προοπτικές είτε για πρόσβαση σε οποιαδήποτε απασχόληση. Έτσι πολλοί πολίτες αναγκάζονται να διαμείνουν σε χαμηλότερης ποιότητας περιοχές και αντίστοιχα να καταναλώνουν φθηνά και ανθυγιεινά προϊόντα καθιστώντας τους ευάλωτους σε περιβαλλοντικούς κινδύνους που μπορεί να επηρεάσει την υγεία τους. Τέτοιοι κίνδυνοι μπορεί να είναι οι ατμοσφαιρικοί ρύποι, οι ακραίες θερμοκρασίες, χημικές ουσίες σε προϊόντα και τοξικά απόβλητα. Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια ανάλυσης με βάση βιβλιογραφική έρευνα και δεδομένα που είναι διαθέσιμα σχετικά με το πως επηρεάζει η ανισότητα την οικονομία, την κοινωνία και εν κατακλείδι το αντίκτυπο που έχει στο περιβάλλον σε παγκόσμιο επίπεδο. Πολλά από τα δεδομένα περιλαμβάνουν όλες τις χώρες παγκοσμίως και το χρονολογικό πλαίσιο θα αφορά από την δεκαετία του 1960 έως και σήμερα. Παρόλα αυτά, περαιτέρω έρευνα αναμένεται σε σχέση με το υδάτινο αποτύπωμα τόσο της κατανάλωσης όσο και της παραγωγής των προϊόντων, καθώς χρονολογικά τα μόνα διαθέσιμα δεδομένα αφορούν την δεκαετία του 1990 και του 2000. Οι απαραίτητοι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν όπως π.χ. ο συντελεστής Gini και ο συντελεστής συσχέτισης Pearson θα βοηθήσουν να εκφράσουμε τα αποτελέσματα και να εξάγουμε συμπεράσματα για τις επιπτώσεις της ανισότητας και αντίστοιχα θα προταθούν λύσεις για την εξομάλυνση του φαινομένου.

Λέξεις-κλειδιά: ανισότητα, οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον, οικολογικό αποτύπωμα, μέτρα αντιμετώπισης

ABSTRACT

The concept of inequality as a phenomenon has concerned society a lot, especially in recent years. In particular, inequality is observed in areas such as the economic sector and the social sector. The phenomenon of inequality can negatively affect the education and rights of each individual level as a result of which they do not exist for better job prospects or access to work. Thus, many are forced to reside in lower quality areas of the citizens and accordingly consume cheap and unhealthy products making them vulnerable to environmental hazards that can affect their health. Such hazards can be air pollutants, extreme temperatures, chemicals in products and toxic waste. This work is an attempt to analyze based on the literature research and the data available on how inequality affects the economy, society and the impact it has on the environment at a global level. Much of the data includes all countries worldwide and the time frame covering the 1960s to the present. However, further research in relation to the water footprint of both consumption and production of the products, as chronologically the only data available in the 1990s and 2000s. The necessary indicators to be constructed such as e.g. the Gini coefficient and the Pearson correlation coefficient will help to express the results and explain conclusions about the inequalities, and respectively solutions will be proposed to smooth the phenomenon.

Key words: inequality, economy, society, environment, ecological footprint, countermeasures

ΣΕΛΙΔΑ ΑΦΙΕΡΩΣΗΣ

Την διπλωματική μου εργασία θα ήθελα να την αφιερώσω στους γονείς μου Χρήστο και Ελένη όπου με την στήριξη τους καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου με βοήθησαν να διευρύνω τους ορίζοντες μου και να πιστέψω στις ικανότητες μου.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κ. Αναστασία Ψειρίδου , την κ. Χριστοφόρου και τον κ. Μπαμπίνα διότι μέσα από τις διαλέξεις τους κατά την διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους διέυρνα τις ορίζοντες μου στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης που θα αποτελέσει αρωγό στην επαγγελματική μου πορεία.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους και γνωστούς μου όπου με τα υποστηρικτικά τους λόγια μου έδωσαν την ώθηση να πετύχω τον στόχο μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

• Περίληψη/Abstract.....	3
• Σελίδα αφιέρωσης.....	4
• Πίνακας περιεχομένων.....	5
• Εισαγωγή.....	6
• Ενότητα 1: Η έννοια και ο ρόλος της παγκοσμιοποίησης.....	7
• Ενότητα 2 :Κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες.....	9
• Ενότητα 3 Ανισότητα και ο τομέας της παραγωγής και της κατανάλωσης.....	15
• Ενότητα 4 : Οικονομία και Περιβάλλον.....	20
• Ενότητα 5: Δεδομένα και Μεθοδολογία.....	33
• Συμπεράσματα.....	76
• Βιβλιογραφικές αναφορές.....	78

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικός στόχος της εργασίας είναι μέσω οικονομικής και βιβλιογραφικής έρευνας να δούμε τι είναι η έννοια της ανισότητας και πως επηρεάζει την κάθε χώρα σε οικονομικό, κοινωνικό αλλά κυρίως σε περιβαλλοντικό επίπεδο. Ερευνώντας τα δύο πρώτα επίπεδα θα μπορέσουμε να δούμε αναλυτικά πως το φαινόμενο της ανισότητας συσχετίζεται και πως αλυσιδωτά μπορεί να επηρεάσει την κοινωνία, την οικονομία, την παραγωγή και την κατανάλωση αλλά και κατ' επέκταση το περιβάλλον.

Από τις αρχές του 1980 το φαινόμενο της ανισότητας άρχισε να αυξάνεται κυρίως στις χώρες του Δυτικού Κόσμου όπου και παρατηρήθηκε ότι ο πλούτος που είχε συσσωρευτεί σε εκείνες τις περιοχές αντιστοιχούσε στο 50% του πιο φτωχού παγκόσμιου πληθυσμού. Σύμφωνα με την θεωρία της Crenshaw (1989) η ανισότητα συνδέεται συχνά με την διατομεακότητα, δηλαδή η οποιαδήποτε μορφή προκατάληψης μπορεί να δημιουργήσει ανισότητα όσο αφορά το φύλο, την θρησκεία, το κοινωνικό επίπεδο ακόμη και στην εξωτερική εμφάνιση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζει την υγεία του κάθε πολίτη καθώς παρατηρείται σημαντικό ποσοστό παχυσαρκίας και προβλημάτων ψυχικής υγείας λόγω παραγόντων όπως είναι το στρες και το άγχος. Με γνώμονα αυτά η κοινωνία είναι πιο ευάλωτη σε εγκληματικά περιστατικά όπως ληστείες και ανθρωποκτονίες. Οι περιοχές με τα μεγαλύτερα ποσοστά εγκληματικότητας είναι υποβαθμισμένες περιοχές όπου λόγω της έλλειψης παιδείας και της εκπαίδευσης καθώς και του χαμηλού ή και μηδενικού εισοδήματος καταλήγουν σε εγκληματικές συμπεριφορές για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν με την καθημερινότητα. Έτσι η αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών σε άνισες κοινωνίες απαρτίζεται από φθηνά και χωρίς μεγάλη διάρκεια προϊόντα όπου δημιουργούν περισσότερα κέρδη στην βιομηχανική παραγωγή μεν αλλά αντίστοιχα μεγάλη μόλυνση και ρύπανση στο περιβάλλον. Παρόλα αυτά αυτό δεν σημαίνει ότι οι πιο οικονομικά εύφορες και αναπτυγμένες χώρες δεν δημιουργούν περιβαλλοντικά ζητήματα καθώς η πίεση που δημιουργείται στον αγοραστή-καταναλωτή να αγοράσει διάφορα αντικείμενα ως σύμβολο κύρους θεωρούνται "απαραίτητα" για να "συμβαδίζει" με τα πρότυπα της σημερινής κοινωνίας.

Με αυτήν την εργασία θα γίνει η προσπάθεια για την ανάλυση, κατανόηση αλλά και συζήτηση του φαινομένου σε όλα τα επίπεδα (οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον) καθώς και θα τεθούν σοβαρά ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή και αντίστοιχα λύσεις που θα βοηθήσουν ως πρόληψη ή αλλιώς ως προ οικονομία του θέματος.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ενότητα 1: Η έννοια και ο ρόλος της παγκοσμιοποίησης

1.1 Η έννοια της παγκοσμιοποίησης

Ο όρος της παγκοσμιοποίησης ή αλλιώς της διεθνοποίησης είναι “η αυτονόμηση όλων των παραμέτρων όπως η οικονομία και η επικοινωνία οι οποίες μέχρι πρόσφατα επεδίωκαν να έχουν σύνορα μέσα σε ένα κράτος -προστάτη” (Theodore Levitt, 1983)

1.2 Ρόλος της παγκοσμιοποίησης στη σύγχρονη εποχή

Στην σύγχρονη εποχή η έννοια της παγκοσμιοποίησης θεωρείται αρκετά πολύπλοκη καθώς σύμφωνα με τον Κ. Βεργόπουλο το ερώτημα έθεσε είναι τι ακριβώς παγκοσμιοποιείται στην εποχή μας. Ο οικονομολόγος Adam Smith δήλωσε δύο σημαντικά γεγονότα που έπαιξαν ρόλο για την παγκοσμιοποίηση και αυτά ήταν η ανακάλυψη της Αμερικής και η δημιουργία εμπορικής διαδρομής μέσω του ακρωτηρίου της Καλής Ελπίδας στις Ανατολικές Ινδίες. Ενώνοντας απομακρυσμένες περιοχές μεταξύ τους και δημιουργώντας δεσμούς σύμφωνα με τον Smith τονώθηκαν οι αντίστοιχες οικονομίες και ξεκίνησε μια παγκόσμια και ευνοϊκή πορεία. Παρόλα αυτά, οι ιθαγενείς τόσο των Ανατολικών Ινδιών και του Νέου Κόσμου υπέφεραν τις επιπτώσεις του ιμπεριαλισμού. Στην πιο σύγχρονη ιστορία, παρατηρήθηκε μεγάλη μεταναστευτική ροή για λόγους εργασίας και καλύτερου βιοτικού επιπέδου και ταυτόχρονα με τις τεχνολογικές εξελίξεις αναπτύχθηκαν τα τοπικά όσο και τα εθνικά συστήματα. Με άλλα λόγια, η παγκοσμιοποίηση έφερε θετικές αλλά και αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και αντίστοιχα στην ανάπτυξη. (Smith J.C, 2016)

-Οι θετικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης είναι: α) μείωση της απομόνωσης των υποβαθμισμένων χωρών, β) Επέκταση και βελτίωση της πρόσβασης στην πληροφορία, γ) Αύξηση της ταχύτητας των εμπορικών, οικονομικών και τεχνολογικών λειτουργιών, δ) Ενσωμάτωση των ανθρώπων στην παγκόσμια κοινότητα, ε) Αποτελεσματικότητα της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας σε πλανητικό επίπεδο

-Οι αρνητικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης είναι: α) Έλλειψη ασφάλειας, β) προσωπική ανασφάλεια, γ) φτώχεια, δ) η μετανάστευση μετατρέπεται σε παγκόσμια απειλή

1.3 Συνέπειες της παγκοσμιοποίησης

- Μία από τις πιθανές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης είναι η ιδιωτικοποίηση. Πολλά αγαθά όπως είναι το νερό, το ρεύμα ή υπηρεσίες όπως τα μέσα μαζικής μεταφοράς τα οποία παρέχονται από το δημόσιο τομέα μπορεί να τείνουν στην ιδιωτικοποίηση διότι η κάθε κυβέρνηση να μην τα παρέχει με αποτελεσματικό τρόπο.
- Μία άλλη συνέπεια μπορεί να αποτελέσει η δημιουργία παγκόσμιων νόμων και κανονισμών καθώς λόγω της αύξησης των οικονομικών δραστηριοτήτων όπως το εμπόριο ή συμφωνίες τέτοιου τύπου δεν θα πρέπει να υπάρχουν διακρίσεις μεταξύ εθνών, για αυτό και τήρηση

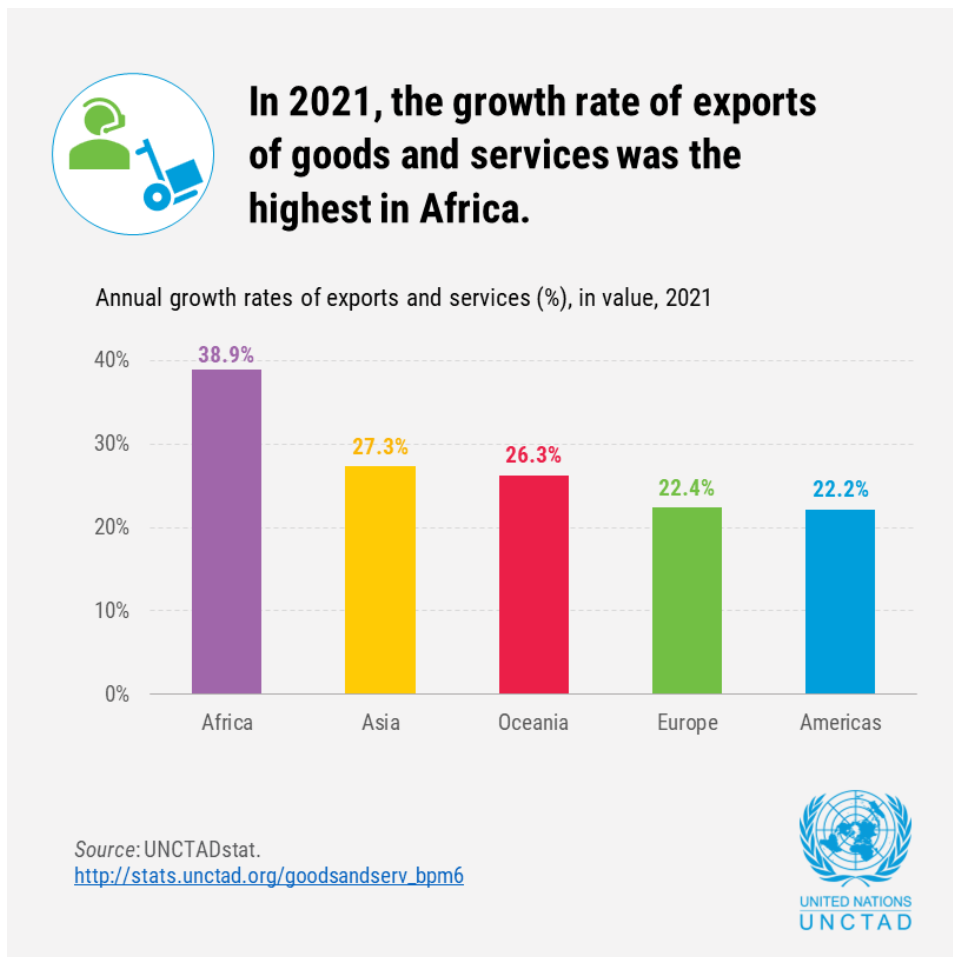
αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση

- Τέλος η δικτύωση που φέρνει η παγκοσμιοποίηση μπορεί να αποτελέσει αρωγό για την εξάπλωση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με την τεχνολογική εξέλιξη οι επενδυτές επιλέγουν χώρες που θα τους παρέχουν τα δικαιώματα και τις συνθήκες. Διάφορες τροποποιήσεις μπορούν να προκαλέσουν την διατάραξη της δημοκρατίας.

1.4 Παγκοσμιοποίηση και αγαθά

Η παγκοσμιοποίηση όσο αφορά τα αγαθά αντικατοπτρίζεται ως τεράστια επέκταση πολυεθνικών εταιρειών και δύναμης όπου η πλειονότητα έχουν έδρα σε ιμπεριαλιστικές χώρες όπως π.χ. οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η Κίνα και η Γερμανία. Σύμφωνα με την Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) τα 4/5 του παγκόσμιου εμπορίου συνδέεται με τα διεθνή δίκτυα πολυεθνικών εταιρειών μέσω της μορφής είτε άμεσων ξένων επενδύσεων είτε ηγετικών εταιρειών και αντίστοιχους προμηθευτές τους. Σχετικά με τις χώρες που δεν έχουν άφθονους φυσικούς πόρους η μόνη λύση είναι η εκβιομηχάνιση με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της κάθε ηπείρου από τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών το έτος 2021 όπου η ήπειρος της Αφρικής κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό σε ρυθμό ανάπτυξης (38,9%) με ακριβώς επόμενη ήπειρο να ακολουθεί να είναι η Ασία με ποσοστό (27,3%) και τέλος ακολουθεί η Αμερική με το λιγότερο ποσοστό του (22,2%).

1.5 Η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των αγαθών

Το έτος 1997 κυκλοφόρησε μια έκθεση από το Γραφείο Αναφοράς Ανθρώπινης Ανάπτυξης (UDRP, 1999), η οποία παρουσίαζε πληθώρα πληροφοριών σχετικά με την παγκόσμια κατάσταση της «ανάπτυξης». Αυτή η έκθεση όχι μόνο εξέφρασε μια λεπτομερή εικόνα της ανάπτυξης, αλλά αποκάλυψε επίσης ενδιαφέρουσες ιδέες για τη φύση και τις τάσεις της. Συγκεκριμένα, η έκθεση αποκάλυψε τα ακόλουθα ευρήματα:

α) Ενώ η κατανομή ιδιοκτησίας των χρηστών του Διαδικτύου είναι πολύ διαδεδομένη, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το πλουσιότερο 20% κατέχει το 93,3% του συνόλου. Από την άλλη πλευρά, η ομάδα με το χαμηλότερο εισόδημα έχει μόνο ένα μικρό ποσοστό ιδιοκτησίας 0,2%. Είναι αρκετά ενδιαφέρον ότι η ομάδα μεσαίου εισοδήματος βρίσκεται στη μέση με 6,5% της ιδιοκτησίας.

β) Αντιπροσωπεύοντας μόλις το 19% του παγκόσμιου πληθυσμού, οι χώρες του ΟΟΣΑ ή αλλιώς του OECD ήταν υπεύθυνες για το απίστευτο 71% του συνολικού παγκόσμιου εμπορίου σε αγαθά και υπηρεσίες. Εντυπωσιακά, κυριάρχησαν επίσης με το 58% των άμεσων ξένων επενδύσεων και το εκπληκτικό 91% της παγκόσμιας βάσης χρηστών του Διαδικτύου.

γ) Μέχρι το 1998, τα διακόσια πλουσιότερα άτομα παγκοσμίως είχαν βιώσει μια εκπληκτική αύξηση του πλούτου τα προηγούμενα τέσσερα χρόνια, ξεπερνώντας συνολικά το ένα τρισεκατομμύριο δολάρια. Για να γίνει αυτό, η συνδυασμένη καθαρή τους αξία ξεπέρασε αυτή του 41% του παγκόσμιου πληθυσμού. Επιπλέον, τα περιουσιακά στοιχεία που κατείχαν μόνο οι τρεις πλουσιότεροι δισεκατομμυριούχοι ισοδυναμούσαν με το ακαθάριστο εθνικό προϊόν όλων των υπανάπτυκτων εθνών, συν τον συνολικό πληθυσμό των 600 εκατομμυρίων που κατοικούν σε αυτές τις χώρες.

Οι κοινωνικές ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται τόσο στα «αναπτυσσόμενα» όσο και στα «ανεπτυγμένα» έθνη παρά τις τεκμηριωμένες προόδους που έγιναν κατά τον εικοστό αιώνα σύμφωνα με την Έκθεση Ανθρώπινης Ανάπτυξης του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών του 1999, η οποία ανέδειξε τη φτώχεια ως συνεχές ζήτημα. Μέσα στις χώρες που θεωρούνται «αναπτυσσόμενες», υπάρχουν εκτεταμένες και ανησυχητικές ανισότητες, τόσο μεταξύ τους όσο και εντός των συνόρων τους. Πέρα από τους γεωγραφικούς και κυβερνητικούς διαχωρισμούς, οι ανισότητες των φύλων είναι επίσης εμφανείς ειδικά σε ό,τι αφορά τους άνδρες και τις γυναίκες. Πάνω από 4,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι, που αποτελούν περίπου το 25% του παγκόσμιου πληθυσμού, παραμένουν στερημένοι βασικών πόρων και υπηρεσιών ζωτικής σημασίας για τη συνολική τους ευημερία. Αυτά περιλαμβάνουν πρόσβαση στη γνώση, καθώς και σε βασικές ατομικές και δημόσιες υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, η μέση διάρκεια ζωής τους συνεχίζει να πέφτει κάτω από τα 40 χρόνια.

Ενότητα 2 :Κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες

2.1 Γενικά στοιχεία

Η άδικη κατανομή των οφελών είναι η εμφανής σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία όπου όλοι δεν επηρεάζονται το ίδιο. Αυτή η διαφορά επεκτείνεται από άτομο σε άτομο και από κοινότητες σε κοινωνίες καταλήγοντας στην παγκόσμια κλίμακα. Ομοίως, τα πλεονεκτήματα από την χρήση των

φυσικών πόρων δεν μοιράζονται δίκαια μεταξύ όλων.

Η άνιση κατανομή όμως των οφελών αλλά και των περιβαλλοντικών κινδύνων αποτελεί θεμελιώδη αντίφαση. Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο και τον Κορφιάτη η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων συχνά δεν επωμίζονται το κόστος των περιβαλλοντικών κινδύνων και το αντίστροφο. Αυτή η διαφορά στο κέρδος και τον κίνδυνο έχει σημαντικές επιπτώσεις, οι οποίες περιγράφονται ως εξής:

- Οι άνθρωποι που τείνουν να εκμεταλλεύονται ή να εξαντλούν τους φυσικούς πόρους για οικονομικό όφελος συχνά διστάζουν ως προς την επίδραση που έχουν στο περιβάλλον.
- Η μειονότητα ζει άνετα, ενώ η πλειονότητα υποφέρει τις επιπτώσεις λόγω της άνισης κατανομής των πόρων. Παρόλα αυτά, τα αναπτυγμένα κράτη της Ευρώπης και η Βόρεια Αμερική επιμένουν στην ίδια νοοτροπία με αποτέλεσμα οι κάτοικοι των άλλων ηπείρων να φέρουν το μεγαλύτερο βάρος της περιβαλλοντικής καταστροφής.

Έτσι λοιπόν, τα χαρακτηριστικά που θέτουν το σκηνικό της παγκόσμιας οικονομίας είναι η ανισότητα, η διαρκής φτώχεια και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας. Η εξέλιξη της τεχνολογίας συνάμα με το διεθνή ανταγωνισμό η αγορά εργασίας δέχεται συνεχώς αρνητικό αντίκτυπο στις ανεπτυγμένες χώρες. Η σημερινή οικονομία αντιμετωπίζει λοιπόν προβλήματα διανομής του πλούτου λόγω του καπιταλισμού και ταυτόχρονα στερεί από τους εργαζόμενους την υποστήριξη που χρειάζονται από το κράτος πρόνοιας. Οι κοινωνικές ανισότητες επηρεάζονται από ποικίλους παράγοντες. Αυτοί περιλαμβάνουν οικονομικούς παράγοντες όπως το εισόδημα, την απασχόληση και την εκπαίδευση. Επιπλέον, υπάρχουν δομικοί παράγοντες όπως η φυλή, το φύλο αλλά και η ηλικία. Η υγεία αλλά και η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη παίζουν επίσης ρόλο στην κοινωνική ανισότητα. Η γεωγραφική θέση μπορεί να επιδεινώσει περαιτέρω αυτές τις ανισότητες καθώς για παράδειγμα άτομα που ζουν σε αγροτικές περιοχές μπορεί να έχουν περιορισμένους πόρους και ευκαιρίες σε σύγκριση με άτομα που ζουν σε αστικές περιοχές. Τέλος, οι πολιτισμικές και κοινωνικές πεποιθήσεις μπορούν να διαιωνίσουν τις κοινωνικές ανισότητες δια μέσω των στερεοτύπων και των διακρίσεων. (Παρασκευόπουλος & Κορφιάτης, 2003)

2.2 Η έννοια της ισότητας

Για να μπορεί να γίνει ανάλυση της ανισότητας θα πρέπει να αναφερθεί και να αναλυθεί η έννοια της ισότητας. Η έννοια της ισότητας έχει **δύο σημαντικά στοιχεία** με το πρώτο να είναι ίσες ευκαιρίες για όλους και το δεύτερο η δίκαιη κατανομή εισοδήματος.

2.3 Η ισότητα των ευκαιριών

Η ισότητα των ευκαιριών δίνει την δυνατότητα να συμμετέχουν όλοι οι πολίτες ασχέτως της οικονομικής κατάστασης, του φύλου και του εθνικού τους υπόβαθρου στην κοινωνία και να αποφευχθεί η μάστιγα του κοινωνικού αποκλεισμού. Σημαντικό ρόλο σε αυτό έχει η εκπαίδευση καθώς μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα το κάθε άτομο μπορεί να μορφωθεί και να συμμετέχει αργότερα στο εργατικό δυναμικό. Στην περίπτωση που κάποιο ποσοστό ατόμων δεν αποκτούν κάποιο μορφωτικό επίπεδο για οποιαδήποτε λόγο υπάρχουν κοινωνικές πολιτικές που γεφυρώνουν το χάσμα με οικονομική υποστήριξη και την επανένταξη τους στο κράτος αποφεύγοντας έτσι τον "εξοστρακισμό" από την κοινωνία

Σύμφωνα με τον Lazenby η έννοια της ίσης ευκαιρίας μπορεί να διαφοροποιηθεί σε τέσσερις

διαστάσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

1. Η αναφορά των υποκειμένων της αρχής όπως π.χ. *μια διακριτή ομάδα*.
2. Η αναφορά των υπευθύνων για την υλοποίηση του όπως π.χ. *το κράτος*.
3. Απολογισμός του αντικειμένου εφαρμογής όπως π.χ. *η εκπαίδευση, θέσεις εργασίας καθώς και θέσεις εξουσίας και πλεονεκτήματος*.
4. Περιγραφή των εμποδίων των ίσων ευκαιριών όπως *το φύλο, η εθνικότητα και η κοινωνική τάξη*.

Αναλυτικότερα, για να μπορεί να υπάρχει κοινωνικό-οικονομική τάξη θα πρέπει να εφαρμόζονται κανονισμοί σχετικά με την αγορά όπου έτσι θα μπορούν να ελέγχουν την πρόσβαση μέσω φραγμών και δασμών, τα περιουσιακά δικαιώματα, το είδος των εμπορεύσιμων προϊόντων καθώς και να υπάρχουν κυρώσεις όταν παρατηρείται εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών ή διακρίσεων.

Επιπλέον, μία από τις προτεραιότητες της αγοράς τόσο της εγχώριας όσο και της παγκόσμιας στην σημερινή εποχή είναι το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό με ακαδημαϊκό υπόβαθρο και η ύπαρξη ενός λειτουργικού εκπαιδευτικού συστήματος που μπορούν να αποτελέσουν αρωγοί για την βιώσιμη ανάπτυξη. Η εκπαίδευση έχει την δυνατότητα να επηρεάσει σημαντικά την αγορά όσο αφορά το εργασιακό περιβάλλον, τον μισθό, την παραγωγικότητα και την απασχόληση. Σε γενικότερο βαθμό, ένα υψηλό επίπεδο μόρφωσης ισοδυναμεί με περισσότερες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και σε αξιοπρεπές περιβάλλον. Αυτά τα στοιχεία αυξάνουν την παραγωγικότητα με αποτέλεσμα τη μισθολογική βελτίωση και ποιότητα ζωής του εργαζόμενου.

Σε αναπτυσσόμενες χώρες η δυνατότητα της μόρφωσης δεν είναι πάντα διαθέσιμη και αυτό μπορεί να οφείλεται σε παράγοντες όπως το φύλο, την εθνικότητα και την θρησκεία. Οι γυναίκες στην σημερινή εποχή και συγκεκριμένα στον δυτικό κόσμο έχουν την δυνατότητα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Παρόλα αυτά, σε πολλές περιπτώσεις υποανάπτυκτων χωρών όπως χώρες της Αφρικής ή της Ασίας η θέση της γυναίκας όσο αφορά το μορφωτικό επίπεδο και την εργασία δεν έχει εξελιχθεί, περιορίζοντας την έτσι στο πλαίσιο του νοικοκυριού και της ανατροφής των παιδιών. Αυτό έχει σαν αντίκτυπο οι χώρες αυτές να στηρίζονται σε αλλοδαπό εργατικό δυναμικό και το ποσοστό ανεργίας των γυναικών να αυξάνεται όλο και περισσότερο σε σύγκριση με τους νέους.

Αναφέροντας την συνεισφορά του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού καταλήγουμε στο θέμα της εθνικότητας όπου οι φυλετικές ανισότητες ήταν πάντοτε ένα από τα πιο σημαντικά θέματα όχι μόνο για την οικονομία και στην αγορά εργασίας αλλά και για την εξέλιξη της σύγχρονης κοινωνίας. Ο συστημικός ρατσισμός και η προκατάληψη που δέχονται άτομα λόγω της εθνικότητας τους συγκεκριμένα σε αυτή την περίπτωση στην αγορά εργασίας φέρει ως αποτέλεσμα μεγάλο ποσοστό ατόμων είτε να δουλεύουν παράνομα είτε να είναι απασχολούνται με χαμηλότερο μισθό.

2.4 Η δίκαιη κατανομή εισοδήματος

Το δεύτερο και σημαντικό στοιχείο της ισότητας όπως αναφέρθηκε είναι η δίκαιη κατανομή του εισοδήματος όπου επιτρέπει σε όλα τα μέλη της κοινωνίας να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες όσο αφορά τον πλούτο. Σε πολλές χώρες στον κόσμο αυτό πραγματοποιείται μέσω του φορολογικού συστήματος με κύριο στόχο την ισότητα των πολιτών σε κοινωνικό επίπεδο.

Ο φόρος αποτελεί την κύρια πηγή των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού και σημαντικό εργαλείο για την διοίκηση της οικονομίας καθώς σχετίζεται άμεσα με την ανάδειξη του κράτους και την διάρκεια των δραστηριοτήτων του. Έχοντας αναφέρει τα παραπάνω μπορεί να ειπωθεί ότι

το δικαίωμα της φορολόγησης το κατέχει το κοινοβούλιο και το καθιστά υποχρεωτικό σε όλους. Επιπλέον ο φόρος ορίζεται με βάση τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού και πληρώνεται από τον πολίτη.

Οι τρεις βασικοί τύποι φορολόγησης χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

1. **Ακίνητη περιουσία:** Ο φόρος που επιβάλλεται από το κράτος όπου οι όλοι οι ιδιοκτήτες θα πρέπει να πληρώνουν για κάθε ακίνητο που βρίσκεται στην κατοχή τους.
2. **Φόροι εισοδήματος:** Ο φόρος που επιβάλλεται στο ετήσιο σύνολο των εσόδων των φυσικών και νομικών προσώπων και προέρχεται από εργασία, μετοχές και τόκους.
3. **Φόρος επί των πωλήσεων:** Ο φόρος που χρεώνεται σε παραδόσεις αγαθών και υπηρεσιών. Ο συγκεκριμένος φόρος χρεώνεται κατά την πώληση στον καταναλωτή.

Αναλυτικότερα οι φόροι που προέρχονται από το εισόδημα και τις δραστηριότητες των φορολογούμενων πληρώνονται απευθείας στο κράτος και δεν μεταβάλλονται ενώ αντιθέτως η φορολογία σε προϊόντα και υπηρεσίες μπορούν να μεταβληθούν. Στο σύνολο τους οι φόροι έχουν στόχο να χρηματοδοτούν κρατικές δαπάνες όπως π.χ. αναπτυξιακά έργα (οδικά έργα, ανέγερση κτιρίων, λιμάνια κλπ.), αμυντικές δαπάνες (εξοπλιστικά προγράμματα στρατού), μισθοδοσίες κρατικών υπαλλήλων, η ενίσχυση του υγειονομικού και εκπαιδευτικού συστήματος.

Πολλές φορές όμως παρατηρείται ότι το οικογενειακό εισόδημα και η παραγωγή μπορεί να επηρεαστούν, διότι όταν υπάρχει υψηλή φορολογία το "καθαρό" εισόδημα ή κέρδος μειώνεται κατά μεγάλο ποσοστό με αποτέλεσμα να μειώνεται η ικανότητα του φορολογούμενου να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της καθημερινότητας. Αντίστοιχα η υψηλή φορολόγηση επηρεάζει την κατανομή εισοδήματος καθώς και την παραγωγή με έμμεσο τρόπο.

Αρκετοί οικονομολόγοι έχουν την ικανότητα μέσω διάφορων δεικτών να υπολογίσουν την κατανομή του εισοδήματος της κάθε χώρας. Οι πιο δημοφιλείς δείκτες που χρησιμοποιούνται είναι οι αριθμητικοί δείκτες καθώς δίνουν την δυνατότητα να γίνει κατανοητή η σειρά κατάταξης της κάθε χώρας όσο αφορά την κατανομή του εισοδήματος της. Οι αριθμητικοί δείκτες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) περιγραφικοί δείκτες και β) ηθικοί δείκτες.

Οι περιγραφικοί δείκτες περιλαμβάνουν στατιστικές που απεικονίζουν την διασπορά ενώ οι ηθικοί δείκτες συνδέονται με τους κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του εισοδήματος.

Έτσι λοιπόν μας δίνεται η δυνατότητα να συγκρίνουμε τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών.

2.5 Αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο "οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι οι χώρες όπου το βιοτικό επίπεδο, το εισόδημα, η οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο" ενώ αντιθέτως οι αναπτυγμένες χώρες κατέχουν προηγμένη τεχνολογική υποδομή, καλή ποιότητα ζωής καθώς και ανεπτυγμένη οικονομία. Παραδείγματα αναπτυγμένων χωρών αποτελούν

η Ιαπωνία, η Γερμανία, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Η.Π.Α), η Αργεντινή και η Νότια Αφρική. Αντίστοιχα παραδείγματα αναπτυσσόμενων χωρών αποτελούν το Αζερμπαϊτζάν, το Κονγκό, η Δομινικανή Δημοκρατία, η Κολομβία και το Αφγανιστάν.

- Αναπτυγμένες χώρες

Όπως προαναφέρθηκε, τα βασικά κριτήρια για μία αναπτυγμένη χώρα όσο αφορά την οικονομία είναι το κατά κεφαλήν εισόδημα, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), το βιοτικό επίπεδο και η τεχνολογική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, όταν υπάρχει αυξημένο κατά κεφαλήν εισόδημα τότε θέματα όπως η φτώχεια και η ανεργία είναι πολύ πιο εύκολα να αντιμετωπιστούν και ο τομέας της υγείας διαθέτει τις κατάλληλες παροχές όπου μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες των πολιτών. Επιπλέον, υπάρχει εξειδίκευση στον τεχνολογικό και βιομηχανικό τομέα όπου διευκολύνουν τόσο την καθημερινότητα των πολιτών όσο βελτιώνουν τον τομέα των εισαγωγών και εξαγωγών.

Οι αναπτυγμένες χώρες του κόσμου λειτουργούν με την κυκλική οικονομία δηλαδή "*μια οικονομία που βασίζεται σε σπειροειδές σύστημα όπου μειώνει τη ροή της ενέργειας, την ύλη και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος χωρίς να εμποδίζει την κοινωνική και τεχνική πρόοδο ή την οικονομική ανάπτυξη*" (Geng, 2013). Με άλλα λόγια, η κυκλική οικονομία προωθεί την έννοια της ανακύκλωσης, της βελτίωσης και της εκ νέου χρήσης των προϊόντων. Κύριος στόχος είναι να γίνει η πλήρης αξιοποίηση των υλικών πόρων και να δημιουργηθεί ένα πιο αποδοτικό μοντέλο παραγωγής.

Πριν την κυκλική οικονομία όλες οι χώρες χρησιμοποιούσαν τα γραμμικά μοντέλα όπου γινόταν η διαδικασία της εξαγωγής, της παραγωγής, της κατανάλωσης και της απόρριψης και προτεραιότητα είχε το κέρδος και όχι το οικολογικό αποτύπωμα σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις. Οι χώρες που ηγούνται ως προς την αλλαγή στην κυκλική οικονομία είναι η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία και τέλος η Ισπανία. Συγκεκριμένα, το έτος 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, ένα χάρτη πορείας για να μετατρέψουν την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε βιώσιμη.

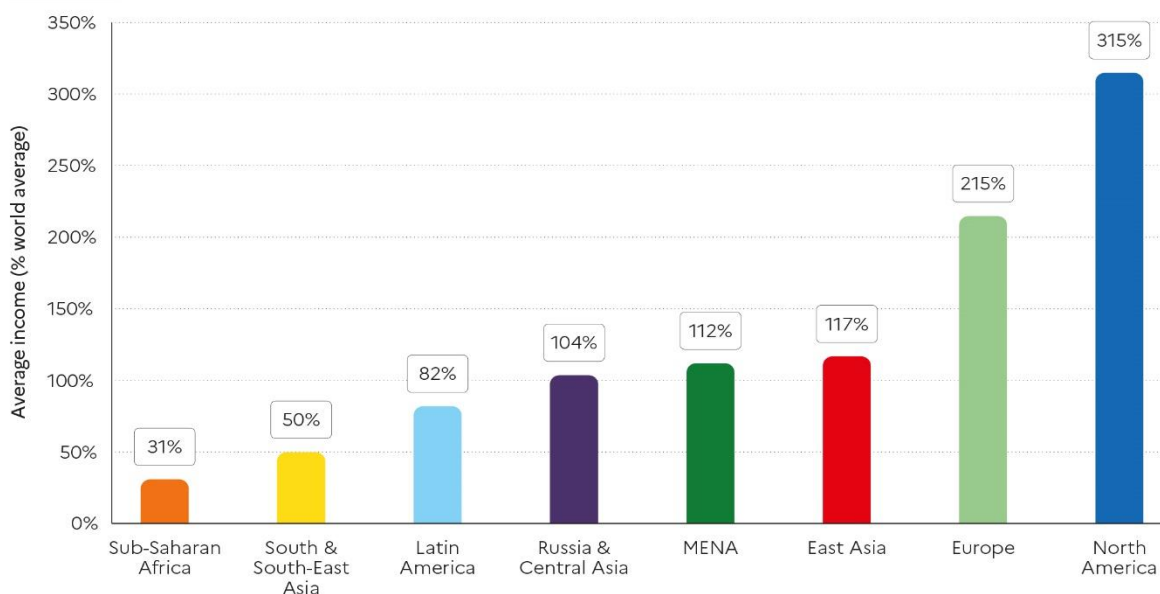
Αναλυτικότερα, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία πρόκειται για "*μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική που αποσκοπεί στον μετασχηματισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία που διαθέτει μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, στην οποία ως το 2050 έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και όπου η οικονομική ανάπτυξη έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων.*" (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)

Κυρίαρχοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το μέλλον είναι να δημιουργηθούν: α) οικονομία ουδέτερη στον άνθρακα, β) καθαρή και προσιτή σε τιμή ενέργεια, γ) συντήρηση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, δ) καθαρή και κυκλική βιομηχανία, ε) κατασκευή και ανακαίνιση με αποτελεσματικό τρόπο, στ) δίκαιο και υγιεινό σύστημα τροφίμων, ζ) φιλική προς το περιβάλλον μεταφορά.

2.6 Στοιχεία για την ύπαρξη της οικονομικής ανισότητας

Αναγνωρίζοντας τον αναμφισβήτητο αντίκτυπο που έχουν το εισόδημα και ο πλούτος στις ευκαιρίες ζωής και τις μελλοντικές προοπτικές των ατόμων, οι βασικές πρωτοβουλίες πολιτικής στοχεύουν στην αντιμετώπιση των οικονομικών ανισοτήτων. Η κατανομή του εισοδήματος ή του πλούτου είναι μια εικόνα για την οικονομική ανισότητα μεταξύ διαφόρων δημογραφικών ομάδων. Στη σημερινή σκληρή πραγματικότητα, η παγκόσμια εισοδηματική ανισότητα παραμένει ανησυχητικά υψηλή.

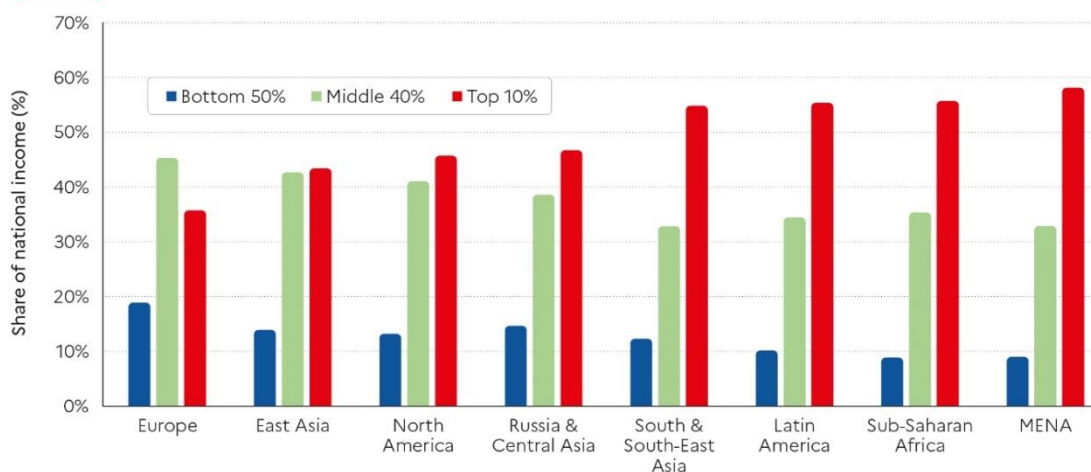
Figure 1.2a Average income across world regions, 2021

Interpretation: In 2021, the average income of North America is 315% of world average income (at Purchasing Power Parity). **Sources and series:** wir2022.wid.world/methodology

Διάγραμμα 1: Μέσο Εισόδημα ως Ποσοστό Μέσου Όρου σε παγκόσμιο επίπεδο. (Πηγή: Chancel, et al., 2022)

Figure 1.3 The poorest half lags behind: Bottom 50%, middle 40% and top 10% income shares across the world in 2021

Interpretation: In Latin America, the top 10% captures 55% of national income, compared with 36% in Europe. Income is measured after pension and unemployment benefits are received by individuals, but before income taxes and other transfers. **Sources and series:** wir2022.wid.world/methodology

Διάγραμμα 2: Ποσοστό επί του συνόλου του εισοδήματος σε χώρες ανά τον κόσμο. (Πηγή: Chancel, et al., 2022)

Όπως φαίνεται στο σχήμα 1 η Υποσαχάρια Αφρική σε σύγκριση με την Βόρεια Αμερική έχουν πάνω από 200 % διαφορά στο μέσο εισόδημα και η λιγότερη διαφορά σε ποσοστό στο μέσο εισόδημα είναι η Ευρώπη με διαφορά στο 100%.

Στο σχήμα 2 παρατηρούμε ότι στις περισσότερες ηπείρους υπερτερεί το εισόδημα των ατόμων που ανήκουν στην κατηγορία (Top 10%) με εξαίρεση την Ευρώπη. Με άλλα λόγια σχεδόν σε κάθε ήπειρο βλέπουμε την εισοδηματική ανισοκατανομή όπου επικρατεί και η διαφορά μπορεί να φτάσει σχεδόν και το 30%.

Ενότητα 3 Ανισότητα και ο τομέας της παραγωγής και της κατανάλωσης

3.1 Γενικά στοιχεία

Στην σημερινή εποχή ο τομέας της παραγωγής και της κατανάλωσης επηρεάζονται άμεσα από την ανισότητα καθώς κύριος παράγοντας πίσω από την περιβαλλοντική καταστροφή σύμφωνα τον πολιτικό και συγγραφέα Τάκη Φωτόπουλο. Συγκεκριμένα, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αποτελεί μία από τις χώρες με την υψηλότερη παραγωγή αερίων και δεν έχουν ενταχθεί στο πρωτόκολλο του Κιότο (Kyoto) όπου δεσμεύει τα κράτη να μειώσουν τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου. Ο ίδιος αναφέρεται στο πόσο σημασία έχει η οικονομική και η πολιτική δύναμη που μπορεί να προσφέρει η παγκόσμια οικονομία αλλά και πόσο καθοριστικό ρόλο έχει στην ανατροπή μιας οικολογικής κρίσης αλλά και στην κατανομή των συνεπειών της. Δυστυχώς τις περισσότερες επιπτώσεις τις επωμίζονται τα ευάλωτα και ανυπεράσπιστα άτομα. Οι επενδυτές και οι πολυεθνικές εταιρείες δίνουν όλο ένα και περισσότερα κίνητρα για την εκμετάλλευση των πόρων με κύριο στόχο τα φτωχότερα έθνη. Αυτό με λίγα λόγια περιορίζει τις κυβερνήσεις στο να θέσουν προστατευτικά μέτρα όπως στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, αντιπλημμυρική προστασία και υγειονομική περίθαλψη. (Φωτόπουλος, 2002)

Οι χώρες που βρίσκονταν υπό το όριο της φτώχειας και έχοντας μεγάλη ανάγκη για ξένες επενδύσεις κατάργησαν ή μείωσαν πολλά από τα δικαιώματα των εργαζομένων. Επιπλέον, όσο αφορά τα προϊόντα μια πρακτική που χρησιμοποιήθηκε ήταν η πρακτική του ντάμπινγκ (dumping), δηλαδή την εξαγωγή ενός προϊόντος με απίστευτα χαμηλό κόστος να ξεπεράσει τους ανταγωνιστές και να δημιουργήσει ένα μονοπώλιο που να επιτρέπει την αύξηση των τιμών. Όσο αυξανόταν το παγκόσμιο εμπόριο, τόσο αντίστοιχα αυξανόταν και η πρακτική ντάμπινγκ, πράγμα που προκάλεσε και την ορολογία περιβαλλοντικό ντάμπινγκ η οποία χρησιμοποιείται για την περιγραφή της εξαγωγής φθηνών και ανταγωνιστικών προϊόντων που δεν τηρούν τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Στο κοινωνικό πλαίσιο ο όρος ντάμπινγκ χρησιμοποιείται όταν η ανταγωνιστικότητα προκύπτει από την υποβίβαση των συνθηκών εργασίας και τους χαμηλούς μισθούς. Λύσεις για τέτοια θέματα είναι οι τεχνικές βιώσιμης παραγωγής, η μέτρηση του αντίκτυπου του περιβαλλοντικού ντάμπινγκ και η εξακρίβωση του αντισταθμιστικού δασμού.

Η οικολογική κρίση έχει λάβει αρνητική κριτική λόγω της υπερβολικής εστίασης στα συμπτώματα μιας αναπτυξιακής οικονομίας που περιλαμβάνει τον υπερπληθυσμό, την καπιταλιστική εκβιομηχάνιση και τις τεχνολογικές εξελίξεις. Οι ουσιαστικές αιτίες της κρίσης προέρχονται από την συγκέντρωση εξουσίας και που οδηγεί την κοινωνία σε οικολογική, οικονομική, πολιτική και κοινωνική κρίση.

3.2 Η έννοια της κατανάλωσης

Ο όρος της κατανάλωσης είναι η πράξη της χρήσης των πόρων για την ικανοποίηση των τρεχουσών αναγκών και επιθυμιών (Graham Bannock, R.E Baxter, 2011).

3.3 Η ιστορία της κατανάλωσης

Η κατανάλωση αποτελεί από τις πιο σημαντικές απασχολήσεις για τον άνθρωπο από την δημιουργία του πολιτισμού λόγω του οικονομικού του ρόλου και της επίδρασης στο περιβάλλον. Με βάση αυτά η κατανάλωση αποτελεί μέρος και πολιτικής σημασίας. Από τις αρχές του 15ου

αιώνα έως σήμερα παρατηρείται η μεγάλη αύξηση και ανάπτυξη της οικονομίας όπου συνδέεται σύμφωνα με κοινωνικούς επιστήμονες άμεσα με την ψυχολογία π.χ. πρότυπα συμπεριφορά καταναλωτών καθώς και με το μάρκετινγκ.

Με την αύξηση των εσόδων συγκεκριμένα σε χώρες του Δυτικού Κόσμου και με την ελευθερία της επιλογής του κάθε καταναλωτή παρατηρήθηκαν διάφορα μοτίβα σχετικά με τις αγορές του και την ιδανική "εικόνα" που ήθελε ο κάθε ένας να παρουσιάσει στο κοινωνικό σύνολο. Για αυτό και σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο Bauman (1988) "το ήθος της καταναλωτικής κοινωνίας είναι η επιτομή της ελευθερίας, μιας περιοχής επιλογής και αυτό-κατεύθυνσης σε έναν κόσμο που κατά τα άλλα βιώνεται ως καθήκον και περιορισμός."

Σημαντικό ρόλο στην αύξηση του καταναλωτισμού είχε η δημιουργία των πιστωτικών καρτών και των εμπορικών κέντρων. Και τα δύο βοήθησαν στην ευκολία του καταναλωτή να ξοδέψει οποιοδήποτε ποσό διαθέτει στον τραπεζικό του λογαριασμό και στην εύκολη και γρήγορη πρόσβαση με οποιοδήποτε μέσο μεταφοράς. Παρόλα αυτά, εκτός από πλεονεκτήματα δημιουργήθηκαν και μειονεκτήματα σε βάθος χρόνου όπου πολλοί από τους καταναλωτές χρησιμοποίησαν τις πιστωτικές κάρτες εξ' ολοκλήρου μόνο για την αγορά περιττών προϊόντων αφήνοντας σημαντικές υποχρεώσεις και εκκρεμότητες απλήρωτες και πολλά τοπικά μαγαζιά και καταστήματα αντικαταστάθηκαν από μεγαλύτερης εμβέλειας εταιρείες.

Με άλλα λόγια, ο κόσμος διασυνδέεται όλο και περισσότερο μέσω της τεχνολογίας και των άσκοπων καταναλώσεων δημιουργώντας έτσι μεγαλύτερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα. Σημαντικός στόχος των ανεπτυγμένων χωρών για το θέμα της κοινωνικής υπανάπτυξης είναι η σωστή εκπαίδευση και δράση αλλά και η υιοθέτηση αρχών όπως η ισότητα, η ελευθερία, η δημοκρατία και η κοινωνική δικαιοσύνη.

3.4 Καταναλωτική συμπεριφορά

Η καταναλωτική συμπεριφορά ερμηνεύει την ανθρώπινη οικονομική κατανάλωση μέσω χρήσης αρχών συμπεριφοράς. Παράγοντες που επηρεάζουν την καταναλωτική συμπεριφορά είναι α) ψυχολογικοί παράγοντες, β) προσωπικοί παράγοντες, γ) κοινωνικοί παράγοντες. Στόχος ανάλυσης της καταναλωτικής συμπεριφοράς είναι να δούμε τι σκέφτονται οι καταναλωτές και τι επηρεάζει τις επιλογές τους όπως και τι συμπεριφορά έχουν κατά την διάρκεια της αγοράς των προϊόντων.

3.5 Τύποι καταναλωτικής συμπεριφοράς

Οι διαφορετικοί τύποι καταναλωτικής συμπεριφοράς είναι οι εξής:

- Αγορά ψυχαγωγίας: Οι αγοραστές χρησιμοποιούν τα ψώνια ως μέσο ψυχαγωγίας και ψυχοθεραπείας (shopping therapy).
- Ποιότητα: Οι καταναλωτές που δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην ποιότητα των προϊόντων χωρίς να δίνουν όμως στις τιμές.
- Επωνυμία: Πολλά άτομα επιλέγουν επώνυμες μάρκες τις περισσότερες φορές λόγω μόδας που επικρατεί σε συγκεκριμένη χρονική φάση.

3.6 Καταναλωτική συμπεριφορά στις αναπτυσσόμενες χώρες

Η καταναλωτική συμπεριφορά των αναπτυγμένων χωρών ή αλλιώς του Δυτικού Κόσμου συνδέεται άμεσα με την δημιουργία καινούριων παραδόσεων και εθίμων καθώς και με την διαφορετική οπτική και προσέγγιση ως προς την ζωή. Οι διαχρονικές αξίες που εκτιμώνται όμως σε σχέση με την καταναλωτική συμπεριφορά είναι ο ηδονισμός, ο ατομικισμός και ο τυχοδιωκτισμός. Ο ατομικισμός αποτελεί τον πυρήνα του Δυτικής Κουλτούρας καθώς πρωταρχική σημασία της έννοιας του ατομικισμού είναι η απελευθέρωση. Η οικονομική απελευθέρωση και η δημιουργία πλούτου του κάθε ατόμου ισοδυναμεί με την σπατάλη του πλούτου τους. Με άλλα λόγια, οι πολίτες του δυτικού κόσμου θεωρούν ως δικαίωμα τους τον ατομικισμό και αντίστοιχα τον καταναλωτισμό καθώς κατά εκείνους καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες. Ο ηδονισμός που συνδέεται άμεσα με τον ατομικισμό αφορά την ευχαρίστηση, συγκεκριμένα τέτοιου είδους κατανάλωση πραγματοποιείται για λόγους ψυχαγωγίας και όχι λόγω ανάγκης. Κύριος στόχος του είναι η εικόνα της πολυτελούς ζωής και η διασκέδαση μέσω των υλικών πραγμάτων. Τέλος ο τυχοδιωκτισμός στις αναπτυγμένες χώρες είναι σημαντικός παράγοντας της επιτυχίας καθώς αναδεικνύει την θέληση για ζωή του ατόμου. Στο πλαίσιο της κατανάλωσης πολλοί που τείνουν να σπαταλούν το εισόδημα τους για ταξίδια σε όλο τον κόσμο παρατηρείται ότι και επιχειρηματολογικά παίρνουν πολλά ρίσκα, για παράδειγμα δημιουργία και προώθηση προϊόντων με γνώμονα το πρόσφατο τρεντ της αντίστοιχης εποχής πάρα την λειτουργικότητα και την χρησιμότητα που μπορεί να προσφέρει.

3.7 Καταναλωτική συμπεριφορά στις αναπτυσσόμενες χώρες

Η καταναλωτική συμπεριφορά στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι άμεσα επηρεαζόμενες από την καταναλωτική συμπεριφορά των αναπτυγμένων και πλουσιότερων χωρών. Δηλαδή, όπως προαναφέρθηκε η αγορά και κατανάλωση προϊόντων πολυτελείας από καταναλωτές αναπτυγμένων χωρών αποτελούσε αρωγός για την “εικόνα” που ήθελαν να χτίσουν, αντίστοιχα πολλοί καταναλωτές αναπτυσσόμενων χωρών προσπαθούν να μιμηθούν αυτόν τον τρόπο ζωής. Προϊόντα από άλλες χώρες συγκεκριμένα από αναπτυγμένες χώρες θεωρούνται είδη πολυτέλειας, γούστου και καλής ποιότητας. Σε πλαίσια ψυχολογίας η εμμονή της απόκτησης τέτοιων ειδών συνεπάγεται με την υπόληψη που θέλουν οι ίδιοι οι αγοραστές να έχουν. Αυτό όμως έχει ως αποτέλεσμα τα τοπικά προϊόντα της κάθε χώρας να μην προτιμώνται και αντιθέτως η προσοχή να στρέφεται στα πιο εθνοκεντρικά προϊόντα που εισάγονται. Έτσι, η παραγωγή σε τοπικά προϊόντα αντιμετωπίζει μεγάλο ανταγωνισμό από την παραγωγή και εισαγωγή των ευρωπαϊκών κυρίως προϊόντων. Παρόλα αυτά, πολίτες με ελάχιστο εισόδημα δεν έχουν την “πολυτέλεια” για αγορές τέτοιων προϊόντων και κύριος προβληματισμός τους είναι η αγορά των απαραίτητων πραγμάτων όπως είναι το φαγητό και είδη υγιεινής. Πάνω από το 50% του εισοδήματος των πολιτών που ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες σπαταλιέται σε φαγητό, συγκριτικά με τις αναπτυγμένες χώρες όπου τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα των πολιτών σπαταλούν μόνο το 10% του εισοδήματος τους.

3.8 Η έννοια της παραγωγής

Παραγωγή χαρακτηρίζεται η δημιουργία αγαθών ή υπηρεσιών και η αύξηση της χρησιμότητας αυτών είναι για την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών.

3.9 Η ιστορία της παραγωγής

Η λειτουργία παραγωγής παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάλυση της νεοκλασικής παράδοσης. Οικονομολόγοι όπως ο Thunen και ο Wicksteed έχουν συνδράμει στην αλγεβρική εξίσωση της παραγωγής. Ο 20ος αιώνας αποτέλεσε μία από τις πιο σημαντικές περιόδους της παγκόσμιας ιστορίας στο πλαίσιο της εκβιομηχάνισης, καθώς έγινε αναδιαμόρφωση της έννοιας της δυτικής βιομηχανικής οικονομίας και ακολούθησε ανάπτυξη των μη-βιομηχανικών τμημάτων. Χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η Γερμανία ακολούθησαν συστηματικά το βιομηχανικό “πλάνο”, μετατρέποντας αρκετές αγροτικές περιοχές σε αστικές και αντίστοιχα η

προσθήκη της Ιαπωνίας και της Ρωσίας είχαν μεγάλο αντίκτυπο στην γρήγορη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Η γρήγορη εξέλιξη της ‘‘Δύσης’’ επηρέασε και τις χώρες του υπόλοιπου κόσμου να ακολουθήσουν το δρόμο της εκβιομηχάνισης και της ανάπτυξης. Χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής εξειδικεύτηκαν στην παραγωγή τροφίμων και ορυκτών για την εξυπηρέτηση βιομηχανικών περιοχών, ενώ χώρες της Αφρικής εξειδικεύτηκαν στην παραγωγή και εξαγωγή ειδών ένδυσης όπως τα υποδήματα, ρούχα και στην εξόρυξη πολύτιμων μετάλλων. Φτάνοντας στην δεκαετία του 1980 έως σήμερα χώρες όπως η Κίνα, η Βραζιλία και η Τουρκία αναπτύχθηκαν πολύ πιο γρήγορα από τις χώρες που θεωρούνταν ως τώρα ‘‘βιομηχανικά κέντρα’’ δημιουργώντας εργοστάσια με φθηνές εξαγωγές. Ταυτόχρονα όμως εμφανίστηκαν στην επιφάνεια διάφορα κοινωνικά θέματα όπως ο καταναλωτισμός, η σταθερή αύξηση της παχυσαρκίας που οφείλεται αρκετές φορές στα συστατικά των προϊόντων και η μεγάλη απόκλιση μεταξύ ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας με την σταθερή αύξηση του πλούτου που προφανώς ενισχύει την ήδη υπάρχουσα ανισότητα.

3.10 Παραγωγική Θεωρία

Η παραγωγική θεωρία είναι μέρος των μικροοικονομικών, το οποίο εξετάζει τις συμπεριφορές και την δυναμική από την οπτική της παραγωγής και των επιχειρήσεων όπως η προτίμηση και η ζήτηση των καταναλωτών με βάση ένα συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά είναι το κόστος ευκαιρίας η μελέτη των τιμών και του κόστους που θεωρούνται απαραίτητα για την κατασκευή και του απόκτηση του τελικού προϊόντος. Δεύτερο χαρακτηριστικό είναι οι λειτουργίες παραγωγής όπου έχουν να κάνουν σχέση μεταξύ της ποσότητας των συντελεστών ή των εισροών που απαιτούνται για την κατασκευή ενός προϊόντος. Αυτές οι λειτουργίες περιλαμβάνουν την απαιτούμενη πρώτη ύλη, τα μηχανήματα επεξεργασίας και τα επίπεδα στα εξαρτήματα της διαδικασίας. Επιπλέον υπολογίζονται τα ενδιάμεσα προϊόντα που χρειάζονται και είναι απαραίτητα για την παραγωγική διαδικασία όπως το νερό, η ηλεκτρική ενέργεια και το ανθρώπινο εργατικό δυναμικό. Έτσι η κατανομή των λειτουργικών στοιχείων χωρίζονται σε δύο κατηγορίες : α) οι εργασίες που αντιπροσωπεύουν το εργατικό δυναμικό και την υλοποίηση του και β) το κεφάλαιο που αντιπροσωπεύει την επένδυση που απαιτείται για την λειτουργία και διατήρηση όλων των ουσιωδών παραγόντων της παραγωγικής διαδικασίας. Τρίτο χαρακτηριστικό είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους σε σχέση με την παραγωγική ικανότητα. Βασικός στόχος είναι η προσπάθεια για την ελαχιστοποίηση του κόστους σε σχέση με το κόστος που θα έχει το τελικό προϊόν για τον καταναλωτή έτσι ώστε τα οφέλη που προκύπτουν από εμπόριο του τελικού προϊόντος να είναι πολύ μεγαλύτερα χωρίς να υπάρχει κάποια επίδραση στην ποιότητα του προϊόντος. Τέταρτο χαρακτηριστικό είναι οι καμπύλες κόστους που αξιολογείται το σταθερό ή το μεταβλητό κόστος που έχουν οι εισροές σε κάθε παραγωγική διαδικασία και με τις σωστές αξιολογήσεις να γίνει η διασφάλιση της ελαχιστοποίησης των δαπανών και η μεγιστοποίηση των οφελών στην εμπορευματοποίηση. Επιπλέον υπάρχει η καμπύλη μέσου κόστους όπου αντιμετωπίζει μεσοπρόθεσμες μεταβολές στο κόστος του κάθε προϊόντος σε σχέση με το επίπεδο και την παραγωγική δυναμικότητα της κάθε επιχείρησης. Μεγαλύτερης σημασίας καμπύλη έχει θεωρηθεί η καμπύλη οριακού κόστους όπου μας επιτρέπει να έχουμε μια γενικότερη αντίληψη της παραγωγικής ανάπτυξης μιας επιχείρησης, δηλαδή αξιολογεί το τρέχον επίπεδο παραγωγής με προηγούμενο προκειμένου να δει με λεπτομέρεια τα οποιαδήποτε περιστατικά είτε στην αύξηση είτε στην μείωση του κόστους της κάθε λειτουργίας. Τέλος, η θεωρία παραγωγών και οι δομές της αγοράς εξετάζουν τους τύπους αγορών στο οποίο μία εταιρεία και το προϊόν εισέρχονται με στόχο να δημιουργηθούν οι καλύτερες προοπτικές σχετικά με την απόδοση και να πραγματοποιηθεί η προσαρμογή των διαδικασιών παραγωγής.

3.11 Τύποι παραγωγής

- Πρωτογενής παραγωγή: Αυτή η παραγωγή περιλαμβάνει όλες τις βιομηχανίες που ασχολούνται με το πρώτο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας όπως η αλιεία, η εξόρυξη άνθρακα κλπ.
- Δευτερογενής παραγωγή: Αυτή η παραγωγή μετατρέπει πρώτες ύλες από πρωτογενή παραγωγή σε τελικό προϊόν όπως π.χ. η μετατροπή του σιδηρομεταλλεύματος (πρώτη ύλη) σε που λαμβάνεται από την εξόρυξη σε ένα τελικό προϊόν όπως ο χάλυβας
- Τριτογενής παραγωγή: Αυτή η παραγωγή θέτει τελικά αγαθά ή υπηρεσίες στα χέρια του τελικού καταναλωτή

3.12 Παραγωγικότητα στις αναπτυγμένες χώρες

Η έννοια της παραγωγικότητας μπορεί να μεταφραστεί πολύ διαφορετικά στις αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και από χώρα σε χώρα. Έχει παρατηρηθεί συγκεκριμένα μεγάλη διαφορά σε χώρες όπως ευρωπαϊκές χώρες έχουν πολύ διαφορετικό παραγωγικό μοντέλο όπου αρμόζει και πλαισιώνεται με βάση τις ανάγκες ενός ανθρώπου σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής όπου εστιάζονται για την αύξηση του παραγωγικού ρυθμού. Συγκεκριμένα, χώρες της Ευρώπης όπως το Βέλγιο, η Ιρλανδία, η Γαλλία και η Νορβηγία έχουν υψηλά ωριαία επίπεδα παραγωγικότητας ενώ χώρες της Μεσογείου όπως η Ισπανία, η Ελλάδα και η Πορτογαλία δείχνουν επίπεδα παραγωγικότητας έως και μείον 20% κάτω συγκριτικά. Υπάρχουν αρκετές διαφορές και παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τα επίπεδα παραγωγικότητας όπως για παράδειγμα πολλές φορές τα πάγια έξοδα υπερτερούνται από τις επιπτώσεις της κόπωσης με αποτέλεσμα οι ώρες εργασίας να μειώνονται συνολικά συμπεριλαμβάνοντας και τις επιπτώσεις των αδειών και των αναρρωτικών αδειών που δίνονται κάθε χρόνο. Επιπλέον, πρακτικά δεν υπάρχουν σταθερές αποδόσεις σε όλες τις ηλικιακές ομάδες καθώς οι νεότερες ηλικιακές ομάδες και τα άτομα που είναι άνω των 60 ετών φέρνουν σημαντικά λιγότερα ποσοστά αποδοτικότητας σε σύγκριση με τον ενεργό πληθυσμό. Με λίγα λόγια οι αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης συνολικά φέρουν λιγότερα ποσοστά αποδοτικότητας συγκριτικά με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής που καθίστανται ως η χώρα με την πιο δομημένη σε ώρες παραγωγικότητα.

3.13 Παραγωγικότητα σε αναπτυσσόμενες χώρες

Στο πλαίσιο της παραγωγής οι αναπτυγμένες χώρες βρέθηκαν αντιμέτωποι με νέους "ανταγωνιστές" στην αγορά όπως είναι οι χώρες της Βραζιλίας, της Ρωσίας, της Ινδίας και της Κίνας γνωστές στα αγγλικά ως BRIC (αρχικά γράμματα της κάθε χώρας). Παρόλο που αυτές οι χώρες θεωρούνται ακόμη αναπτυσσόμενες έχουν ιδιοκτησία και έλεγχο σε διοικητικούς τομείς σε βιομηχανοποιημένες χώρες και αποτελούν το μεγαλύτερο -αν όχι και το συνολικό- ποσοστό των πλειοδοτών. Οι χώρες που προαναφέρθηκαν συμπεριλαμβάνοντας και την Τουρκία προσπαθούν ή έχουν ήδη υιοθετήσει Δυτικές θεωρίες ανάπτυξης που να εφαρμόζουν στις ανάγκες και τις συνθήκες της κάθε χώρας καθώς αρκετές φορές το περιβάλλον σε περιοχές όπως στο Τέξας ή στην Γαλλία διαφέρει αρκετά σε σχέση με υποβαθμισμένες περιοχές όπως το Μπαγκλαντές. Η παραγωγή των αναπτυσσόμενων χωρών προέρχεται κυρίως από τον αγροτικό τομέα αλλά έχει σημειωθεί και μεγάλη βελτίωση στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, δηλαδή για παράδειγμα πέρα από τις εξαγωγές τσαγιού, καφέ και βαμβακιού παράγονται και εξαγονται αυτοκίνητα, βιοχημικά και φαρμακευτικά προϊόντα και παρέχονται υπηρεσίες όπως ο τουρισμός και οι μεταφορές.

Ενότητα 4 : Οικονομία και Περιβάλλον

4.1 Το περιβάλλον ως αγαθό

Οι άνθρωποι αλληλοεπιδρούν με το περιβάλλον με ένα τρόπο δούναι και λαβείν όπου και οι δύο πλευρές αντίστοιχα επηρεάζονται θετικά και αρνητικά. Οι άνθρωποι έχουν την ικανότητα να προσαρμόζονται στο περιβάλλον τους ή να το αλλάξουν με σκοπό να ταιριάξει στις ανάγκες τους. Η εκμετάλλευση του περιβάλλοντος έχει γίνει ιδιαίτερα έντονη στην σύγχρονη εποχή όπου αποτελείται ταχεία οικονομική ανάπτυξη , πληθώρα οικονομικών και κοινωνικών αναγκών καθώς και ένα οικονομικό μοντέλο με στόχο τα κέρδη. Ένα από τα ερωτήματα είναι αν το περιβάλλον πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο από την οπτική γωνία της οικολογίας ή θα πρέπει να συμπεριληφθούν και συζητήσεις για την κοινωνική ισότητα. Τόσο το περιβάλλον όσο και η οικονομία αναγνωρίζουν βασικούς ρόλους του περιβάλλοντος. Αυτοί οι ρόλοι είναι η παροχή των φυσικών πόρων για την βιωσιμότητα του πλανήτη και τις ανθρώπινες δραστηριότητες , όπως η παραγωγή σε προηγμένες κοινωνίες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθούν κατά πόσο οι χρήσεις του περιβάλλοντος αξιοκρατικές και προσβάσιμες είναι για όλους τους πολίτες όπως και τι ρόλο παίζουν στο θέμα της ρύπανσης και μόλυνσης.

Η ύπαρξη του ανθρώπου είναι μέσα σε κοινωνίες καθιστώντας την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον ως κοινωνικό φαινόμενο. Αυτό σύμφωνα με τον Μαρξ οφείλεται στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής όπου μέσω της εργασίας ο άνθρωπος ρυθμίζει, ελέγχει και μεσολαβεί στην ανταλλαγή της ύλης μεταξύ της φύσης και του ίδιου του ανθρώπου. Έτσι υπάρχει μια σχέση ανθρώπου, κοινωνίας και φύσης και σύμφωνα με τον Μαρξ η σχέση αυτή μεταφράζεται ως μια αμοιβαία ανταλλαγή που επιτρέπει στις ανθρώπινες κοινωνίες να συντηρηθούν. Κάθε προϊόν περνάει από ένα κύκλο ζωής όπου έχει διαμορφωθεί από τις κοινωνικές συνθήκες και τον τρόπο χρήσης του περιβάλλοντος. Αυτός ο κύκλος ζωής περιλαμβάνει τις πρώτες ύλες, την παραγωγή πρωτογενούς προϊόντος, την παραγωγή ρύπων, την δημιουργία του τελικού προϊόντος, μηχανική παραγωγή και υποδομή, μεταφορά, διάθεση και διαχείριση απορριμμάτων στο περιβάλλον.

Χωρίς αμφισβήτηση οι οικονομικά ισχυρές χώρες με βιομηχανίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια ρύπανση ξεπερνώντας τα όρια, δημιουργώντας έτσι πολύ μεγαλύτερο οικολογικό αποτύπωμα. Αυτή η ανισορροπία τόσο στην ρύπανση όσο και στο μερίδιο ευθύνης θέτει σε επικινδυνότητα όλους τους ανθρώπους. Επιπρόσθετα, η κατανομή των φυσικών πόρων μεταξύ των εθνών απέχει κατά πολύ από το δίκαιο. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα και η διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων ποικίλουν άμεσα μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων ή ακόμη και εντός της κάθε χώρας. Η χρήση του περιβάλλοντος ως εμπόρευμα δεν είναι κοινωνικά αμερόληπτη και πιθανόν εξαρτάται και επηρεάζεται από τις κοινωνικό- οικονομικές συνθήκες.

Ο ρόλος του περιβάλλοντος στην συνολική παραγωγική διαδικασία είναι συνυφασμένος με την κοινωνία. Ο τρόπος με τον οποίο η κοινωνία χρησιμοποιεί το περιβάλλον είτε ως πηγή φυσικών πόρων είτε ως αποδέκτης και εν τέλει ως πλατφόρμα για οικονομικές και κοινωνικές ανθρώπινες δραστηριότητες, υπαγορεύεται από τις κοινωνικές πρακτικές. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια ο κόσμος έχει γίνει μάρτυρας μιας αυξανόμενης προσπάθειας αποσύνδεσης και διαχωρισμού του περιβάλλοντος από την κοινωνία, τονίζοντας την φαινομενικά αυτόνομη φύση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και την αποσύνδεση του περιβάλλοντος από την κοινωνία και την ανθρωπότητα συνολικά.

Στην σημερινή εποχή όπου κυριαρχεί η παγκόσμια αγορά φαίνεται ότι καμία γωνιά της Γης δεν μπορεί να αποφύγει από το επεκτατικό της σύστημα. Η έννοια ενός εντελώς αντικειμενικού φυσικού κόσμου, αποκομμένος από την ανθρώπινη κοινωνία, τον πολιτισμό και την γνώση χάνει την αξιοπιστία του καθώς διευρύνονται οι περιπλοκές των περιβαλλοντικών ζητημάτων και ποικίλες

μορφές τους. Το αντίκτυπο της οικονομίας και του πολιτισμού στην αντίληψη της σύγχρονης κοινωνίας είναι ζωτικής σημασίας για να αποδεχθεί πλήρως ο άνθρωπος την τεράστια ποικιλία συστατικών της φύσης όπως τα ζώα, τα φυτά, τα υδάτινα σώματα και τα κλιματικά συστήματα. Αλληλοεπιδρώντας συνεχώς με το περιβάλλον, το άτομο συμμετέχει σε ένα αμφίδρομο και μεταβαλλόμενο "χορό" με κατά συνέπεια οι πράξεις και τα έθιμα να έχουν σημαντική επιρροή σε αυτόν το δεσμό.

Η διασύνδεση μεταξύ κοινωνίας και περιβάλλοντος, αναγνωρίζοντας την συνεχόμενη αναμόρφωση των σχέσεων μέσω της οικονομίας και της πολιτικής είναι ο στόχος της εξέτασης του πλαισίου των σχέσεων. Η βαθύτερη κατανόηση των λειτουργιών και των συνεπειών των φιλελεύθερων περιβαλλοντικών πολιτικών στην σύγχρονη κοινωνία μπορεί να επιτευχθεί μέσω γεωγραφικής έρευνας. Η έρευνα αυτή λαμβάνει υπόψη την τοποθεσία, τα συστήματα πεποιθήσεων και την εθνικότητα. Αντί να βλέπει τη φύση ως ουδέτερο σκηνικό, αυτή η προσέγγιση εστιάζει στην υλικότητά της και στο ρόλο της ως βιοφυσικού παράγοντα. Η παγκόσμια ελεύθερη αγορά διαχειρίζεται και εκμεταλλεύεται το περιβάλλον και όλες οι μορφές της ανθρώπινης ζωής διαμορφώνονται σε αυτό το πλαίσιο.

4.2 Περιβαλλοντικό όφελος και κατανομή

Η κατανομή των οφελών που προκύπτουν από το περιβάλλον συμβάλει άμεσα στην περιβαλλοντική ανισότητα. Ωστόσο, η πρόσβαση στις λειτουργίες δεν είναι ίση για όλους είτε πρόκειται για άτομα, κοινωνίες ή για κράτη. Η χρήση των φυσικών πόρων για την δημιουργία του πλούτου, η χρήση του περιβάλλοντος ως χώρος απορριμμάτων και η χρήση περιβάλλοντος για οικονομικούς και παραγωγικούς σκοπούς δείχνουν κοινωνική προκατάληψη. Παράγοντες όπως η παγκόσμια ισχύς στην αγορά, η πρόσβαση σε τεχνογνωσία, στον εξοπλισμό και πόρους, η συμμετοχή σε παγκόσμιες εταιρικές συνεργασίες και η εξόρυξη πετρελαίου επηρεάζει άμεσα τα κράτη. Η χρήση του περιβάλλοντος ως χωματερή έχει αναπόφευκτα ως αποτέλεσμα τόσο τοπικά όσο και εκτεταμένα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων παρέχει κοινωνικά πλεονεκτήματα κυρίως όσον αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει παρατηρηθεί ότι οι κύριες λευκές κοινότητες έχουν μία πιο γρήγορη αποκατάσταση των τοξικών αποβλήτων σε σύγκριση με περιοχές που καταλαμβάνονται από Αφρικανούς ή Ασιάτες Αμερικανούς. Εν τω μεταξύ, στην Κίνα αναπτύσσεται μια τάση όπου τα εργοστάσια μεταφέρονται από πόλεις σε αγροτικές περιοχές, ενισχύοντας τα περιβαλλοντικά ζητήματα σε αυτές τις περιοχές ενώ ευνοούνται οι αστικές. Η μέτρηση της χρήσης του περιβάλλοντος από άτομα ή κράτη αποτελεί πρόκληση. Παρά την πολυπλοκότητα δημιουργήθηκαν πολλά μοντέλα για την αξιολόγηση αυτής της χρήσης. Ένα από τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται στους τομείς της βιομηχανίας και της περιβαλλοντικής τεχνολογίας είναι το μοντέλο MFA (Material Flow Analysis). Στόχος του είναι να εξετάσει και καταγράψει τη χρήση υλικών και ενέργειας στην παραγωγική διαδικασία. Υιοθετώντας αυτήν την προσέγγιση μπορεί κάποιος να έχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις συνολικές περιβαλλοντικές συνέπειες που σχετίζονται με την κατασκευή ενός συγκεκριμένου προϊόντος.

Συχνά ο οικολογικός αντίκτυπος που προκαλείται από τον καταναλωτή θεωρείται ότι είναι μεγαλύτερος όταν καταναλώνει μεγαλύτερη ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών. Η περίπλοκη και η διασυνδεδεμένη φύση της χρήσης των πόρων, της παραγωγής και κατανάλωσης κοινωνικών αγαθών και των οικονομικών και παραγωγικών διαδικασιών εμποδίζει τον οριστικό ποσοτικό προσδιορισμό της έννοιας. Η κοινωνία συμμετέχει ενεργά, επηρεάζει ενεργά και διαμορφώνει τον διάλογο σχετικά με το περιβάλλον. Υπάρχει μια ενεργή δέσμευση μεταξύ κοινωνιών, πόλεων και ατόμων στο περιβάλλον επηρεάζοντας το ένα το άλλο. Όταν μια οντότητα υφίσταται αλλαγή, η

άλλη ακολουθεί αντίστοιχα το παράδειγμα δείχνοντας έτσι μια δυναμική και αλληλεξαρτώμενη σχέση. Η κοινωνία μεταβαίνει σε μια πιο ανανεωμένη οπτική όπου αναγνωρίζει την διασύνδεση μεταξύ των ανθρώπων και του περιβάλλοντος και οι άνθρωποι δεν είναι πλέον οι κύριοι παίκτες αλλά εξακολουθούν να έχουν σημασία.

Ως εκ τούτου, όλη η προσοχή πέφτει στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Κατά την διάρκεια της εκμετάλλευσης κοιτασμάτων ορυκτών, δασικών εκτάσεων, αγροτεμαχίων ή κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, το θέμα της ιδιοκτησίας αντακλά την κοινωνική δυναμική. Τα προνόμια και οι ευκαιρίες που παρέχονται στον ιδιοκτήτη έχουν άμεσο αντίκτυπο στα πλεονεκτήματα που μπορεί να αποκομίσει υπαγορεύοντας έτσι την αξιοποίηση του περιβάλλοντος. Αν και τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας δεν είναι ο μόνος παράγοντας που επηρεάζει την περιβαλλοντική χρήση και τα σχετικά οφέλη, χρησιμεύουν ως η κύρια πτυχή του κοινωνικού πλαισίου που διαμορφώνει την χρήση των πόρων.

Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν δεν αφορούν μόνο τα χρήματα, αλλά μπορούν επίσης να βελτιώσουν την ζωή των ανθρώπων ή να έχουν παρενέργειες στο περιβάλλον όπως να κάνουν την γη πιο πολύτιμη. Αυτά τα πλεονεκτήματα μπορεί να συμβούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Φαίνεται λοιπόν, ότι αυτά τα οφέλη επηρεάζονται από χρήματα και ανθρώπους, αλλά επηρεάζονται από τους ίδιους τους κανόνες που ελέγχουν τον τρόπο με τον οποίο αλληλοεπιδρούν οι άνθρωποι. Είναι οργανωμένα με παρόμοιο τρόπο με τον τρόπο με τον οποίο το επιχειρηματικό μοντέλο κάνει ορισμένες ιδέες σημαντικές.

4.3 Κατανομή του κόστους

Η κατανομή του οικολογικού κόστους είναι ένα σημαντικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην ανάλυση του συνολικού αντίκτυπου τους. Το κόστος αυτό μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες για τα οικοσυστήματα και τους οργανισμούς που εξαρτώνται από αυτά. Κατανοώντας την κατανομή αυτών των δαπανών μπορούν να αξιολογηθούν καλύτερα οι συνολικές οικολογικές επιπτώσεις και να ληφθούν πιο ενημερωμένες αποφάσεις σχετικά με τις προσπάθειες διατήρησης και διαχείρισης.

Η ιδέα του περιβαλλοντικού κόστους αναγνωρίζεται και είναι εύκολα κατανοητό όταν μιλάμε για περιβαλλοντική ανισότητα. Αυτό το κόστος θεωρείται συνήθως ως αποτέλεσμα περιβαλλοντικών προβλημάτων. Ωστόσο, η ευρύτερη άποψη της περιβαλλοντικής ανισότητας δείχνει ότι αυτό το κόστος προκύπτει από την χρήση του περιβάλλοντος ως πόρου. Η χρήση του περιβάλλοντος στις διαφορετικές λειτουργικές του ικανότητες δημιουργεί κόστος που επηρεάζει άτομα, κοινωνικές ομάδες ακόμη και κράτη. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να διερευνηθεί εάν ο επιμερισμός των περιβαλλοντικών βαρών είναι δίκαιος εντός της κοινωνίας λόγω του κόστους που προκύπτει από κοινωνικές διαδικασίες και πρακτικές.

Το περιβάλλον δεν είναι απλώς ένα εμπόρευμα που επηρεάζεται από κοινωνικές διαδικασίες και συναφείς παράγοντες αλλά έχει επίσης σημαντικό νόημα. Αν και το φυσικό περιβάλλον θεωρείται ως ένας δωρεάν πόρος δεν έχουν όλοι ίση πρόσβαση σε αυτό. Αυτή η ανισότητα επεκτείνεται και στην κατανομή του κόστους που σχετίζεται με την χρήση του. Παρόμοια με τον τρόπο με τον οποίο τα οφέλη της οικονομικής και κοινωνικής προόδου δεν μοιράζονται δίκαια, τα βάρη της περιβαλλοντικής ζημίας που προκαλούνται από την εκμετάλλευση και το κέρδος από το περιβάλλον κατανέμονται επίσης άνισα μεταξύ των κοινωνιών. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα έχουν την δυνατότητα να επηρεάσουν οποιοδήποτε, αλλά είναι οι οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί παράγοντες που τελικά καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Ο τρόπος και η έκταση αυτής της επίδρασης στις κοινωνικές ομάδες διαμορφώνεται από αυτούς τους παράγοντες επιρροής, καθιστώντας τη διαδικασία εγγενώς φορτωμένη με κοινωνικές

συνέπειες αντί να είναι αμερόληπτη.

Μέσα από πολλές έρευνες για την παγκόσμια περιβαλλοντική ανισότητα οι ερευνητές ανακάλυψαν μια συσχέτιση μεταξύ πολλαπλών επιρροών συμπεριλαμβανομένου του πλούτου, της κοινωνικής θέσης, του πολιτισμικού υποβάθρου, του φύλου και της εθνικότητας και του επιπέδου έκθεσης των ατόμων σε επιβλαβείς τοξίνες. Επιπλέον, αυτές οι επιρροές παίζουν επίσης ρόλο στον τρόπο με τον οποίο κατανέμονται και βιώνονται τα αποτελέσματα μιας τέτοιας έκθεσης. Μελέτες έχουν δείξει ότι ένας σημαντικός αριθμός εργοστασίων, τοποθεσιών διάθεσης επικίνδυνων αποβλήτων, αποτεφρωτηρίων, απορριμμάτων και χωματερών στις ΗΠΑ βρίσκονται σε κοινότητες που κατοικούνται κυρίως από πληθυσμούς Αφρικής, Ασίας, Λατίνων ή ιθαγενών της Αμερικής. Η εισαγωγή επιβλαβών ουσιών σε αυτές τις περιοχές μειώνει αναμφισβήτητα το περιβάλλον και το βιοτικό επίπεδο για αυτές τις κοινότητες, οι οποίες αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις όταν προσπαθούν να εγκαταστήσουν ή να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης τους. Αντίθετα, οι περιοχές που αντιμετωπίζουν περιβαλλοντική υποβάθμιση συχνά προσφέρουν πιο προσιτή στέγαση, η οποία απευθύνεται σε άτομα με χαμηλό εισόδημα και σε άτομα που έχουν περιθωριοποιηθεί κοινωνικά.

Σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις προκύπτουν από την χρήση του περιβάλλοντος ως χωματερής. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της απειρίοστης μεταφοράς απορριμμάτων, έχει εφαρμοστεί η **Σύμβαση της Βασιλείας**, ιδιαίτερα σε χώρες με ανεπαρκείς περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Ωστόσο, τα ισχυρά έθνη εξακολουθούν να επωφελούνται από τρόπους εξαγωγής των επικίνδυνων αποβλήτων τους σε οικονομικά ευάλωτες χώρες. Τα ισχυρά κράτη επωφελούνται περιβαλλοντικά σε αυτήν την κατάσταση, ενώ τα αδύναμα έθνη φέρουν το βάρος.

Οι κάτοικοι των αναπτυσσόμενων χωρών αντιμετωπίζουν υψηλότερα επίπεδα ρύπανσης λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στις μεγαλουπόλεις, ξεπερνώντας αυτά των ανεπτυγμένων χωρών. Οι ανεπτυγμένες χώρες, ενώ έχουν υψηλότερα επίπεδα ρύπανσης λόγω της βιομηχανικής παραγωγής διαθέτουν την ικανότητα να δημιουργούν και να επιβάλλουν πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος. Έχουν επίσης το πλεονέκτημα να συμμετέχουν στον στρατηγικό σχεδιασμό, να υιοθετούν καινοτόμες τεχνικές και να χρησιμοποιούν την τεχνογνωσία τους για την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα, μπορούν να διαθέσουν πόρους για την πρόληψη και τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, διατηρώντας έτσι μια ανώτερη περιβαλλοντική ποιότητα.

Οι εκδηλώσεις κοινωνικών διαδικασιών περιλαμβάνουν τόσο την πολιτική όσο και τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, οι οποίες προκύπτουν από την επίδραση της πολιτικής στη θέση των ρύπων και την εγκατάσταση συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων σε περιοχές με υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Οι πολιτικές αποφάσεις και ενέργειες οδηγούν στην τοποθέτηση διαφόρων δραστηριοτήτων, οι οποίες όχι μόνο βλάπτουν το περιβάλλον αλλά είναι και σχετικά με την έρευνα αυτή. Αυτό το σενάριο αποκαλύπτει ένα πλήθος κοινωνικών ανισοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του φύλου, της φυλής, της εθνότητας και της άνισης κατανομής του πλούτου. Υπογραμμίζει επίσης τους διαφορετικούς βαθμούς πρόσβασης που έχουν διαφορετικές κοινωνικές ομάδες σε αυτούς τους πόρους. Η κοινωνία και το περιβάλλον είναι αλληλένδετα, επομένως είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η κατανομή του περιβαλλοντικού κόστους δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μεμονωμένη ανησυχία όσο αφορά την περιβαλλοντική ανισότητα. Η κατανομή των περιβαλλοντικών προβλημάτων και ανισοτήτων είναι στενά συνδεδεμένη με τις κοινωνικές ανισότητες, καθιστώντας την περιβαλλοντική ανισότητα και την κοινωνική ανισότητα αναπόσπαστα συστατικά της ίδιας ύλης.

4.4 Οι δυνατότητες της κοινωνίας

Η κοινωνία ικανότητα περιλαμβάνει τις απαραίτητες δεξιότητες και ταλέντα που επιτρέπουν στους ανθρώπους να αλληλοεπιδρούν με επιτυχία και να συμμετέχουν σε διαφορετικά κοινωνικά

περιβάλλοντα. Αυτές οι δεξιότητες ενσωματώνουν διάφορες διαπροσωπικές ικανότητες όπως η αποτελεσματική επικοινωνία, η κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων, η συνεργασία και η επίλυση των συγκρούσεων. Επιπλέον, περιλαμβάνουν την κατανόηση και τον ελιγμό των κοινωνικών προσδοκιών, τη προσαρμογή σε διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις και τη δημιουργία και την διατήρηση των συνδέσεων. Η κοινωνική ικανότητα παίζει καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση των κοινωνικών δεσμεύσεων των ανθρώπων, στην ενθάρρυνση αρμονικών σχέσεων και στην καλλιέργεια της αίσθησης ένταξης και ενότητας στις κοινότητες.

Η διερεύνηση των εννοιών του κοινωνικού δυναμικού και της κοινωνικής ευπάθειας θα προσφέρει μια πιο ουσιαστική κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα περιβαλλοντικά προβλήματα κατανέμονται άνισα. Η εμφάνιση περιβαλλοντικών προβλημάτων με ανισότητα συχνά περιλαμβάνει ένα τυχαίο στοιχείο που οδηγεί στην αντίληψη ότι αυτά τα ζητήματα δεν μπορούν να συνδεθούν με την κοινωνική ανισότητα. Η εκδήλωση και η ανάπτυξη περιβαλλοντικών προβλημάτων επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένης της εξάπλωσης τους και των ανεξέλεγκτων περιβαλλοντικών ή γεωγραφικών συνθηκών. Καθώς αποκαλύπτονται περισσότερα για τους μηχανισμούς που οδηγούν αυτά τα φαινόμενα, η σχέση μεταξύ κοινωνικής ανισότητας και περιβαλλοντικών ζητημάτων γίνεται πιο εμφανής. Δουλεύοντας μαζί, μπορεί οι άνθρωποι να αντιστρέψουν την σκέψη τους και να εντοπίσουν τα σημαντικά στοιχεία που τελικά δείχνουν πως η περιβαλλοντική ανισότητα είναι ένα είδος κοινωνικής αδικίας. Όταν παραμελούνται προληπτικά μέτρα ή ενέργειες του παρελθόντος ορισμένες κοινωνικές ομάδες υφίστανται συνέπειες που μπορούν να αποφευχθούν. Αυτό αποκαλύπτει την ύπαρξη κοινωνικής ανισότητας. Με πιο απλά λόγια, ενέργειες ή δράσεις επηρεασμένες από την κοινωνική τάξη συμβάλλουν στη δημιουργία και εξέλιξη περιβαλλοντικών προβλημάτων, τα οποία τελικά οδηγούν σε περιβαλλοντική ανισότητα. Το ίδιο ισχύει όταν αυτές οι συνέπειες επιβάλλονται σε άλλους και σε τρίτους. Και στις δύο περιπτώσεις, η συνολική εξέταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων είναι ζωτικής σημασίας, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πτυχές και τους παράγοντες που εμποδίζουν τους ανθρώπους να μειώσουν τον αντίκτυπο ή να επωφεληθούν από περιβαλλοντικούς πόρους και πολιτικές.

Η ανάλυση των επιλογών δείχνει ότι η στρατηγική επικεντρώνεται στην ιδέα των δίκαιων ευκαιριών και στην ικανότητα των ανθρώπων και των ομάδων να φτάσουν στους φυσικούς πόρους, καθώς και στο διαμέτρημα του περιβάλλοντος. Είναι σημαντικό να διαχωρίσει κανείς τις προσωπικές δυνατότητες από τις ευκαιρίες και τις επιλογές που παρέχει η κοινωνία. Στην τελευταία περίπτωση, ο αντίκτυπος της κοινωνικής διαμόρφωσης γίνεται πιο ορατός, καθώς η κοινωνία είναι υπεύθυνη για την διανομή ευκαιριών και επιλογών. Ωστόσο, ακόμη και για τα άτομα οι πράξεις τους επηρεάζονται από την θέση τους στην κοινωνία καθώς δεν δρουν μόνοι τους αλλά μάλλον μέσα σε μια κοινωνική οργάνωση που διαμορφώνει αμοιβαία τις ανταλλαγές και τις επιλογές τους.

Στην καθημερινή ζωή, οι πολιτικές έχουν τη δύναμη να διαμορφώνουν εναλλακτικές απόψεις και τρόπους αλληλεπίδρασης με τη φύση, καθιερώνοντας ένα μοναδικό τύπο εξουσίας που απευθύνεται στην κοινωνική και πολιτική εξουσία ασκείται μέσω της οικονομικής και κοινωνικής επιρροής. Οι πολιτικές που προωθούν και διαμορφώνουν αυτές τις εναλλακτικές προοπτικές διεκδικούν αποτελεσματικά μια σειρά από δυνατότητες και ευκαιρίες όσο αφορά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται και διατηρείται το περιβάλλον. Η εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος μέσω κοινωνικών πρακτικών αντιπροσωπεύει ένα τρόπο με τον οποίο κατανοούν οι άνθρωποι. Ωστόσο, είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι υπάρχει μια σύνδεση μεταξύ περιβαλλοντικής και κοινωνικής ανισότητας, η οποία επηρεάζεται από την κοινωνική δομή και την ταξική διαστρωμάτωση. Η εξουσία στην κοινωνία τονίζει περαιτέρω την σημασία της κοινωνικής δομής και της ταξικής διαστρωμάτωσης σε αυτή τη σχέση. Η ικανότητα ενός ατόμου ή μιας κοινωνικής ομάδας να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις λειτουργίες των περιβαλλοντικών αγαθών καθορίζει τη χρήση αυτών των αγαθών. Η δυνατότητα εκμετάλλευσης αυτών των αγαθών επιτρέπει μόνο την άσκηση αυτού του δικαιώματος. Η επιθυμία ικανοτήτων όπως η απόκτηση πόρων που παράγουν πλούτο, η διανομή σε φιλικές προς το περιβάλλον περιοχές και η προστασία της προσωπικής και

οικογενειακής υγείας από κινδύνους είναι παραδείγματα επιθυμιών που μπορεί να έχουν τα άτομα ή ομάδες. Η απόκτηση αυτών των ικανοτήτων είναι μια κοινωνική πρόοδος που επηρεάζεται από παράγοντες όπως ατομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά στοιχεία. Μια κοινή αντίληψη είναι ότι οι αυτοκινητόδρομοι, τα εργοστάσια, οι χωματερές και παρόμοιες εγκαταστάσεις θα πρέπει να βρίσκονται σε ήδη υποβαθμισμένες περιοχές για να μειωθεί το κόστος. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση συχνά παραβλέπει τη δίκαιη μεταχείριση των κοινωνικών ομάδων σε σχέση με την περιβαλλοντική αριστεία. Σε αυτές τις περιοχές κατοικούν συνήθως οι κοινωνικές ομάδες χαμηλού εισοδήματος με περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση στην πολιτική εξουσία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που σχετίζονται με αυτές τις εγκαταστάσεις να είναι ελάχιστη ή ανύπαρκτη. Επιπλέον, η ικανότητα τους να επιλέγουν ελεύθερα τον τόπο διανομής είναι σοβαρά περιορισμένη ή εντελώς ανύπαρκτη. Επιπλέον, η πρόσβαση τους σε πληροφορίες και η ικανότητα τους να προστατεύουν την υγεία τους είναι σημαντική περιορισμένη.

Όταν οι κοινωνίες δεν διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να χειριστούν μόνες τους περιβαλλοντικά προβλήματα αυτό οδηγεί σε αυξημένο κίνδυνο καταστροφής. Αυτή η σύνδεση μεταξύ περιβαλλοντικής και κοινωνικής ανισότητας είναι μια βασική πτυχή της κοινωνικής ικανότητας. Η αντίληψη του κινδύνου σε μια συγκεκριμένη περιοχή επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από ιστορικά γεγονότα και κοινωνικά χαρακτηριστικά τα οποία παίζουν επίσης ρόλο στον προσδιορισμό των πιο ευάλωτων ομάδων. Οι τυφώνες, οι σεισμοί και τα βιομηχανικά ατυχήματα επηρεάζονται σημαντικά από αυτούς τους παράγοντες. Η ακαδημαϊκή κοινότητα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι κοινωνικοί παράγοντες διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διαμόρφωση των κινδύνων τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Οι αποφάσεις του παρελθόντος και παραμελημένες επιλογές στο παρόν καθορίζουν μελλοντικές καταστροφές επομένως είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε αυτό το γεγονός. Γίνεται προφανές ότι υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ των οικολογικών ανησυχιών, των πιθανών κινδύνων και των κοινωνικών ευκαιριών για την αντιμετώπιση τους. Ταυτόχρονα, γινόμαστε μάρτυρες της διασύνδεσης και της εξάρτησης μεταξύ των οικολογικών περιουσιακών στοιχείων και της συσχέτισης τους με κοινωνικές προοπτικές σε σχέση με τη διαθεσιμότητα. Η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών κινδύνων και η απόκτηση οικολογικών πόρων εξαρτώνται και τα δύο από τις κοινωνικές δυνατότητες. Επομένως, μόνο μέσω μιας κοινωνικής προοπτικής μπορούμε να αναγνωρίσουμε και να αξιολογήσουμε την ανισότητα στην οικολογική ικανότητα όσο αφορά τη διαχείριση των απειλών και την απόκτηση πρόσβασης σε πόρους.

4.5 Το περιβαλλοντικό αντίκτυπο (enviromental impact)

Η έντονη κοινωνικό-οικονομική δράση έχει τόσο αντίκτυπο στο περιβάλλον όσο αντίστοιχα και στην ζωή των ανθρώπων, ζώων και άλλων οργανισμών. Συγκεκριμένα, παρατηρείται έντονη αλλαγή στο βιότοπο, μόλυνση κυρίως από φώσφορο και άζωτο καθώς και υπερεκμετάλλευση των βιοτικών πηγών. Επιπλέον, σχεδόν το 20% της επιβάρυνσης των νοσημάτων οφείλεται σε αναπτυξιακό κομμάτι όπως ο υποσιτισμός, η κατανάλωση μη πόσιμου νερού και η εσωτερική μόλυνση του αέρα σε νοικοκυριά από τις εκπομπές των στερεών καυσίμων. Η κατανάλωση πετρελαίου, φυσικού αερίου και μετάλλων για την παραγωγή προϊόντων εκτός ότι θα οδηγήσει στην εξάντληση των προμήθειών συνδέεται επίσης και με την ανάγκη για παραπάνω εξόρυξη και διύλιση. Με λίγα λόγια, η παραγωγή και η κατανάλωση προϊόντων σε συνδυασμό με την ελάχιστη σε σύγκριση ανακύκλωση έχουν οδηγήσει την κοινωνία και το περιβάλλον σε μεγαλύτερη ανισότητα από τη υπάρχουσα. Οι πιο φτωχοί άνθρωποι εξαρτώνται άμεσα από τους φυσικούς πόρους για την επιβίωση τους και είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε κινδύνους από ζημίες σε αυτούς τους πόρους έχοντας τα λιγότερα διαθέσιμα και στήριξη για τη αντιμετώπιση των συνεπειών.

4.6 Οι ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες

Η κοινωνική ευαλωτότητα είναι ένα μέτρο της ευαισθησίας των ατόμων και των κοινοτήτων στις επιβλαβείς επιπτώσεις των κινδύνων και των καταστροφών. Αυτή η ευπάθεια διαμορφώνεται από κοινωνικούς παράγοντες όπως το εισόδημα, η εκπαίδευση, η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και τα δίκτυα κοινωνικής υποστήριξης. Αντικατοπτρίζει τον βαθμό στον οποίο τα άτομα και οι κοινότητες έχουν την ικανότητα να προβλέπουν, να αντιμετωπίζουν, να αντιστέκονται και να ανακάμπτουν από τις επιπτώσεις των κινδύνων. Η κοινωνική ευπάθεια είναι συχνά συνυφασμένη με άλλες μορφές τρωτότητας όπως η περιβαλλοντική ευπάθεια και η οικονομική ευπάθεια. Η κατανόηση και η αντιμετώπιση της κοινωνικής ευπάθειας είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική ετοιμότητα και αντιμετώπιση καταστροφών. Με τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των υποκείμενων κοινωνικών παραγόντων που συμβάλλουν στην ευπάθεια, οι κοινότητες μπορούν να εργαστούν για τη μείωση των ανισοτήτων και τη διασφάλιση ότι όλα τα άτομα διαθέτουν τους πόρους και την υποστήριξη που χρειάζονται για να ανταποκριθούν και να ανακάμψουν από καταστροφές.

Η ευαισθησία συγκεκριμένων ατόμων ή ομάδων σε αρνητικές επιπτώσεις και δυσμενείς συνέπειες όταν αντιμετωπίζουν κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές πιέσεις είναι γνωστή ως κοινωνική ευπάθεια. Αυτή η ευπάθεια μετρά τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα ή οι κοινότητες επηρεάζονται από αυτές τις πιέσεις και την ικανότητα τους να τις χειρίζονται και να ανακάμπτουν από αυτές. Παράγοντες όπως η φτώχεια, οι διακρίσεις, η περιθωριοποίηση, η περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους και υπηρεσίες και κοινωνικές ανισότητες συμβάλλουν στην κοινωνική ευπάθεια. Τονίζει την άνιση κατανομή των τρωτών σημείων σε διάφορα τμήματα της κοινωνίας και υπογραμμίζει την ανάγκη για προσαρμοσμένες παρεμβάσεις και πολιτικές για την αντιμετώπιση αυτών των ανισοτήτων. Στην καθημερινή συζήτηση και σε διάφορα επιστημονικά πεδία, η έννοια της κοινωνικής ευαλωτότητας συζητείται συχνά. Αφορά πρωτίστως την πιθανότητα ένα άτομο, οργανισμός ή δομή να αντιμετωπίσει συγκεκριμένα αποτελέσματα λόγω εξωτερικών παραγόντων. Η δομή της κοινωνίας και οι εσωτερικές διαδικασίες της ευθύνονται για την κοινωνική καταστροφή. Η ευπάθεια είναι μια κυμαινόμενη κατάσταση που επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες όπως οικονομικούς, κοινωνικούς, γεωγραφικούς, δημογραφικούς, πολιτιστικούς, περιβαλλοντικούς και παράγοντες διακυβέρνησης. Επιπλέον, η ευπάθεια αναγνωρίζει τα διαφορετικά επίπεδα έκθεσης και ευπάθειας που αντιμετωπίζουν τα άτομα και οι κοινότητες. Στοιχεία όπως ο πλούτος, η εκπαίδευση, η φυλή, η εθνικότητα, η θρησκεία, η ηλικία, η κοινωνική τάξη/κάστα, η γενική υγεία και οι αναπηρίες, όλα παίζουν ρόλο στον επηρεασμό των επιπέδων ευπάθειας. Σε αυτή την περίπτωση, η εμφανής αλληλεπίδραση περιβάλλοντος και κοινωνίας υπογραμμίζει ότι η ευπάθεια επηρεάζεται όχι μόνο από τη φύση του προβλήματος και την έκταση της έκθεσης, αλλά και από κοινωνικούς παράγοντες. Η διαμόρφωση του πεδίου της πολιτικής οικολογίας πηγάζει από την επιστημονική κριτική των υπεραπλουστευμένων προσεγγίσεων στις φυσικές επιστήμες, με επίκεντρο τα φαινομενικά φυσικά φαινόμενα. Ενσωματώνοντας πτυχές από την πολιτική οικονομία, τις μελέτες φύλου, την κοινωνική ανθρωπολογία, τη θεωρία του κοινωνικού κινήματος και τις θεωρίες εξάρτησης μετά το 1968, η πολιτική οικολογία παίρνει μια αντίθετη προοπτική. Αυτή η διεπιστημονική άποψη αποκαλύπτει ότι ο αντίκτυπος των περιβαλλοντικών θεμάτων επιβαρύνει δυσανάλογα τους πιο ευάλωτους, οι οποίοι έχουν περιορισμένη ικανότητα να τα χειριστούν. Αντίθετα, η ευπάθεια συγκεκριμένων ατόμων και κοινωνικών ομάδων ενισχύει σημαντικά τις επιπτώσεις των περιβαλλοντικών φαινομένων μόλις μετατραπούν σε προβλήματα.

Η επίτευξη συνολικής κατανόησης της ευπάθειας απαιτεί την υπέρβαση της αποκλειστικής σχέσης της με τη φτώχεια. Όταν αναφέρεται κανείς σε «ευάλωτες ομάδες», δεν αναφέρεται αποκλειστικά σε αυτές που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Η πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και τεχνολογικές λύσεις για προστασία, καθώς και η διαθεσιμότητα βασικών πόρων για επιβίωση (αγαθά, υπηρεσίες και υλικά) και η ικανότητα λήψης αποφάσεων και συλλογικής δράσης είναι όλα στοιχεία κοινωνικής ευπάθειας. Η κοινωνική ευαλωτότητα υπερβαίνει μια απλή έννοια ή περίσταση.

Είναι ένα πλαίσιο που δίνει τη δυνατότητα να αναγνωρίσει κανείς και να κατανοήσει τις συνέπειες των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων. Αυτοί οι παράγοντες, επηρεασμένοι από την κοινωνική θέση ενός ατόμου ή μιας ομάδας, όπως η κοινωνική του τάξη, συμβάλλουν στη συνολική ευαλωτότητα.

4.7 Το περιβαλλοντικό κόστος και η επιρροή από την πολιτική

Η δημιουργία και η κατανομή των περιβαλλοντικών ανισοτήτων επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τη γενική πολιτική. Αυτό περιλαμβάνει θέματα όπως η ρύθμιση της αγοράς και η απορρύθμιση, καθώς και η απελευθέρωση της φύσης. Επιπλέον, στο πλαίσιο ενός συστήματος ελεύθερης αγοράς, η γενική πολιτική παίζει ρόλο στην κατανομή των κοινωνικών ανισοτήτων ρυθμίζοντας τις κοινωνικές σχέσεις. Στο καπιταλιστικό μοντέλο, η κεντρική εστίαση είναι στην παραγωγή πλούτου, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της εκμετάλλευσης της εργασίας και της χρήσης πόρων που θεωρείται ότι παράγουν πλούτο, όπως οι πηγές ενέργειας και οι πρώτες ύλες. Ο πλούτος και η δημιουργία του συνδέονται στενά με διάφορες πηγές, αναδεικνύοντας τη σύνδεσή τους με τη δημιουργία κερδών και τις κοινωνικές και οικονομικές διαδικασίες που ακολουθούν. Είναι κρίσιμο να αναγνωρίσουμε τη φύση του πλούτου και της παραγωγής του, καθώς αυτό σημαίνει ότι το περιβάλλον και η φύση δεν μπορούν να εξεταστούν μεμονωμένα από την κοινωνία και τις διαδικασίες της. Η κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον μοιράζονται μια περίπλοκη σχέση, που συνυφαίνεται και αλλοιώνει το ένα το άλλο.

Οι κοινωνικές ανισότητες εκδηλώνονται στην περιβαλλοντική σφαίρα ως αποτέλεσμα της αλληλένδετης ανάπτυξης τόσο της φύσης όσο και της κοινωνίας. Η κοινωνική δυναμική έχει ως αποτέλεσμα την πολιτική, η οποία κατανέμει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σε διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και ομάδες. Αυτές οι ανισότητες διαιώνονται και διευρύνονται από την πολιτική. Με παρόμοιο τρόπο, η πολιτική επηρεάζει επίσης τον επιμερισμό του περιβαλλοντικού κόστους και οφέλους λόγω της διασύνδεσης μεταξύ του περιβάλλοντος και της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπων. Ως εκ τούτου, τόσο η ατομική όσο και η συλλογική ανθρώπινη παρέμβαση είναι ζωτικής σημασίας για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των προκλήσεων που συνεπάγεται η εκμετάλλευσή του, είτε αυτό συμβαίνει φυσικά είτε προκαλείται από τον άνθρωπο. Η άνιση κατανομή των πόρων της κοινωνίας επιδεινώνεται περαιτέρω μέσω της διαδικασίας απελευθέρωσης και της εμπορευματοποίησης της φύσης. Με αυτό, η διαχείριση του περιβάλλοντος επηρεάζεται όλο και περισσότερο από αρχές που βασίζονται στην αγορά, οδηγώντας στη διανομή περιβαλλοντικών εμπορευμάτων σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς. Κατά συνέπεια, οι προκλήσεις που θέτει το φυσικό περιβάλλον δεν κατανέμονται ομοιόμορφα στην κοινωνία, αλλά ακολουθούν το μοντέλο που βασίζεται στην αγορά, αντανakλώντας και ενισχύοντας τις υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες. Αυτή η δυναμική μεταξύ κοινωνικών και περιβαλλοντικών ανισοτήτων υπογραμμίζει τη διασύνδεση των δύο. Σε ολόκληρη την κοινωνία, τίθεται ένα σχετικό ερώτημα σχετικά με τη δίκαιη κατανομή των οφελών από παρεμβάσεις περιβαλλοντικής πολιτικής, ενώ τρεις πρωταρχικοί στόχοι στοχεύουν στον περιορισμό της έκθεσης των ανθρώπων στη ρύπανση και στην προστασία της υγείας τους. Προκειμένου να βελτιωθεί η συνολική ποιότητα ζωής τους, λαμβάνονται στρατηγικές και ενέργειες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων που βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσής τους. (Παπαδημητρίου, Ε., Φραγκόπουλος, Ι. 2018)

Η ρύπανση δεν είναι η μόνη ανησυχία όσον αφορά το περιβάλλον και ο τρόπος εξάπλωσής της διαφέρει για κάθε περιβαλλοντικό ζήτημα. Για παράδειγμα, η αιθαλομίχλη εμπίπτει στην κατηγορία της περιβαλλοντικής ρύπανσης και έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει εξίσου όλους όσους επηρεάζονται από την εξάπλωσή της. Οι ικανότητες και η ευαλωτότητα των ανθρώπων σε αυτό επηρεάζονται από τις κοινωνικές τους συνθήκες, γεγονός που δείχνει ανισότητα. Επιπλέον, οι συνέπειες της επίλυσης περιβαλλοντικών προβλημάτων δεν είναι ομοιόμορφα κατανεμημένες και δεν επηρεάζουν όλους εξίσου. Σε έναν ιδανικό κόσμο, όλοι θα ωφελούνταν το ίδιο γινόταν ο αέρας

καλύτερος. Καθώς η ποιότητα του αέρα βελτιώνεται σε μια περιοχή, απροσδόκητα δελεάζει πιο εύπορους κατοίκους, οδηγώντας σε άνοδο των τιμών των ακινήτων και καθιστώντας την περιοχή λιγότερο προσβάσιμη για όσους έχουν χαμηλότερα εισοδήματα. Αυτό το ακούσιο αποτέλεσμα, που συνήθως αναφέρεται ως *gentrification*, επιφέρει αύξηση της αξίας της γης και αναδιαμόρφωση της οικονομικής δραστηριότητας για να καλύψει τις προτιμήσεις και τα χαρακτηριστικά αυτών των νέων κατοίκων. Κατά συνέπεια, κοινωνικές ομάδες που δεν έχουν πλέον την οικονομική δυνατότητα να διαμένουν σε αυτές τις πρόσφατα αναβαθμισμένες περιοχές αναγκάζονται να μετεγκατασταθούν σε λιγότερο επιθυμητές γειτονιές. Ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής συνεχίζει να μεταφέρει και να διατηρεί τις ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης και τους στενούς χώρους που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι. Οι οικονομικές δυνάμεις που είναι υπεύθυνες για αυτές τις συνθήκες επιμένουν, προωθώντας βελτιώσεις σε ορισμένους τομείς για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών.

Είναι δίκαιο να ειπωθεί ότι η περιβαλλοντική πολιτική αντιμετωπίζει όλα τα ζητήματα εξίσου χωρίς να λαμβάνει υπόψη το κοινωνικό και οικονομικό προφίλ της πληγείσας περιοχής. Στρατηγικά τοποθετημένα εργοστάσια και χωματερές μπορούν να βρεθούν σε ορισμένες οικονομικές και πολιτιστικές περιοχές σε όλο τον κόσμο. Δυστυχώς, οι κάτοικοι αυτών των περιοχών συχνά δεν έχουν την ευκαιρία να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους ή να μετακομίσουν αλλού. Η πολιτική είναι αυτή που τροφοδοτεί πρωτίστως αυτήν την περιβαλλοντική ανισότητα. Επιπλέον, η τοποθέτηση οικισμών επηρεάζεται από κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες όπως η οικονομική προσιτότητα της στέγασης. Ως αποτέλεσμα, η περιβαλλοντική ανισότητα συνδέεται άμεσα με τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνονται από συγκεκριμένα οικονομικά πλαίσια και εφαρμογές πολιτικής. Η αντιμετώπιση των διαφορών στα περιβαλλοντικά προβλήματα και η μείωση των δυσανάλογων επιπτώσεων σε συγκεκριμένες κοινότητες είναι ο πρωταρχικός στόχος της περιβαλλοντικής πολιτικής. Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι κοινωνικές ανισότητες, όπως οι ανισότητες στο εισόδημα, παίζουν επίσης ρόλο στη διαίωση αυτών των αδικιών και στην αποτροπή ορισμένων ομάδων από το να επωφεληθούν από ένα πιο υγιές περιβάλλον. Επιπλέον, όταν η περιβαλλοντική ποιότητα γίνεται εμπόρευμα στην ελεύθερη αγορά, οι προ υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες όπως η εισοδηματική ανισότητα εμποδίζουν τις προσπάθειες επίτευξης περιβαλλοντικής ισότητας και διαιωνίζουν τις περιβαλλοντικές ανισότητες.

4.8 Αναπτυσσόμενες χώρες και περιβαλλοντική υποβάθμιση

Η επιδίωξη της ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες έχει οδηγήσει σε αναπόφευκτη περιβαλλοντική υποβάθμιση. Τα λιγότερο εύπορα έθνη αντιμετωπίζουν μια μυριάδα σύνθετων περιβαλλοντικών προκλήσεων που δεν αντιμετωπίζουν οι πλουσιότερες χώρες. Η υπανάπτυξη, η φτώχεια και η σήψη είναι επίμονα ζητήματα που πηγάζουν από διάφορους παράγοντες που συμβάλλουν, δημιουργώντας έναν ατελείωτο κύκλο.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν ένα σημαντικό πρόβλημα με την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Αυτό το ζήτημα μπορεί να αποδοθεί σε συνδυασμό δύο παραγόντων:

- Οι αρχικοί παράγοντες, που ονομάζονται ενδογενείς παράγοντες, σχετίζονται με τα δομικά προβλήματα σε αυτά τα έθνη.
- Αντίθετα, το δεύτερο σύνολο παραγόντων, που αναφέρονται ως εξωγενείς παράγοντες, επικεντρώνονται γύρω από τις ενέργειες και τη συμμετοχή των ανεπτυγμένων χωρών.

Η φτώχεια, που λειτουργεί ταυτόχρονα ως καταλύτης και ως συνέπεια του υπερπληθυσμού,

επιδεινώνεται από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς. Αυτό, με τη σειρά του, αυξάνει την πίεση στη διαθεσιμότητα φυσικών πόρων, επηρεάζοντας πληθυσμούς με χαμηλότερο εισόδημα που αντιμετωπίζουν υψηλότερους ρυθμούς πληθυσμιακής αύξησης. Διάφορες αρνητικές συνέπειες συνοδεύουν τις άθλιες συνθήκες της φτώχειας στον Τρίτο Κόσμο. Οι αγρότες χρησιμοποιούν ακατάλληλα εδάφη, οδηγώντας σε διάβρωση του εδάφους και προκαλώντας καταστροφικές πυρκαγιές και εκτεταμένη αποψίλωση των δασών. Η καταστροφή της αυτοφυσικής άγριας ζωής και της φυτικής ζωής, μαζί με τη ρύπανση βασικών πόρων όπως ο αέρας και το νερό, είναι επίσης διαδεδομένες. Πρέπει να σημειωθεί ότι η οικολογική συνείδηση συχνά λείπει σε περιοχές όπου η επιβίωση είναι το κύριο μέλημα.

Ως αποτέλεσμα της χαοτικής διαδικασίας της εκβιομηχάνισης, η αποτυχία εφαρμογής δυτικών αναπτυξιακών μοντέλων σε φτωχά έθνη οδηγεί σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Τα λιγότερο εύπορα έθνη μπορούν να βρουν έμπνευση σε ευημερούσες βιομηχανικές χώρες για να επιτύχουν πρόοδο. Αυτά τα έθνη πρέπει ωστόσο να καταλάβουν ότι η πρόοδος των πιο ανεπτυγμένων εθνών έχει συνέπειες για τους πολίτες τους και το περιβάλλον. Τα λιγότερο εύπορα έθνη έχουν τη δική τους ευθύνη για την αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών ανησυχιών, συμπεριλαμβανομένης της καταστροφής του όζοντος και του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς αυτά τα ζητήματα τα επηρεάζουν επίσης τοπικά.

Για να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο και να σημειώσουν πρόοδο, τα λιγότερο ανεπτυγμένα έθνη κατανοούν την ανάγκη να κάνουν θυσίες. Επιδεικνύουν την προθυμία τους να υπομείνουν τα έξοδα, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει ότι θέσουν σε κίνδυνο το περιβάλλον τους – την ίδια τη βάση που τους επιτρέπει να επιδιώξουν τους φιλόδοξους στόχους τους. (Tietenberg, 2018)

Το δικαίωμα να βλάπτει κάποιος το περιβάλλον και να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη είναι αυτό που αποκαλούν «προνόμιο ρύπανσης». Αυτή η έννοια της προόδου είναι στενά συνδεδεμένη με το «προνόμιο της ρύπανσης». Όταν αναγνωρίζεται ότι το εκπληκτικό 95% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα που προκαλούνται από τον άνθρωπο προέρχεται από ανεπτυγμένες χώρες του Βορρά, είναι κρίσιμο να ληφθούν υπόψη οι ηθικές συνέπειες. Αν και το Μπαγκλαντές φιλοξενεί περισσότερο από το 2% του παγκόσμιου πληθυσμού, συμβάλλει εκπληκτικά λιγότερο από 0,1% στις παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, παρά τη σημαντική επίδραση της κλιματικής αλλαγής που προκαλείται από τις ανεπτυγμένες χώρες στο εξωτερικό.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν τις δικές τους εκπομπές άνθρακα λόγω των σημαντικών επιπτώσεων από τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες των εκπομπών άνθρακα που παρήγαγαν οι ανεπτυγμένες χώρες, οι οποίες ήταν δέκα φορές υψηλότερες από πριν. Πολλά παραδείγματα δείχνουν πως τα αναπτυσσόμενα έθνη συχνά παραβλέπουν πιθανές προεκτάσεις, ενώ εστιάζουν στην οικονομική πρόοδο. Παρόμοια με τις συμπεριφορές που επέδειξαν οι εύπορες χώρες στο παρελθόν, παραμελούν να αξιολογήσουν διεξοδικά τη δική τους οικονομική και περιβαλλοντική κατάσταση. Αυτές οι περιπτώσιολογικές μελέτες δείχνουν την μη πρακτική και μη βιώσιμη φύση της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, η οποία τελικά καθυστερεί την οικονομική πρόοδο. Η ταχεία και δυσανάλογη εξάντληση αυτών των πόρων έχει τελικά ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής εμπορεύσιμων αγαθών.

Λόγω των υπερβολικών γεωργικών πρακτικών, η Ινδονησία παρουσίασε μείωση της γονιμότητας του εδάφους, η οποία αντιστάθμισε τη σημαντική αύξηση της γεωργικής παραγωγής πέρυσι. Επιπλέον, η εξάντληση των πρωτογενών πόρων αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση της βιομηχανίας χαρτοπολτού και χαρτιού που εξαρτάται από την αποψίλωση των δασών. Ο άμεσος οικονομικός κίνδυνος προκύπτει από την αποψίλωση των δασών και την υλοτομία στις αναπτυσσόμενες χώρες, που επιβαρύνονται από προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και του εξωτερικού χρέους λόγω των αγροτών που αγωνίζονται και των ταχέως αυξανόμενων πληθυσμών.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν μικρότερο κύκλο ζωής ανάπτυξης σε σύγκριση με τις ανεπτυγμένες λόγω των εκτεταμένων περιβαλλοντικών φραγμών που αντιμετωπίζει η γη. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι τα ανεπτυγμένα έθνη έχουν ήδη φτάσει στο χείλος των βιώσιμων περιβαλλοντικών πρακτικών. Ως εκ τούτου, η πιθανότητα περαιτέρω βλάβης στο περιβάλλον μειώνεται σημαντικά.

Το δικαίωμα στην ανάπτυξη υποστηρίζεται σθεναρά από τις αναπτυσσόμενες και φτωχές νότιες περιοχές. Αντίθετα, οι ανεπτυγμένες και περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένες βόρειες περιοχές συνηγορούν υπέρ του δικαιώματος σε ένα παρθένο και ασφαλές περιβάλλον. Αυτή η σύγκρουση επιθυμιών μπορεί να εκληφθεί ως ηθικό δίλημμα. Λόγω των υψηλών ποσοστών ανεργίας, οι κυβερνήσεις των χωρών του Τρίτου Κόσμου και των μετα-κομμουνιστικών ευρωπαϊκών εθνών αναγκάζονται να δώσουν προτεραιότητα στις εξαγωγές. Δυστυχώς, αυτή η προσέγγιση στην οικονομία έχει αρνητικές επιπτώσεις τόσο στην κοινωνική ευημερία όσο και στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Τα κράτη που παράγουν και εξάγουν αγαθά από τον πρωτογενή τομέα τους αντιμετωπίζουν ένα μεγάλο εμπόδιο όσον αφορά την πώληση των προϊόντων τους. Αυτή η πρόκληση συνδέεται άμεσα με την έννοια της μείωσης των συνθηκών για το εμπόριο, καθώς οι χώρες του Τρίτου Κόσμου δεν αντιμετωπίζουν έντονη ζήτηση από άλλες χώρες. Η υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα, μαζί με την ανάγκη για τεχνολογία και τον ρόλο της στη συμβολή στην ανάπτυξη, οδηγούν την ταχεία αύξηση της ζήτησης για εισαγόμενα αγαθά. Αυτή η κατάσταση επηρεάζεται επίσης από τον ανταγωνισμό από φθηνότερες εναλλακτικές λύσεις που παράγονται σε πιο προηγμένες χώρες, την περιορισμένη εισοδηματική ελαστικότητα και τη διαθεσιμότητα φθηνότερων επιλογών χάρη στην πρόοδο της τεχνολογίας.

Αναζητώντας απεριόριστη πρόσβαση στις δεξαμενές φυσικών πόρων και στις καταναλωτικές αγορές των αναπτυσσόμενων χωρών, τα πλούσια έθνη ασκούν κρυφά επιρροή μέσω οργανισμών όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, επιδεινώνοντας περαιτέρω τη δύσκολη θέση. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η εξάλειψη ή ο σημαντικός περιορισμός των εγχώριων αγορών είναι συχνά το αποτέλεσμα συμπαιγνίας μεταξύ πολιτικών οντοτήτων στα ανεπτυγμένα έθνη. Αυτή η επιβλαβής πρακτική όχι μόνο επιδεινώνει τη φτώχεια σε αυτές τις χώρες, αλλά έχει και αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η μείωση των εξαγωγών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων από τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι άμεση συνέπεια της Συμφωνίας Polyfibre. Αυτή η συμφωνία περιορίσε σκόπιμα τη ζήτηση για κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, με αποτέλεσμα αυτές οι χώρες να εγκαταλείψουν τις βιώσιμες μεθόδους παραγωγής ινών. Έχοντας απελπιστική ανάγκη για ξένο νόμισμα, έστρεψαν την προσοχή τους σε οικονομικές δραστηριότητες με μεγαλύτερη ένταση πόρων, και συγκεκριμένα στην εξαγωγή ξυλείας.

Οι συνέπειες της ώθησης για αύξηση της συμμετοχής στο παγκόσμιο εμπόριο είναι σημαντικές για το περιβάλλον. Αυτή η πίεση αναγκάζει τις φτωχές χώρες να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητά τους, με αποτέλεσμα συχνά μη βιώσιμες πρακτικές που συνεπάγονται αλόγιστη εξάντληση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Η ενίσχυση της συμμετοχής στο παγκόσμιο εμπόριο έχει κρίσιμο αντίκτυπο στο περιβάλλον καθώς αναγκάζει τα υπανάπτυκτα έθνη να καταφεύγουν σε μη βιώσιμες πρακτικές όπως η αλόγιστη και εξαντλημένη χρήση των φυσικών πόρων.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η άνοδος της εμπορευματοποιημένης γεωργίας οδήγησε σε αξιοσημείωτη αύξηση της χρήσης χημικών και φυτοφαρμάκων για την εντατικοποίηση της παραγωγής. Ταυτόχρονα, υπήρξε μια αλλαγή στις καλλιέργειες που επιλέγουν να καλλιεργήσουν οι

αγρότες, με μια αυξανόμενη προτίμηση για εξαγωγικά είδη όπως το τσάι, ο καφές, ο καπνός και το βαμβάκι. Αυτή η στροφή δυστυχώς είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της καλλιέργειας τροφίμων.

Βασιζόμενοι σε μεγάλο βαθμό σε μονοκαλλιέργειες υψηλής απόδοσης, η οικολογική ισορροπία διαταράσσεται μέσω της εξάλειψης των παραδοσιακών πρακτικών αμειψισποράς, η οποία έχει διπλό αποτέλεσμα. Επιπλέον, αυτή η εντατικοποίηση ενισχύει την ευαισθησία των φυτών σε φυτοφάρμακα και ασθένειες, αυξάνοντας τελικά τον κίνδυνο βλάβης των καλλιεργειών. Κατά συνέπεια, τα έθνη που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από ένα στενό φάσμα εξαγωγών γεωργικών προϊόντων παραμένουν σημαντικά οικονομικά ευάλωτα στον αγροτικό τους τομέα.

Λόγω της εξάρτησής τους από τα πλουσιότερα έθνη και των υψηλών εξαγωγικών εξόδων, οι φτωχότερες χώρες αντιμετωπίζουν έναν ακόμη πιο τρομακτικό αγώνα. Επιπλέον, τα εμπορικά οδοφράγματα με τη μορφή δασμών και ποσοστώσεων εμποδίζουν περαιτέρω την ικανότητά τους να πωλούν αγαθά στο εξωτερικό.

Οι ανεπτυγμένες χώρες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος στις αναπτυσσόμενες χώρες επειδή τείνουν να «εξάγουν» τα περιβαλλοντικά τους ζητήματα. Προκειμένου να αποφύγουν τα αντίμετρα για τη ρύπανση ή ακόμα και το κλείσιμο λόγω αυστηρών περιβαλλοντικών κανονισμών, μεγάλες εταιρείες στις ανεπτυγμένες χώρες βρήκαν μια έξυπνη λύση. Μεταφέρουν τα εργοστάσιά τους σε υπανάπτυκτες χώρες του Τρίτου Κόσμου. Αυτός ο ελιγμός τις βοηθά να μειώσουν το κόστος παραγωγής εκμεταλλευόμενοι τη διαθεσιμότητα φθηνών πρώτων υλών και μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε αυτές τις χώρες.

Προκειμένου να προλάβουν πιθανά εμπόδια και τυχόν αρνητικές απόψεις της κοινής γνώμης, οι εταιρείες επιλέγουν περιστασιακά να μετεγκαταστήσουν τα εργοστάσιά τους, αντί να επικεντρώνονται κυρίως στην αποφυγή των περιβαλλοντικών κανονισμών. Στις υπανάπτυκτες χώρες, τείνει να υπάρχει ελάχιστη έως καθόλου ανησυχία για το περιβάλλον, καθώς οι κάτοικοι δεν έχουν πλήρη επίγνωση των επιπτώσεων. Πολλά εμπόδια καθιστούν δύσκολη τη λήψη και την επιβολή περιβαλλοντικών προφυλάξεων και τη μείωση των κινδύνων στο χώρο εργασίας. Αυτά τα εμπόδια συνίστανται στην ανεπαρκή επαγγελματική εκπαίδευση, στην ανεπαρκή προσφορά φυσικών πόρων, στην περιορισμένη δημόσια γνώση και στην έλλειψη πολιτικής αποφασιστικότητας. Οι τοπικές αρχές και τα στελέχη με επιρροή δίνουν προτεραιότητα στην προσέλκυση επενδύσεων, αγνοώντας οποιαδήποτε πιθανή βλάβη στο περιβάλλον. Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρχουν ξένες επενδύσεις και βοήθεια από άλλες χώρες. Χωρίς τους κατάλληλους πόρους, συμπεριλαμβανομένων των υλικών, της γνώσης, της τεχνολογίας και της σταθερής πολιτικής και δημοκρατικής διακυβέρνησης, τα φτωχά έθνη αγωνίζονται να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τους δικούς τους φυσικούς πόρους και συχνά εξαρτώνται από ξένη βοήθεια για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Οι πολυεθνικές εταιρείες συχνά αγκαλιάζονται από τα φτωχά έθνη στην προσπάθειά τους για οικονομική επέκταση και ελάφρυνση του χρέους. Η προθυμία συμμετοχής επεκτείνεται στην πραγματική συναλλαγή εθνικών περιουσιακών στοιχείων και πρώτων υλών, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να εκπληρώσουν νομισματικές δεσμεύσεις και να προωθήσουν την πρόοδο. Το ένα τρίτο της συνολικής παραγωγής επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις 500 μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες του κόσμου, οι οποίες έχουν επίσης σημαντικό έλεγχο στο εμπόριο αγαθών όπως τσάι, καφές, κακάο, βαμβάκι, δασικά προϊόντα, καπνός, χαλκός, σιδηρομετάλλευμα και βωξίτης.

Πρόθυμα, οι αναπτυσσόμενες χώρες λειτουργούν ως αγορά για βιομηχανικά προϊόντα και προσφέρονται ως χώροι διάθεσης επιβλαβών αποβλήτων που παράγονται από εργοστάσια. Οι πολυεθνικές εταιρείες, που συνεργάζονται με αυταρχικές κυβερνήσεις, αναζητούν ενεργά επενδυτικές ευκαιρίες που ευθυγραμμίζονται με τα δικά τους συμφέροντα. Αυτές οι

αναπτυσσόμενες χώρες αποτελούν πολύτιμους πόρους, παρέχοντας ευκαιρίες εξόρυξης πρώτων υλών και χρήσης φθηνού εργατικού δυναμικού για τις βιομηχανικές χώρες.

Οι πολύτιμοι φυσικοί πόροι, όπως γεωργικές εκτάσεις, κοιτάσματα ορυκτών, πηγές ενέργειας, δάση και φυτική και ζωική ποικιλότητα, στα φτωχά έθνη έχουν υποβαθμιστεί σταδιακά λόγω των παραγωγικών τους δραστηριοτήτων. Αυτό οδήγησε στην υπερ-εκμετάλλευση και εξάντληση αυτών των πόρων, με αποτέλεσμα έναν φαύλο κύκλο αποστολής βιομηχανικών αγαθών σε πλουσιότερα έθνη, όπου καταναλώνονται. Αυτή η διαδικασία διαιωνίζεται έως ότου καταστραφούν ολοκληρωτικά οι φυσικοί πόροι και τα οικοσυστήματα των φτωχών χωρών. Κατά συνέπεια, έχει σημειωθεί σοβαρή περιβαλλοντική καταστροφή σε αυτά τα έθνη, θέτοντας σημαντικό κίνδυνο τόσο οικονομικά όσο και βιολογικά για την επιβίωσή τους και θέτοντας σε κίνδυνο την υγεία των κατοίκων τους.

Καθώς η ικανότητα αυτών των χωρών να διατηρούν υψηλά επίπεδα κατανάλωσης σταδιακά μειώνεται, οι επιζήμιες επιπτώσεις διαπερνούν μόνο τα φτωχότερα έθνη. Επηρεάζει επίσης την ικανότητά τους να διατηρούν τα καταναλωτικά πρότυπα των πλούσιων εθνών. Η υποκριτική στάση των πλούσιων εθνών έναντι των περιβαλλοντικών ανησυχιών είναι εμφανής στην άδικη μεταχείριση των φτωχότερων χωρών. Πολλές περιπτώσεις υποστηρίζουν αυτόν τον ισχυρισμό, δείχνοντας ότι τα πλούσια κράτη εξάγουν τις ρυπογόνες βιομηχανικές τους δραστηριότητες και τα επικίνδυνα απόβλητά τους, ενώ εξακολουθούν να διαιωνίζουν επιβλαβείς πρακτικές στις δικές τους βιομηχανίες. Επομένως, αυτές οι ενέργειες όχι μόνο καταδεικνύουν αδικία έναντι των φτωχότερων εθνών, αλλά εκθέτουν επίσης την αντιφατική φύση των πλούσιων χωρών στην προσέγγισή τους στα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Η αποτέφρωση προέκυψε, καθώς οι αρχές αναζήτησαν εξειδικευμένες μεθόδους για τη διάθεση των επικίνδυνων αποβλήτων εν μέσω της οικονομικής επιβάρυνσης που προκαλούσε, κατά τη δεκαετία του 1980. Ταυτόχρονα, οι τοπικές κοινωνίες απέρριψαν το ενδεχόμενο να αναλάβουν τον κίνδυνο λειτουργίας τοποθεσιών απορριμμάτων εντός των συνόρων τους, εμποδίζοντας τις προσπάθειες εξεύρεσης κατάλληλων λύσεων διάθεσης. Η εξαγωγή επικίνδυνων αποβλήτων έγινε δημοφιλής επιλογή για τις κυβερνήσεις που επιδιώκουν οικονομική ανάπτυξη, ειδικά σε χώρες με διεφθαρμένους και αντιδημοκρατικούς ηγέτες που παρέλειψαν τους κινδύνους.

Η παραμέληση των πολυεθνικών εταιρειών να επιβάλουν την προστασία του περιβάλλοντος επηρεάζει κατά κύριο λόγο τα οικονομικά μειονεκτούντα άτομα. Επιπλέον, οι εύπορες χώρες εμφανίζουν σκόπιμη έλλειψη ενδιαφέροντος για το περιβάλλον καθώς δίνουν προτεραιότητα στην οικονομική ανάπτυξη έναντι της εφαρμογής αυστηρότερων κανονισμών για τις βιομηχανίες τους. Το αναπτυσσόμενο έθνος, που υφίσταται διπλή ζημιά, αποτυγχάνει να ενισχύσει την οικονομική του πρόοδο λόγω των αμελητέων πλεονεκτημάτων που αποκομίζει από την παρουσία πολυεθνικών εταιρειών εντός των συνόρων του.

Συχνά παραμελούνται στις αναπτυσσόμενες χώρες οι πιθανοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι λόγω των πιεστικών απαιτήσεων για ξένες επενδύσεις και της εκβιομηχάνισης. Επιπλέον, οι πολυεθνικές εταιρείες από βιομηχανικά έθνη ασχολούνται πρωτίστως με την εξόρυξη των φυσικών τους πόρων και την απασχόληση φθηνού εργατικού δυναμικού για να διατηρήσουν τις δραστηριότητές τους, κάτι που δεν αναγνωρίζεται από αυτά τα έθνη. Με τη σειρά τους, αυτές οι εταιρείες μεγιστοποιούν τα κέρδη τους συνεχίζοντας να εκμεταλλεύονται περιοχές με χαλαρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς.

Οι πολιτικές ελίτ σε φτωχά έθνη τροφοδοτούν τη διακρατική εκμετάλλευση και την ανισότητα για να διαφυλάξουν τη δύναμη και τα προνόμια των ξένων επενδυτών. Διαιωνίζοντας την ενδοκρατική κοινωνική αδικία, παραμελούν την εφαρμογή κρίσιμων προστατευτικών μέτρων, οδηγώντας στην οικολογική αφαίμαξη του έθνους τους. Η καλλιέργεια της περιβαλλοντικής συνείδησης εμποδίζεται

σε μη προνομιούχα έθνη λόγω των κακών συνθηκών στις οποίες ζουν οι κάτοικοι. Σημειωτέων, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα λιγότερο εύπορα κράτη συχνά αγνοούν, ενώ τα πλουσιότερα κράτη βολικά παραλείπουν, το σημείο ότι υπάρχει ένα δυσμενές πρότυπο που καθιερώθηκε από τις ανεπτυγμένες χώρες. Αυτές οι χώρες, στην προσπάθειά τους για εκβιομηχάνιση, υλικό πλούτο και τεχνολογική πρόοδο, έκαναν συμβιβασμούς που υπονόμειναν την καθαρότητα του περιβάλλοντος. Μόλυναν τον αέρα και το νερό, εξάντλησαν τους φυσικούς πόρους, υπονόμειναν τη γονιμότητα της γης, διέκοψαν τον βιολογικό κύκλο, επιδείνωσαν την ευημερία και την ποιότητα ζωής των κατοίκων του πλανήτη και επιβάρυναν τις προοπτικές των επερχόμενων γενεών.

Ενότητα 5: Δεδομένα και Μεθοδολογία

-5.1 Εισαγωγή

Σε αυτήν την συγκεκριμένη ενότητα θα γίνει ανάλυση και σύγκριση των δεδομένων όπου πάρθηκαν από γνωστές βάσεις δεδομένων (database) για αυτήν την μελέτη. Τα περισσότερα δεδομένα αφορούν όλες τις χώρες την χρονική περίοδο από το 1960 έως το 2022 όπου και θα εστιαστούμε. Κάποια δεδομένα βέβαια περιορίζονται στις χρονολογίες 1996 έως το 2005 καθώς δεν έχουν γίνει νεότερες μελέτες με δεδομένα της τελευταίας περίπου 20ετίας για όλες τις χώρες παγκοσμίως. Αναλυτικότερα, θα μπορέσουμε να δούμε κατά πόσο αυξήθηκε ο παγκόσμιος πληθυσμός και κατά πόσο άλλαξε το εισόδημα τους με την πάροδο του χρόνου. Επιπλέον θα γίνει ανάλυση των δεδομένων που αφορούν το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν όλων των χωρών καθώς και το οικολογικό αποτύπωμα και η βιοχωρικήτητα. Επιπλέον θα γίνει ανάλυση των δεδομένων σχετικά με το υδάτινο αποτύπωμα καθώς και τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης.

-5.2 Μεθοδολογία

Σε αυτήν την έρευνα θα μελετηθεί τι αντίκτυπο έχει η ανισότητα τόσο στον οικονομικό τομέα, στον κοινωνικό τομέα και πως τελικά η ανάπτυξη επηρέασε το περιβάλλον. Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί αυτό, πήραμε τα διαθέσιμα δεδομένα 195 χωρών από την χρονική περίοδο 1960 έως και το 2022. Πολλά από τα δεδομένα συλλέχθηκαν από την βάση των δεδομένων της World Bank, της UNESCO και της Eurostat.

-5.2.1 Δεδομένα

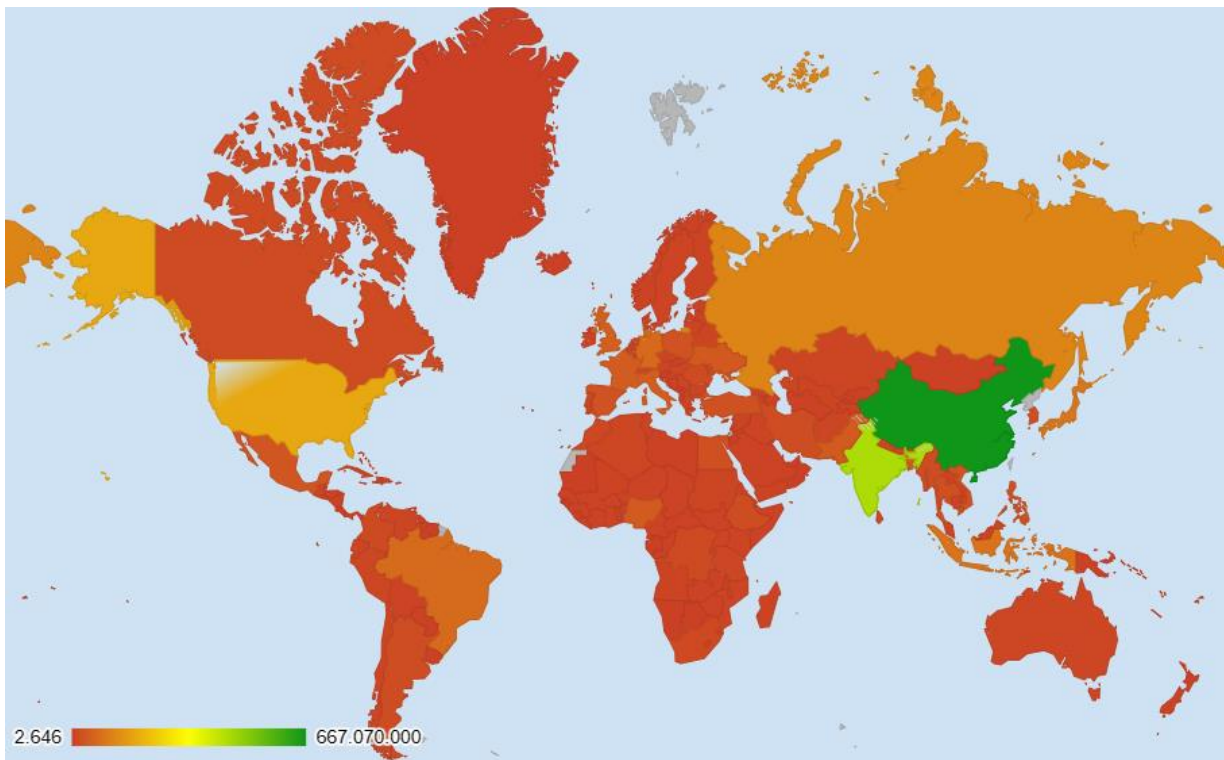
Οι πηγές των δεδομένων είναι οι εξής:

World Bank	www.worldbank.org
Unesco	www.unesco.org
Eurostat	ec.europa.eu/eurostat
York University	https://data.footprintnetwork.org

Μία από τις δυσκολίες που υπήρξαν στην εύρεση των δεδομένων είναι η εύρεση δεδομένων υδάτινου αποτυπώματος πέρα από τις χρονολογίες 1996 έως 2005 καθώς και υπάρχει έλλειψη δεδομένων αρκετών χωρών όσο αφορά το gini index income.

-5.3 Αποτελέσματα

Με βάση τα δεδομένα της World Bank ο παγκόσμιος πληθυσμός έχει αναπτυχθεί ραγδαία τα τελευταία περίπου 60 χρόνια. Στον παρακάτω χάρτη απεικονίζονται τα δεδομένα με τον πληθυσμό όλων των χωρών το έτος 1960 όπου με κόκκινο χρώμα απεικονίζονται οι χώρες με τον λιγότερο πληθυσμό, με πορτοκαλί απεικονίζονται οι χώρες με τον μεσαίο πληθυσμό και με πράσινο απεικονίζονται οι χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό.

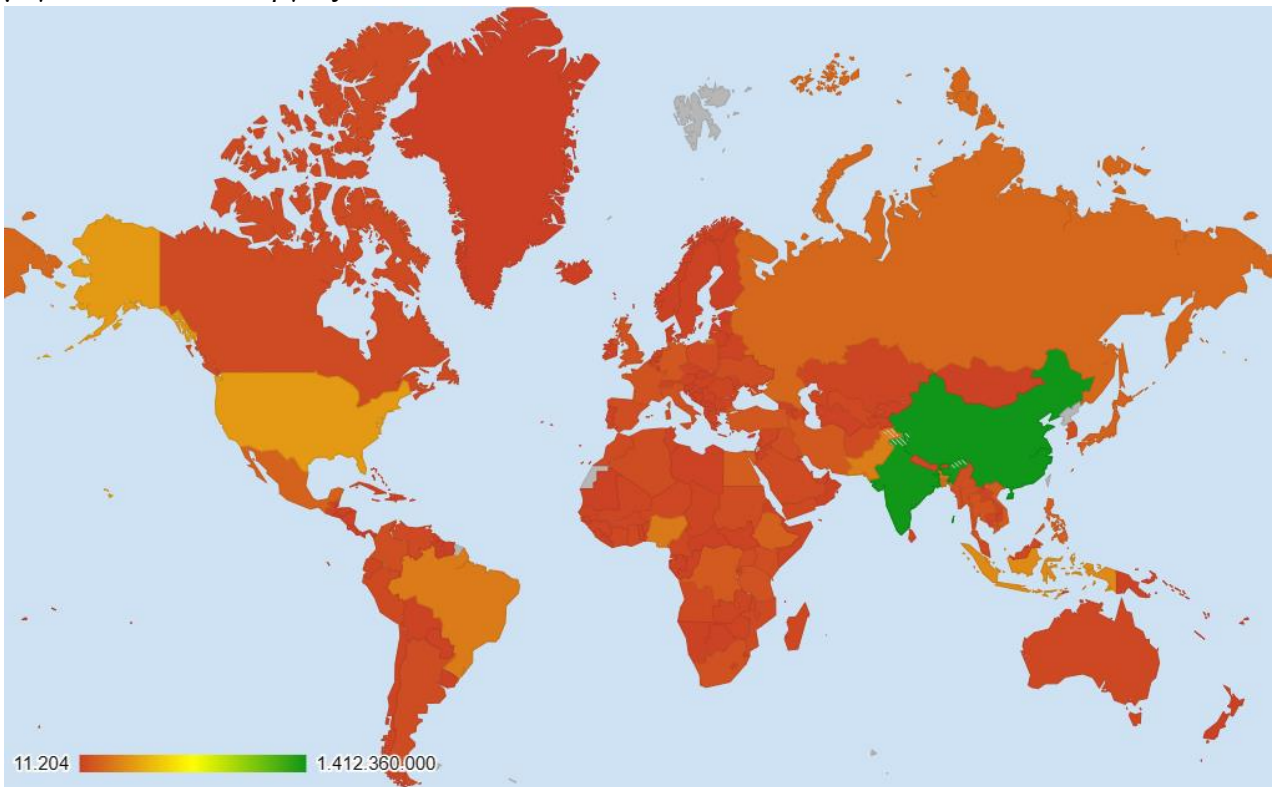

Χάρτης 1: Παγκόσμιος πληθυσμός το έτος 1960
Πηγή: World Bank (www.worldbank.org)

Όπως παρατηρείται οι χώρες της Αφρικής, αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ευρώπης μαζί με την χώρα της Αυστραλίας το έτος 1960 έχουν λιγότερο πληθυσμό συγκριτικά με άλλες περιοχές. Στην συνέχεια βλέπουμε πως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η Ρωσία και η Βραζιλία ανήκουν στη κατηγορία με τον μεσαίο αριθμητικά πληθυσμό, ενώ με μεγάλη διαφορά παρατηρούμε ότι οι χώρες της Κίνας και της Ινδίας είναι αυτές με τον περισσότερο πληθυσμό.

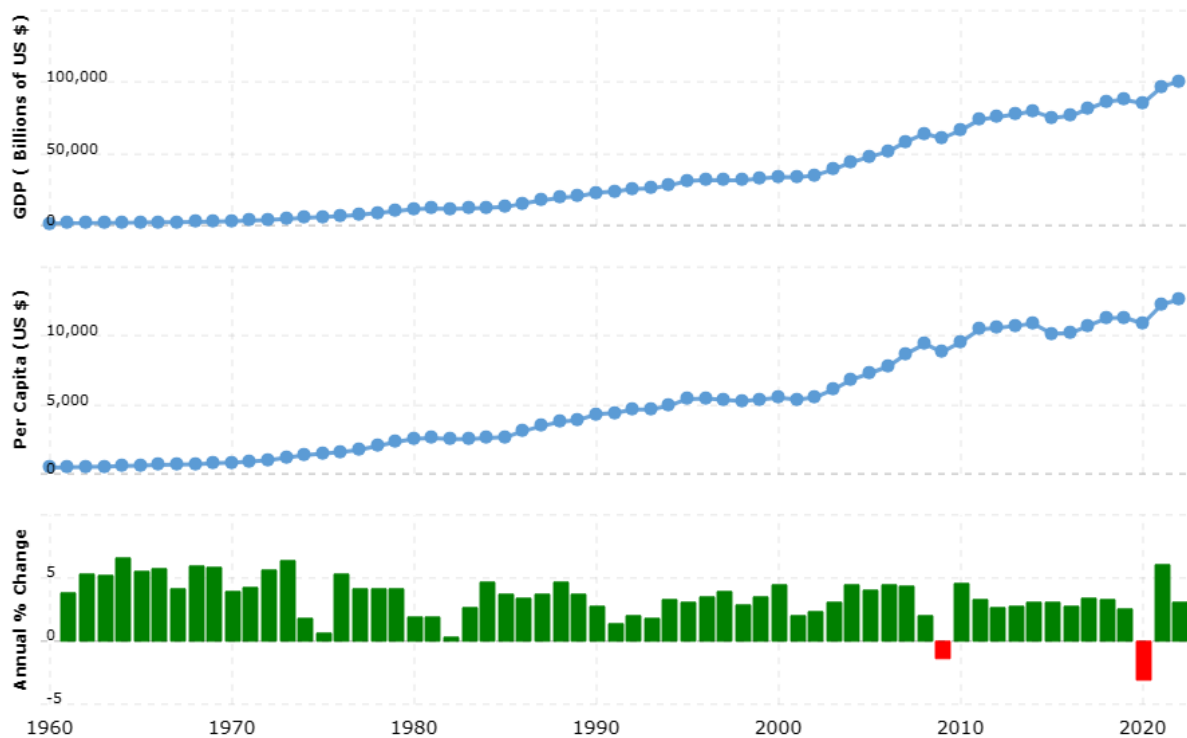
Στον παρακάτω χάρτη απεικονίζεται ο παγκόσμιος πληθυσμός στη σημερινή εποχή. Όπως παρατηρείται οι χώρες της Ινδίας και της Κίνας εξακολουθούν να είναι οι χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό που ξεπερνούν το ένα δισεκατομμύριο έκαστος. Η ίδια εικόνα εξακολουθεί να ισχύει με ελάχιστες διαφορές με τον μέσο πληθυσμό όπου μαζί με τις χώρες που προαναφέρθηκαν στον προηγούμενο χάρτη, αρκετές χώρες της Αφρικής αυξήθηκαν σε πληθυσμό. Και τέλος σε αρκετές χώρες της Ευρώπης παρατηρήθηκε ότι ο πληθυσμός είναι λιγότερος σε σύγκριση με άλλες χώρες και αυτό οφείλεται στο μεγάλο θέμα υπογεννητικότητας που υπάρχει καθώς το 2021, 4.09 εκατομμύρια βρέφη γεννήθηκαν -ο δεύτερος πιο χαμηλός αριθμός γεννήσεων από το 1960.

Τέτοια χαμηλά ποσοστά γεννήσεων οφείλονται σε κοινωνικά- οικονομικά κίνητρα όπως π.χ. μικρότερος επιθυμητός αριθμός παιδιών, αλλαγή των στερεοτυπικών ρόλων των φύλων καθώς μεγάλα ποσοστά ανεργίας.

Χάρτης 2: Παγκόσμιος πληθυσμός το έτος 2021
Πηγή: World Bank (www.worldbank.org)

Στο επόμενο γράφημα βλέπουμε την ανάπτυξη του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος από το έτος 1960 έως το 2021. Συγκεκριμένα, βλέπουμε την σταδιακή ανάπτυξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και του κατά κεφαλήν. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ χρησιμοποιείται για την ανάλυση της παραγωγικότητας μιας χώρας ανά άτομο όπου και μπορεί να κρίνει την ευημερία της κάθε χώρας. Τέλος, βλέπουμε την ετήσια ποσοστιαία αλλαγή του ακαθόριστου εγχώριου προϊόντος. Με βάση τα γραφήματα παρατηρούμε την αυξητική τάση της ανάπτυξης ιδιαίτερα από την δεκαετία του 1990 μέχρι έως σήμερα. Σημαντικό είναι να παρατηρηθεί η αρνητική ανάπτυξη στην οικονομία το έτος 2008 και το έτος 2020. Η μεγάλη ύφεση ξεκίνησε το 2008 και συνέχισε έως και μια διετία μετά και αποτέλεσε την πιο σοβαρή ύφεση μετά την παγκόσμια ύφεση του 1929. Η επόμενη ύφεση παρατηρήθηκε το έτος 2020 όπου και έγινε γνωστή ως η ύφεση του κορονοϊού. Με πάνω από το 30% του πληθυσμού να βρίσκεται υποχρεωτικά εσώκλειστο για την αποφυγή της εξάπλωσης του ιού η οικονομία υπέστη μια μεγάλη επιβράδυνση.

Διάγραμμα 3: Ανάπτυξη ΑΕΠ , κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ετήσια ποσοστιαία αλλαγή (έτος 1960-2021)
 Πηγή: World Bank (www.worldbank.org)

Η απότομη αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ έφερε και μεγάλες περιβαλλοντικές αλλαγές συγκεκριμένα στο υδάτινο αποτύπωμα που έχει δημιουργηθεί με βάση την παραγωγή και την κατανάλωση προϊόντων. Στους παρακάτω πίνακες θα δούμε τα δεδομένα του υδάτινου αποτυπώματος της κατά κεφαλήν κατανάλωσης όλων των χωρών από το έτος 1996 έως 2005. Τα δεδομένα περιορίζονται σε αυτήν την χρονολογία όπως προ ειπώθηκε διότι δεν βρέθηκαν περαιτέρω στοιχεία.

Country	Total water footprint of national consumption									
	Internal			External			Total			
	Green	Blue	Grey	Green	Blue	Grey	Green	Blue	Grey	Total
Albania	602.2	106.4	218.9	492.7	78.7	56.4	1094.9	185.0	275.3	1555
Algeria	634.6	93.8	43.6	700.6	51.2	65.7	1335.2	145.0	109.4	1589
Angola	798.4	14.2	8.2	108.4	14.7	14.3	906.8	28.9	22.6	958
Antigua and Barbuda	391.2	5.3	44.0	828.0	100.9	198.5	1219.2	106.2	242.6	1568
Argentina	1288.3	104.3	152.8	35.0	5.6	20.7	1323.4	109.9	173.5	1607
Armenia	516.3	134.6	237.1	450.2	41.8	58.8	966.5	176.4	295.8	1439
Australia	1716.9	194.9	130.7	136.3	21.5	114.3	1853.3	216.3	245.0	2315
Austria	396.3	16.2	92.9	738.1	82.5	271.5	1134.4	98.7	364.4	1598
Azerbaijan	510.0	176.6	198.3	310.6	26.0	23.3	820.6	202.6	221.6	1245
Bahamas	200.8	0.0	0.0	1348.9	167.4	415.8	1549.7	167.4	415.8	2133
Bangladesh	477.9	57.3	99.8	98.1	22.5	13.0	576.0	79.8	112.8	769
Barbados	553.0	19.9	255.5	941.3	117.3	202.9	1494.2	137.2	458.4	2090
Belarus	1091.2	19.3	223.4	215.8	44.2	123.8	1306.9	63.5	347.2	1718
Belgium	34.5	21.7	148.9	1181.2	120.5	380.7	1215.7	142.2	529.6	1888
Belize	1154.7	39.2	585.9	120.9	38.5	71.0	1275.7	77.8	656.9	2010
Benin	1020.2	1.9	14.5	67.3	20.3	11.9	1087.5	22.1	26.5	1136
Bermuda	6.8	2.0	4.8	1706.9	230.2	1044.7	1713.7	232.1	1049.5	2995
Bolivia	3063.9	47.4	29.2	295.9	15.3	16.2	3359.9	62.7	45.3	3468
Bosnia and Herzegovina	659.0	4.7	33.2	408.2	28.8	122.2	1067.3	33.4	155.5	1256
Botswana	1202.0	13.9	54.9	561.7	179.8	38.9	1763.7	193.7	93.8	2051
Brazil	1644.8	57.7	137.5	159.6	12.7	14.8	1804.4	70.4	152.3	2027
Brunei Darussalam	25.5	0.0	0.0	2796.4	334.1	264.5	2821.9	334.1	264.5	3421
Bulgaria	1478.9	35.1	352.7	330.3	47.6	52.2	1809.2	82.6	405.0	2297
Burkina Faso	1600.1	16.7	28.5	37.4	14.6	5.7	1637.5	31.2	34.2	1703
Burundi	677.3	15.0	9.8	13.2	1.3	2.0	690.5	16.3	11.8	719
Cambodia	955.7	54.1	6.5	47.7	8.3	5.6	1003.5	62.4	12.1	1078
Cameroon	1144.8	10.5	21.9	37.5	21.2	9.1	1182.3	31.7	31.0	1245
Canada	1345.1	79.7	426.1	254.9	73.8	153.6	1600.0	153.6	579.7	2333
Cape Verde	599.3	22.9	4.1	495.1	65.0	57.8	1094.4	87.9	61.8	1244

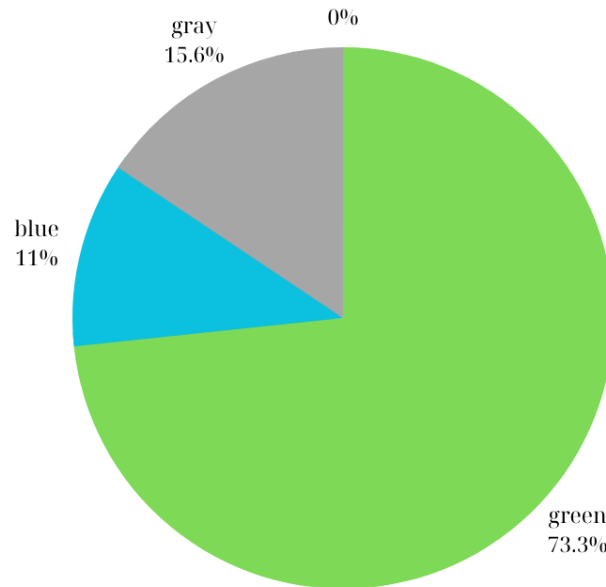
Central African Republic	1147.8	19.3	5.3	14.4	2.9	3.3	1162.3	22.2	8.6	1193
Chad	1425.0	20.3	4.2	7.7	2.6	1.9	1432.7	23.0	6.1	1462
Chile	451.5	150.8	166.5	327.3	20.0	38.5	778.8	170.8	205.0	1155
China	614.3	106.3	243.7	86.2	11.2	9.4	700.5	117.5	253.1	1071
Colombia	894.5	48.0	158.8	227.0	18.7	28.0	1121.5	66.6	186.8	1375
Comoros	1107.4	2.9	6.7	102.1	84.9	21.1	1209.5	87.9	27.8	1325
Congo, Dem Republic	529.8	2.1	4.0	10.2	3.4	2.7	540.0	5.4	6.6	552
Congo, Republic	506.6	7.5	10.6	191.3	47.9	22.3	697.9	55.4	32.9	786
Costa Rica	687.7	60.5	277.0	348.5	49.8	66.9	1036.2	110.3	343.9	1490
Côte d'Ivoire	1158.5	8.2	31.1	45.5	36.6	15.6	1204.0	44.8	46.7	1295
Croatia	892.7	1.1	143.0	462.3	36.6	152.1	1355.0	37.7	295.0	1688
Cuba	1189.6	93.1	179.6	175.2	12.6	37.0	1364.9	105.7	216.6	1687
Cyprus	364.4	229.3	91.0	1317.9	120.0	262.8	1682.3	349.3	353.8	2385
Czech Republic	818.6	15.2	203.2	418.2	64.5	130.9	1236.7	79.7	334.2	1651
Denmark	512.7	13.3	97.1	709.4	82.2	219.9	1222.1	95.5	317.0	1635
Dominica	2169.8	0.0	23.9	361.8	83.5	77.4	2531.7	83.5	101.3	2716
Dominican Republic	740.4	105.3	105.9	366.6	25.2	57.9	1107.0	130.5	163.8	1401
East Timor	1748.0	43.0	0.0	48.1	10.6	13.6	1796.1	53.6	13.6	1863
Ecuador	1388.6	136.3	244.8	199.2	11.8	26.0	1587.9	148.0	270.9	2007
Egypt	150.8	506.6	301.3	333.8	20.1	28.5	484.5	526.7	329.8	1341
El Salvador	578.9	13.6	115.4	249.3	37.4	37.9	828.2	51.0	153.3	1032
Eritrea	533.1	2.7	8.1	494.1	27.1	23.8	1027.2	29.8	31.9	1089
Estonia	712.5	8.0	110.4	601.9	148.5	138.4	1314.4	156.5	248.8	1720
Ethiopia	1107.7	23.3	9.8	20.4	1.8	4.2	1128.1	25.1	14.0	1167
Fiji Islands	1195.0	2.8	51.0	415.6	59.1	43.8	1610.6	61.9	94.7	1767
Finland	651.0	18.0	79.4	406.2	61.5	197.7	1057.2	79.5	277.2	1414
France	735.3	48.4	156.4	618.1	86.8	140.6	1353.4	135.2	297.0	1786
French Polynesia	907.3	2.6	6.2	630.6	146.9	182.8	1537.9	149.5	189.0	1876
Gabon	1020.4	15.0	52.9	271.1	55.2	36.2	1291.5	70.2	89.1	1451
Gambia	541.9	1.8	12.2	246.4	52.4	32.2	788.2	54.2	44.4	887
Georgia	1219.7	97.0	282.3	587.4	35.3	45.7	1807.1	132.3	328.0	2267
Germany	311.4	18.0	116.2	741.9	67.2	171.6	1053.3	85.1	287.8	1426
Ghana	1091.4	3.3	19.3	57.7	21.0	14.2	1149.0	24.3	33.5	1207
Greece	890.9	218.6	142.1	761.1	107.4	218.0	1652.0	326.0	360.1	2338
Grenada	1267.2	2.2	0.0	636.9	94.5	153.3	1904.1	96.7	153.3	2154
Guatemala	713.0	15.0	68.8	136.1	18.8	31.0	849.0	33.8	99.8	983
Guinea	1492.1	6.6	16.3	52.7	26.4	11.4	1544.9	33.0	27.7	1606
Guinea-Bissau	1028.8	65.0	19.7	31.2	40.2	12.7	1060.0	105.2	32.4	1198
Guyana	1046.5	101.0	159.6	165.2	23.4	52.7	1211.7	124.5	212.2	1548
Haiti	780.9	26.4	6.0	141.0	49.9	25.6	921.9	76.3	31.6	1030

Honduras	913.5	19.4	71.4	123.3	28.0	21.9	1036.7	47.4	93.3	1177
Hungary	1547.2	24.5	303.5	369.2	41.2	98.4	1916.3	65.7	401.8	2384
Iceland	14.5	31.7	195.9	1468.9	102.3	295.5	1483.4	133.9	491.4	2109
India	685.5	216.7	159.0	22.4	2.2	3.0	707.9	218.9	162.0	1089
Indonesia	854.8	48.8	107.0	77.8	24.3	10.8	932.7	73.1	117.7	1124
Iran	749.4	568.1	215.6	289.5	20.7	23.2	1038.9	588.8	238.7	1866
Ireland	278.8	9.7	79.9	660.8	99.0	173.2	939.6	108.7	253.2	1301
Israel	207.4	145.2	72.9	1583.1	108.1	186.1	1790.5	253.3	259.0	2303
Italy	629.3	66.7	209.5	1091.2	126.1	180.3	1720.5	192.7	389.8	2303
Jamaica	838.5	23.8	83.9	585.7	66.2	98.0	1424.2	90.0	181.9	1696
Japan	176.6	29.3	112.9	832.8	61.7	165.8	1009.4	91.0	278.7	1379
Jordan	112.5	82.0	43.8	1126.3	167.3	146.2	1238.8	249.3	189.9	1678
Kazakhstan	1710.6	355.5	175.7	81.1	17.9	35.6	1791.7	373.4	211.3	2376
Kenya	875.1	10.9	24.1	155.8	23.6	11.9	1031.0	34.4	35.9	1101
Kiribati	2341.6	0.0	0.0	314.7	148.8	54.1	2656.3	148.8	54.1	2859
Korea, Dem People's Rep	542.5	70.1	149.6	91.0	17.0	18.2	633.4	87.1	167.9	888
Korea, Republic	252.4	25.9	78.6	1032.7	85.4	154.2	1285.2	111.3	232.8	1629
Kuwait	6.6	40.9	170.8	1412.9	251.0	190.2	1419.5	291.9	361.0	2072
Kyrgyzstan	495.4	249.7	99.1	593.5	27.9	33.8	1088.9	277.6	132.9	1499
Laos	891.0	67.8	43.2	27.3	4.3	7.9	918.3	72.1	51.1	1041
Latvia	1036.6	8.6	150.2	289.9	55.5	256.0	1326.5	64.1	406.2	1797
Lebanon	303.4	186.6	82.3	1245.0	148.0	146.2	1548.4	334.7	228.5	2112
Lesotho	1533.5	4.2	15.5	40.2	33.0	13.1	1573.7	37.2	28.7	1640
Liberia	1064.7	2.6	15.4	64.8	33.2	53.8	1129.5	35.8	69.3	1235
Libya	301.2	283.6	129.0	981.3	227.7	115.6	1282.5	511.3	244.5	2038
Lithuania	1048.4	6.7	58.9	218.3	47.7	135.9	1266.7	54.4	194.8	1516
Luxembourg	508.9	7.2	110.2	1432.2	96.3	359.5	1941.2	103.5	469.6	2514
Macedonia	602.2	49.6	182.4	382.7	43.0	88.0	984.8	92.6	270.4	1348
Madagascar	1329.4	148.4	38.7	36.2	16.2	7.2	1365.6	164.6	45.9	1576
Malawi	804.1	13.8	59.9	48.4	3.1	6.9	852.6	17.0	66.8	936
Malaysia	1240.6	56.5	128.6	503.3	96.3	78.1	1743.9	152.8	206.7	2103
Maldives	221.8	5.3	15.6	813.5	164.2	140.6	1035.3	169.5	156.2	1361
Mali	1769.6	145.6	54.5	54.8	11.1	8.2	1824.4	156.7	62.7	2044
Malta	74.1	20.1	88.6	1600.7	186.6	245.7	1674.8	206.7	334.3	2216
Mauritania	1262.0	84.4	62.1	1036.8	85.0	34.9	2298.8	169.4	96.9	2565
Mauritius	371.9	26.8	153.6	1238.9	219.2	150.3	1610.8	246.0	303.9	2161
Mexico	840.0	101.7	195.3	661.1	88.5	91.4	1501.1	190.2	286.7	1978
Moldova	983.2	105.9	138.3	55.7	14.8	29.0	1038.9	120.7	167.2	1327
Mongolia	1316.3	40.7	87.0	2207.8	54.6	68.1	3524.1	95.3	155.2	3775
Morocco	981.3	171.1	69.2	424.2	37.7	41.2	1405.5	208.8	110.4	1725
Mozambique	1022.6	8.3	9.9	61.8	9.3	7.2	1084.4	17.6	17.2	1119

Myanmar	1124.8	42.2	27.7	18.0	1.3	3.0	1142.8	43.5	30.7	1217
Namibia	1169.4	22.9	53.1	339.6	68.4	28.9	1509.0	91.3	82.0	1682
Nepal	944.6	115.1	20.9	94.9	9.9	15.2	1039.5	125.0	36.1	1201
Netherlands	43.6	12.7	22.9	1012.3	116.2	258.0	1055.9	128.9	280.9	1466
New Caledonia	550.6	0.2	35.8	1100.4	128.2	179.6	1651.0	128.4	215.4	1995
New Zealand	477.3	90.3	104.9	720.0	58.4	137.8	1197.3	148.7	242.7	1589
Nicaragua	682.6	30.2	53.8	104.6	20.2	20.8	787.2	50.4	74.6	912
Niger	3351.9	64.5	12.6	59.1	22.6	7.9	3411.0	87.1	20.5	3519
Nigeria	1147.3	12.3	19.1	43.9	11.6	8.1	1191.2	23.9	27.2	1242
Norway	344.7	21.6	86.3	678.8	100.9	190.5	1023.5	122.5	276.8	1423
Occ. Palestinian Terr.	788.8	120.4	68.1	30.1	6.7	40.5	819.0	127.1	108.6	1055
Pakistan	535.5	406.6	172.3	191.7	15.2	10.0	727.2	421.8	182.2	1331
Panama	747.2	37.2	162.5	311.5	34.6	70.7	1058.7	71.8	233.2	1364
Paraguay	1789.1	41.9	66.6	26.1	12.2	18.3	1815.2	54.1	84.9	1954
Peru	502.4	135.4	97.2	307.8	16.1	29.2	810.2	151.5	126.3	1088
Philippines	994.4	51.9	145.2	133.0	26.2	27.1	1127.3	78.1	172.2	1378
Poland	778.0	18.6	262.4	232.6	40.2	73.6	1010.6	58.8	336.0	1405
Portugal	696.3	161.9	146.1	1157.9	201.3	141.9	1854.2	363.2	288.1	2505
Romania	1183.2	39.4	217.0	161.5	37.3	50.3	1344.8	76.7	267.3	1689
Russian Federation	1374.8	55.9	191.7	174.1	39.1	16.1	1548.9	95.0	207.8	1852
Rwanda	775.2	3.0	6.0	24.4	5.4	7.0	799.6	8.4	13.0	821
Saint Kitts and Nevis	593.4	0.2	1.2	706.7	127.9	202.3	1300.1	128.1	203.5	1632
Saint Lucia	56.4	8.0	71.4	1145.2	115.1	162.9	1201.6	123.2	234.4	1559
Saint Vincent/Gr enadines	878.8	0.0	0.0	594.5	96.9	119.1	1473.3	96.9	119.1	1689
Samoa	1811.4	0.0	0.5	168.3	64.3	37.9	1979.7	64.3	38.4	2082
Sao Tome and Principe	1459.9	0.7	0.0	155.8	59.5	52.0	1615.8	60.2	52.0	1728
Saudi Arabia	126.3	343.4	157.9	1004.9	104.1	112.7	1131.2	447.5	270.6	1849
Senegal	757.9	33.2	16.5	264.7	53.9	24.9	1022.6	87.1	41.3	1151
Serbia and Montenegro	1224.5	58.5	928.1	107.5	27.9	43.3	1332.1	86.3	971.3	2390
Seychelles	657.7	50.8	126.6	1010.5	155.1	191.0	1668.1	205.9	317.6	2192
Sierra Leone	1132.2	11.5	5.5	248.5	22.9	16.9	1380.7	34.4	22.5	1438
Slovakia	704.2	21.8	141.3	310.0	51.6	106.4	1014.3	73.4	247.7	1335
Slovenia	373.8	20.0	351.8	971.8	77.2	217.7	1345.6	97.2	569.5	2012
Solomon Islands	530.2	0.0	0.0	138.8	22.0	31.8	668.9	22.0	31.8	723
South Africa	786.8	85.8	106.3	240.5	11.8	24.1	1027.3	97.6	130.4	1255
Spain	1004.9	232.2	167.1	797.3	88.9	170.8	1802.1	321.2	338.0	2461

Sri Lanka	771.5	107.7	78.4	207.7	54.5	35.9	979.3	162.2	114.2	1256
Sudan	1428.1	199.4	40.4	56.4	4.8	6.7	1484.5	204.1	47.1	1736
Suriname	749.1	122.1	155.4	260.3	18.5	41.6	1009.4	140.6	196.9	1347
Swaziland	491.4	49.1	28.7	655.7	146.4	26.4	1147.0	195.5	55.0	1398
Sweden	535.5	18.2	129.5	502.7	61.9	180.1	1038.1	80.0	309.6	1428
Switzerland	183.6	15.5	71.9	851.4	98.8	307.1	1035.0	114.4	379.0	1528
Syria	1187.6	348.4	236.4	270.8	38.7	25.3	1458.5	387.0	261.7	2107
Tajikistan	647.8	458.6	177.7	1069.1	15.4	18.6	1716.8	474.0	196.2	2387
Tanzania	913.4	24.6	18.5	52.9	10.0	6.7	966.3	34.6	25.3	1026
Thailand	939.0	140.1	123.7	148.8	25.1	30.7	1087.8	165.2	154.4	1407
Togo	845.6	2.9	20.7	94.5	15.2	11.3	940.0	18.0	32.0	990
Trinidad and Tobago	83.4	17.6	159.0	1224.9	92.4	138.7	1308.3	110.0	297.7	1716
Tunisia	1299.7	130.9	68.7	504.7	137.3	75.7	1804.4	268.2	144.4	2217
Turkey	933.8	178.6	182.3	216.0	74.2	57.0	1149.9	252.8	239.3	1642
Turkmenistan	1239.2	729.3	90.7	185.2	10.3	18.9	1424.4	739.6	109.6	2274
Uganda	1019.2	1.0	7.7	35.9	10.0	5.2	1055.1	11.0	12.9	1079
UK	243.5	8.6	59.3	672.0	84.1	190.5	915.5	92.7	249.8	1258
Ukraine	1117.6	46.3	305.9	55.9	9.7	39.2	1173.6	56.0	345.1	1575
United Arab Emirates	412.7	159.3	188.7	1508.5	411.3	455.5	1921.2	570.6	644.2	3136
Uruguay	1567.4	56.4	70.6	388.7	6.5	43.0	1956.2	62.9	113.6	2133
USA	1600.4	190.0	476.6	367.9	48.9	158.7	1968.3	238.9	635.3	2842
Uzbekistan	509.9	359.7	135.7	255.6	3.6	13.9	765.5	363.3	149.5	1278
Vanuatu	1264.0	0.0	0.0	45.5	75.0	46.6	1309.5	75.0	46.6	1431
Venezuela	874.6	64.6	184.5	527.0	23.1	36.6	1401.6	87.7	221.1	1710
Viet Nam	637.7	81.0	271.0	52.4	6.8	9.6	690.0	87.8	280.6	1058
Yemen	71.4	127.8	20.1	551.2	90.4	40.4	622.6	218.2	60.5	901
Zambia	754.0	30.8	45.7	76.2	8.0	6.5	830.2	38.9	52.2	921
Zimbabwe	958.7	63.3	92.7	81.1	6.8	7.7	1039.7	70.1	100.4	1210
World	796.6	117.8	170.5	218.8	35.5	46.0	1015.4	153.3	216.5	1385

Πίνακας 5: Συνολικό υδάτινο αποτύπωμα κατανάλωσης (Πηγή: UNESCO)

Πίνακας 6: Συνολικό υδάτινο αποτύπωμα της κατανάλωσης (%) (Πηγή: UNESCO)

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε το συνολικό υδάτινο αποτύπωμα από τα δεδομένα που είδαμε πιο πάνω όπου το 73% είναι πράσινο αποτύπωμα δηλαδή νερό που καταναλώνεται από το νερό της βροχόπτωσης, το 15,6% είναι γκρι αποτύπωμα δηλαδή νερό που χρειάζεται για την αραίωση των ρύπων και το 11% είναι μπλε αποτύπωμα δηλαδή είναι η κατανάλωση από την επιφάνεια δηλαδή λίμνες, ρέματα και υπόγεια ύδατα.

Αντίστοιχα, στον επόμενο πίνακα με δεδομένα θα δούμε το υδάτινο αποτύπωμα της παραγωγής προϊόντων.

Country	Water footprint of industrial production		Water footprint of domestic water supply		Total water footprint		
	Blue	Grey	Blue	Grey	Green	Blue	Grey
Afghanistan	0,1	1	42	378	11899	7838	528
Albania	9,5	180,5	46	414	2353	334	720
Algeria	40	395,2	133	851,1	19114	2947	1503
American Samoa	0	0	0	0	45	0	0

Andorra	0	0	0	0	0	0	0
Angola	3	57	8	72	13630	258	168
Anguilla	0	0	0	0	0	0	0
Antigua and Barbuda	0,1	1	0,3	2,7	39	1	4
Argentina	138	1507,7	491	2724	176194	5708	9189
Armenia	6,3	78,1	84,3	590	2021	454	765
Australia	120	296,4	352	762,5	113495	14859	8431
Austria	67,5	102,6	74	261,7	5228	319	1033
Azerbaijan	118	1569,4	52,1	396,6	5362	1882	2164
Bahamas	0	0	0	0	55	0	0
Bahrain	1	2,3	17,8	35,6	27	38	42
Bangladesh	16,5	313,5	401,6	3614,4	66261	8677	14066
Barbados	2	38	3	27	156	7	72
Belarus	65	63	65	195,5	22315	377	4805
Belgium	305,7	2323,3	74,3	280	2846	607	2938
Belize	5,5	88,7	1	8,3	677	14	177
Benin	1,5	28,5	4,1	36,9	11322	40	129
Bermuda	0	0	0	0	4	0	0
Bhutan	0,3	4,8	2	18	698	37	25
Bolivia	5	64	18	129,9	31559	601	284
Bosnia and Herzegovina	0	0	0	0	2851	54	153
Botswana	1,8	33,3	7,9	71,1	2193	51	104
Brazil	532,5	7487	1202	8525,7	435966	13826	31930
British Virgin Islands	0	0	0	0	4	0	0
Brunei Darussalam	0	0	0	0	161	1	1
Bulgaria	229,6	2530,7	110,6	706,6	15149	530	4576
Burkina Faso	0,3	5,7	10,4	93,6	22408	252	333
Burundi	0,9	16,2	4,9	44,1	5674	103	66
Cambodia	1	19	6	54	13820	891	127
Cameroon	4	76	18	162	24621	233	376
Canada	1578,5	8487,6	899	3487	125842	4642	30139
Cape Verde	0	0,4	0,2	1,4	218	12	2
Cayman Islands	0	0	0	0	2	0	0
Central African Republic	0,2	3,8	2	18	4529	71	22
Chad	0	0	4	36	14999	196	36
Chile	158	534,4	142	373	9143	2797	3888
China	6430	82464,8	6753	53532,5	705662	141972	359758
Cocos Islands	0	0	0	0	0	0	0
Colombia	20	380	539	4851	50173	2384	7210
Comoros	0	0,5	0,5	4,3	951	3	5

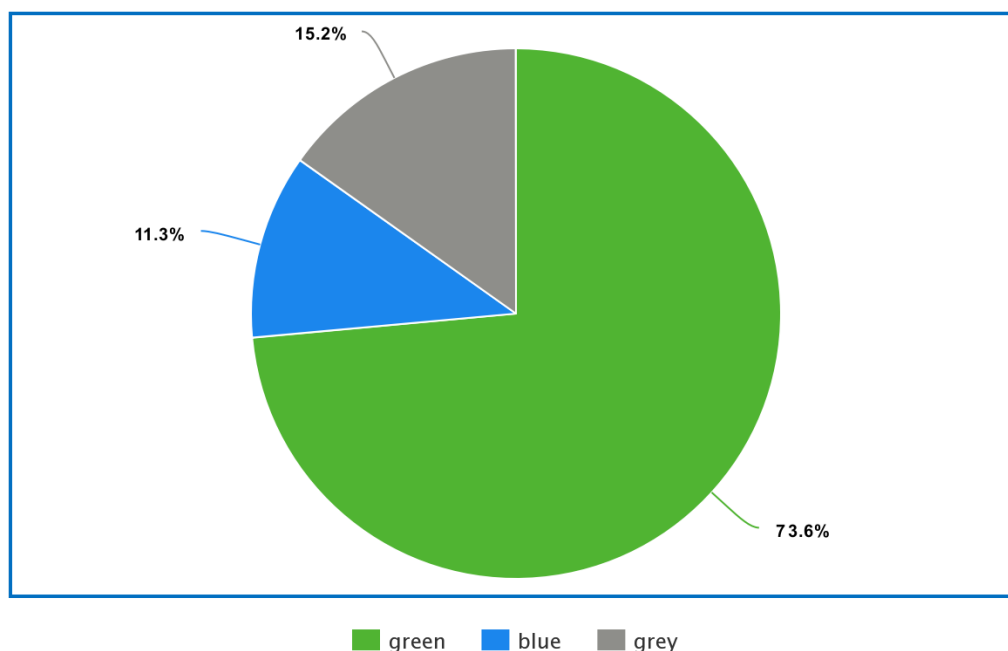
Congo, Dem Republic	3	57	19	171	26571	104	233
Congo, Republic	0,5	9,5	3,2	28,8	1198	24	40
Cook Islands	0	0	0	0	23	1	0
Costa Rica	23	426,5	79	700,9	5412	428	1437
Côte d'Ivoire	5,5	104,5	22	198	48199	160	580
Croatia	3,1	41,8	0	0	4780	52	807
Cuba	50	581,4	156	993,4	20587	2130	2204
Cyprus	0,2	2,3	6,8	48,2	573	287	85
Czech Republic	73,5	307,2	105	399,8	10676	283	3054
Denmark	16	36,8	41	92,5	7834	439	1462
Djibouti	0	0	1,6	14,4	209	13	14
Dominica	0	0	0	0	229	0	2
Dominican Republic	3	50,2	109	906,9	8389	1191	957
East Timor	0	0	0	0	1203	20	0
Ecuador	45	855	212	1908	26444	2443	3366
Egypt	200	3800	530	4770	11856	34447	22421
El Salvador	10	190	32	288	5202	134	879
Equatorial Guinea	0,9	16,2	9	81	967	10	97
Eritrea	0,1	1	3,1	27,9	2702	67	40
Estonia	3	14,3	9	38,8	2736	24	310
Ethiopia	1,1	20	33,3	299,7	75343	1846	647
Faeroe Islands	0	0	0	0	8	0	0
Falkland Islands	0	0	0	0	14	3	0
Fiji Islands	0,5	9,5	1	9	2016	13	86
Finland	103,5	373,6	34	153,5	5512	203	682
France	1488	5654,4	628	2221,3	68372	5743	15894
French Polynesia	0	0	0	0	272	2	1
Gabon	0,5	9,5	6	54	1264	20	68
Gambia	0,2	3,4	0,7	6,3	1141	11	19
Georgia	38	722	72	648	5229	469	1542
Germany	1596,5	1820	581	1632	40409	3318	14189
Ghana	4,8	90,3	23,5	211,5	33597	101	399
Gibraltar	0	0	0	0	0	0	0
Greece	12,5	35,6	127	561,8	12037	4136	1687
Greenland	0	0	0	0	4	0	0
Grenada	0	0	0	0	133	1	0
Guam	0	0	0	0	131	0	0
Guatemala	13,5	156,7	13	96,3	13248	378	1030
Guinea	1,5	25,7	12	104,6	16675	94	151
Guinea-Bissau	0,4	7,6	2,3	20,7	2290	94	28

Guyana	0,5	9,5	3	27	1632	257	135
Haiti	0,5	9,5	5	45	7430	243	55
Honduras	5	95	7	63	7573	182	600
Hungary	224	1617,3	71	380,9	21974	567	5621
Iceland	5	40,9	5	21,4	181	16	64
India	1760,5	33449,5	5224	47016	758649	243119	179895
Indonesia	28	517,1	662	5886,7	292347	12627	27182
Iran	55	1045	620	5580	56239	40913	15451
Iraq	485	6846,7	430	3196,7	10088	13698	12246
Ireland	43,5	132,2	26	117,4	4073	256	584
Israel	7	14,6	63	105,7	2444	1061	506
Italy	814,5	4797,4	807	3891,9	48449	6722	15222
Jamaica	3,5	66,5	14	126	2156	89	224
Japan	790	4953,3	1740	8805,1	21337	4854	16230
Jordan	1,9	17,5	29,1	155,5	770	449	227
Kazakhstan	289	5491	59	531	58592	9037	6409
Kenya	5	90,3	47	418,9	26604	499	803
Kiribati	0	0	0	0	305	0	0
Korea, Dem People's Rep	113,5	2156,5	179	1611	11604	1289	3768
Korea, Republic	152,5	614,3	662	2214,1	13380	1946	4286
Kuwait	1	19,8	40,1	360,5	80	94	390
Kyrgyzstan	15,5	215	32	260,3	6343	3829	686
Laos	8,5	161,5	13	117	5666	464	279
Latvia	5	31,4	16	78,2	3579	38	498
Lebanon	7,5	46,5	38	143,7	2424	820	336
Lesotho	1	19	2	18	1693	20	37
Liberia	1	19	3	27	3970	11	46
Libya	6,6	125,4	61	549	2481	1996	854
Lithuania	2	11,4	21	100,5	9153	67	304
Luxembourg	1,4	1,3	2,5	3,3	243	17	55
Macedonia	13,7	247,3	21,5	187,4	1534	166	541
Madagascar	11,5	218,5	42	378	21982	2585	639
Malawi	2,5	47,5	15	135	12076	389	853
Malaysia	95	1805	152	1368	81531	1662	6174
Maldives	0	0	0,3	1,9	66	2	5
Mali	2,8	53,2	59	531	20247	1339	584
Malta	0	0,4	4	31,7	35	15	36
Marshall Islands	0	0	0	0	124	0	0
Martinique	0	0	0	0	329	14	0
Mauritania	2,5	47,5	15	135	2564	168	183
Mauritius	1	14,3	21,4	172,1	844	50	196
Mexico	214,5	2649,1	1359	9021,8	109021	16453	23053
Micronesia,Fe	0	0	0	0	238	1	0

d States of							
Moldova	66,5	505,4	22	145,2	6594	569	844
Mongolia	6	114	9	81	7787	207	233
Montserrat	0	0	0	0	14	0	0
Morocco	18	68,4	123	632,9	29986	5392	2087
Mozambique	0,5	9,5	7	63	23212	212	204
Myanmar	9	171	41	369	75589	2595	1673
Namibia	0,7	13,3	7,3	65,7	2554	77	95
Nauru	0	0	0	0	4	0	0
Nepal	3	57	30	270	23022	3463	758
Netherlands	238	45,2	49	104,4	4156	788	850
New							
Caledonia	0	0	0	0	139	3	7
New Zealand	10	38	102	288	15174	1298	622
Nicaragua	1,5	28,5	19	171	5877	230	333
Niger	0,5	9,5	9	81	45700	603	125
Nigeria	40,5	769,5	169	1521	195865	1751	2896
Niue	0	0	0	0	41	0	0
North							
Mariana	0	0	0	0	0	0	0
Norway	73	305,1	50	183,4	2551	184	577
Oman	1	18,1	13,4	120,6	625	773	185
Pakistan	173,5	3296,5	327	2943	74674	75679	28044
Palau	0	0	0	0	0	0	0
Panama	2	17,1	55	314,4	2556	141	478
Papua New							
Guinea	1,5	28,5	4	36	7943	44	113
Paraguay	2	32,4	10	82,6	32845	323	655
Peru	101,5	501,4	168	720,5	18040	4553	3022
Philippines	372,9	7085,1	584,8	5263,2	108746	4387	16066
Poland	637,5	4602,8	210	1167,7	43310	1341	13400
Portugal	68,5	416,5	108	610,2	9804	2355	1773
Qatar	0,4	7,6	17,4	156,6	74	75	168
Romania	282	3857,8	169	1292,9	36785	1476	6995
Russian							
Federation	1980	37620	1340	12060	320286	14590	61289
Rwanda	0,6	11,4	3,6	32,4	7517	32	48
Saint Helena	0	0	0	0	0	0	0
Saint Kitts and							
Nevis	0	0	0	0	56	0	0
Saint Lucia	0	0	1,3	11,3	15	2	11
Saint Pierre &							
Miquelon	0	0	0	0	0	0	0
Saint							
Vincent/Grena							
dines	0	0	0	0	128	0	0
Samoa	0	0	0	0	477	5	0

Sao Tome and Principe	0	0	0	0	217	0	0
Saudi Arabia	35,5	674,5	213	1917	2654	8887	3650
Senegal	2,9	42,4	9,8	79,9	10122	418	178
Serbia and Montenegro	559	10621	78	702	15501	906	12492
Seychelles	0,2	3,2	0,8	7,2	67	6	10
Sierra Leone	0,5	9,5	2	18	5532	61	28
Singapore	4,8	0,1	8,6	0,1	2	17	1
Slovakia	30,8	251,3	42,8	261,7	5317	256	1145
Slovenia	36,8	343	20,1	134,1	1015	83	981
Solomon Islands	0	0	0	0	635	1	0
Somalia	0,1	1,9	1,5	13,5	4406	834	15
South Africa	37,8	308,8	390,4	2368,3	45927	7123	5803
Spain	330	0	479	1020,9	57091	15695	9313
Sri Lanka	15,5	294,5	30	270	18486	2105	1930
Sudan	13	247	99	891	48365	9211	1535
Suriname	1	19	3	27	290	80	74
Swaziland	0,6	11,4	2,4	21,6	1112	308	33
Sweden	80,5	214,1	109	271,6	7775	305	1761
Switzerland	95	54,2	62	161	2503	228	637
Syria	29,8	508,7	142,6	1216,9	19601	7227	4139
Tajikistan	28	532	44	396	6077	2969	1150
Tanzania	1,3	23,8	52,7	474,3	37693	1097	685
Thailand	138,9	2638,2	273,9	2465,1	114779	17637	12330
Togo	0,2	3,8	8,9	80,1	6452	33	135
Tokelau	0	0	0	0	8	0	0
Tonga	0	0	0	0	165	3	5
Trinidad and Tobago	4	56,8	21	183,8	482	38	257
Tunisia	5,5	50,4	36,5	220,2	16822	1429	716
Turkey	205,5	2264,6	556	3636,7	83855	16332	15350
Turkmenistan	9,5	180,5	42	378	7519	7199	559
Tuvalu	0	0	0	0	22	0	0
Uganda	2,5	47,5	13	117	35323	153	202
Ukraine	664	12616	456	4104	103177	4071	21881
United Arab Emirates	3,5	65,6	61,7	555,3	2605	1126	686
UK	359,5	170,8	207	242,8	22311	1242	5356
USA	11030	59937	6544	25557,4	732967	116841	203655
Uruguay	2	38	8	72	11504	888	344
Uzbekistan	60	1140	277	2493	15964	22716	3633
Vanuatu	0	0	0	0	936	4	0
Venezuela	29,5	560,5	381	3429	23341	1926	4844
Viet Nam	861,5	16368,5	554	4986	70131	8388	30974

Wallis and Futuna Is	0	0	0	0	71	1	0
Yemen	3,4	62,5	27,2	242,6	4963	2347	401
Zambia	6,5	123,5	29	261	6873	389	502
Zimbabwe	14,9	283,1	58,9	530,1	13627	950	1317
Others	3	65	17	155	2430	201	220
Total	37534	362735	42023	282005	6684056	1024608	1377919

meta-chart.com

Πίνακας 7: Απεικόνιση συνολικού υδάτινου αποτύπωματος παραγωγής 1996-2005 Πηγή δεδομένων: UNESCO (www.unesco.org) (Απεικόνιση από την συγγραφέα αυτής της της μελέτης)

Στα παραπάνω δεδομένα βλέπουμε το υδάτινο αποτύπωμα της παραγωγής στην αντίστοιχη περίοδο με τα δεδομένα της κατανάλωσης όπου παρατηρούμε μία παρόμοια εικόνα όπου το 73,6% είναι πράσινο αποτύπωμα, το 11,3% είναι μπλε αποτύπωμα και τέλος το γκρι αποτύπωμα αντιστοιχεί στο 15,2%.

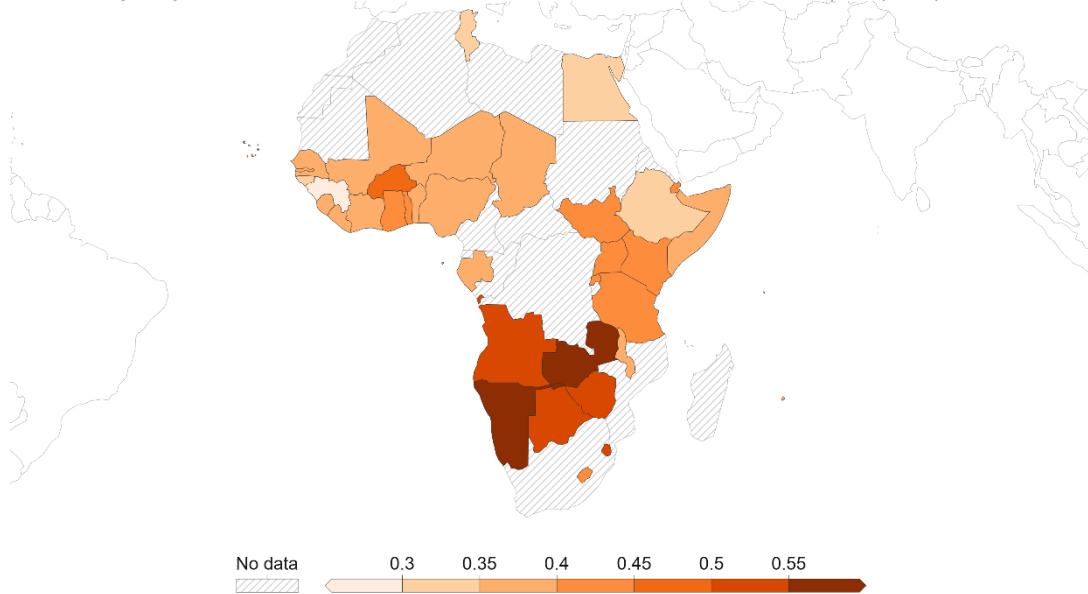
Στους επόμενους χάρτες θα δούμε την εισοδηματική ανισότητα του έτους 2020 ξεχωριστά για κάθε

ήπειρο. Η Gini ανισότητα μετριέται από το 0 έως το 1.

Income inequality: Gini coefficient, 2020

Our World
in Data

The Gini coefficient¹ measures inequality on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher inequality. Depending on the country and year, the data relates to income measured after taxes and benefits, or consumption, per capita².

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2022)

OurWorldInData.org/economic-inequality • CC BY

Note: Income and consumption estimates are available separately in this [Data Explorer](#).

1. Gini coefficient: The Gini coefficient is the most commonly used measure of inequality. It is typically used as a measure of income inequality, but it can be used to measure the inequality of any distribution – such as the distribution of wealth, or even life expectancy. It measures inequality on a scale from 0 to 1, where higher values indicate higher inequality. This can sometimes be shown as a percentage from 0 to 100%, this is then called the 'Gini Index'. A value of 0 indicates perfect equality – where everyone has the same income. A value of 1 indicates perfect inequality – where one person receives all the income, and everyone else receives nothing. Read more in our article: [Measuring inequality: What is the Gini coefficient?](#)

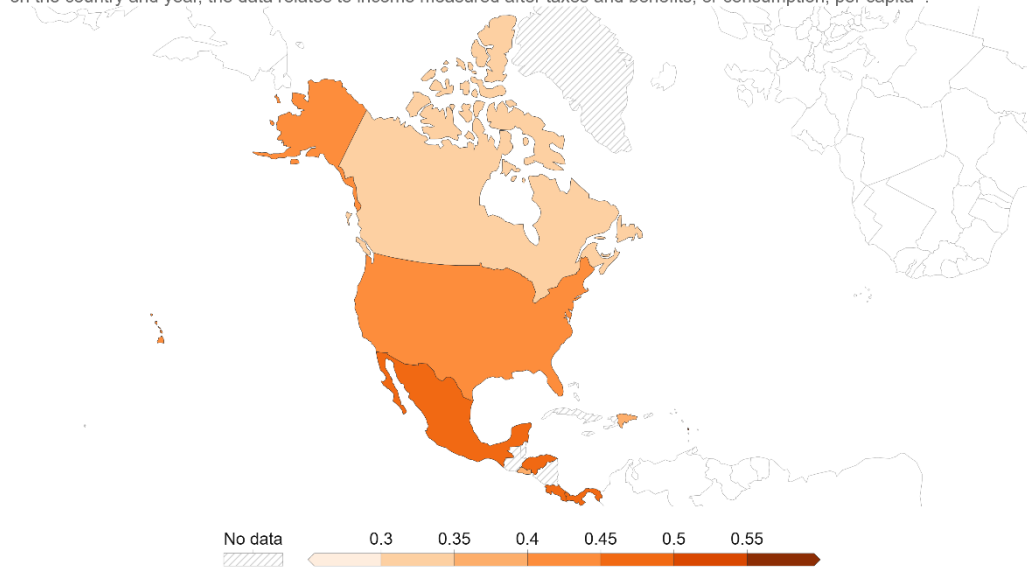
2. Per capita: 'Per capita' here means that each person (including children) is attributed an equal share of the total income received by all members of their household.

Χάρτης 3: Gini index της Αφρικής 2020 Πηγή: World bank (www.worldbank.org)

Income inequality: Gini coefficient, 2020

Our World
in Data

The Gini coefficient¹ measures inequality on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher inequality. Depending on the country and year, the data relates to income measured after taxes and benefits, or consumption, per capita².

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2022)

OurWorldInData.org/economic-inequality • CC BY

Note: Income and consumption estimates are available separately in this [Data Explorer](#).

1. **Gini coefficient:** The Gini coefficient is the most commonly used measure of inequality. It is typically used as a measure of income inequality, but it can be used to measure the inequality of any distribution – such as the distribution of wealth, or even life expectancy. It measures inequality on a scale from 0 to 1, where higher values indicate higher inequality. This can sometimes be shown as a percentage from 0 to 100%, this is then called the 'Gini Index'. A value of 0 indicates perfect equality – where everyone has the same income. A value of 1 indicates perfect inequality – where one person receives all the income, and everyone else receives nothing. Read more in our article: [Measuring inequality: What is the Gini coefficient?](#)

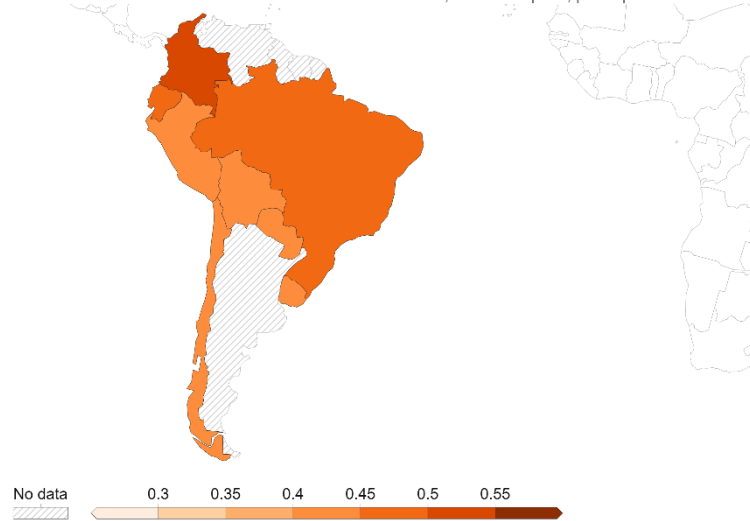
2. **Per capita:** 'Per capita' here means that each person (including children) is attributed an equal share of the total income received by all members of their household.

Χάρτης 4: Gini index της Βόρειας Αμερικής 2020 Πηγή: World bank (www.worldbank.org)

Income inequality: Gini coefficient, 2020

Our World
in Data

The Gini coefficient¹ measures inequality on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher inequality. Depending on the country and year, the data relates to income measured after taxes and benefits, or consumption, per capita².

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2022)

OurWorldInData.org/economic-inequality • CC BY

Note: Income and consumption estimates are available separately in this [Data Explorer](#).

1. Gini coefficient: The Gini coefficient is the most commonly used measure of inequality. It is typically used as a measure of income inequality, but it can be used to measure the inequality of any distribution – such as the distribution of wealth, or even life expectancy. It measures inequality on a scale from 0 to 1, where higher values indicate higher inequality. This can sometimes be shown as a percentage from 0 to 100%, this is then called the 'Gini Index'. A value of 0 indicates perfect equality – where everyone has the same income. A value of 1 indicates perfect inequality – where one person receives all the income, and everyone else receives nothing. Read more in our article: [Measuring inequality: What is the Gini coefficient?](#)

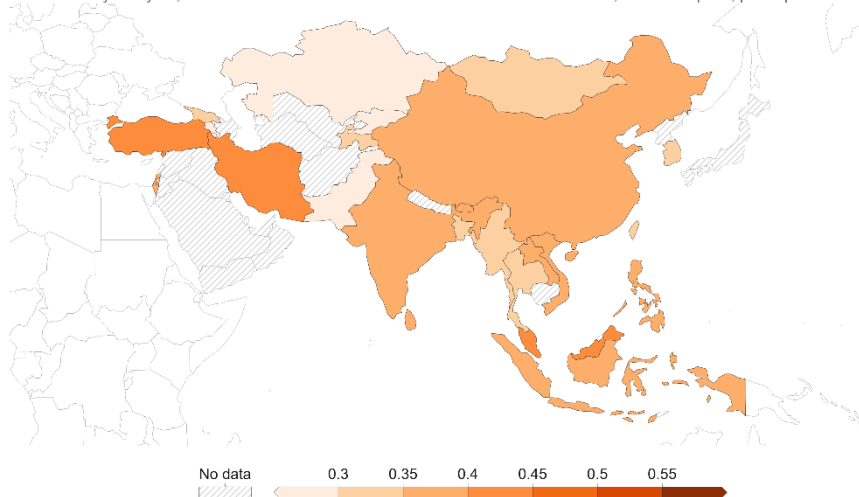
2. Per capita: 'Per capita' here means that each person (including children) is attributed an equal share of the total income received by all members of their household.

Χάρτης 5 : Gini index του Νότιας Αμερικής 2020 Πηγή: World bank (www.worldbank.org)

Income inequality: Gini coefficient, 2020

Our World
in Data

The Gini coefficient¹ measures inequality on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher inequality. Depending on the country and year, the data relates to income measured after taxes and benefits, or consumption, per capita².

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2022)

OurWorldInData.org/economic-inequality • CC BY

Note: Income and consumption estimates are available separately in this [Data Explorer](#).

1. Gini coefficient: The Gini coefficient is the most commonly used measure of inequality. It is typically used as a measure of income inequality, but it can be used to measure the inequality of any distribution – such as the distribution of wealth, or even life expectancy. It measures inequality on a scale from 0 to 1, where higher values indicate higher inequality. This can sometimes be shown as a percentage from 0 to 100%, this is then called the 'Gini Index'. A value of 0 indicates perfect equality – where everyone has the same income. A value of 1 indicates perfect inequality – where one person receives all the income, and everyone else receives nothing. Read more in our article: [Measuring inequality: What is the Gini coefficient?](#)

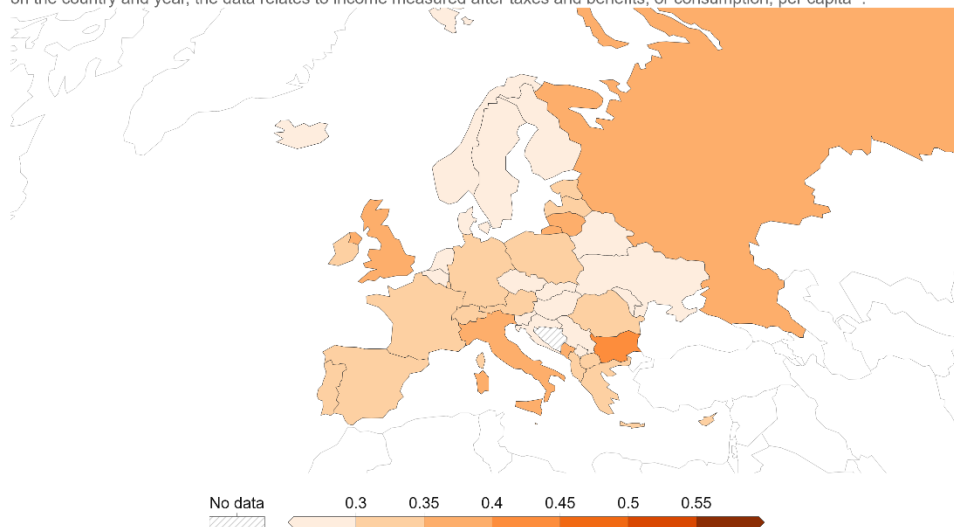
2. Per capita: 'Per capita' here means that each person (including children) is attributed an equal share of the total income received by all members of their household.

Χάρτης 6: Gini Index της Ασίας 2020 Πηγή: World bank (www.worldbank.org)

Income inequality: Gini coefficient, 2020

Our World
in Data

The Gini coefficient¹ measures inequality on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher inequality. Depending on the country and year, the data relates to income measured after taxes and benefits, or consumption, per capita².

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2022)

OurWorldInData.org/economic-inequality • CC BY

Note: Income and consumption estimates are available separately in this [Data Explorer](#).

1. **Gini coefficient:** The Gini coefficient is the most commonly used measure of inequality. It is typically used as a measure of income inequality, but it can be used to measure the inequality of any distribution – such as the distribution of wealth, or even life expectancy. It measures inequality on a scale from 0 to 1, where higher values indicate higher inequality. This can sometimes be shown as a percentage from 0 to 100%, this is then called the 'Gini Index'. A value of 0 indicates perfect equality – where everyone has the same income. A value of 1 indicates perfect inequality – where one person receives all the income, and everyone else receives nothing. Read more in our article: [Measuring inequality: What is the Gini coefficient?](#)

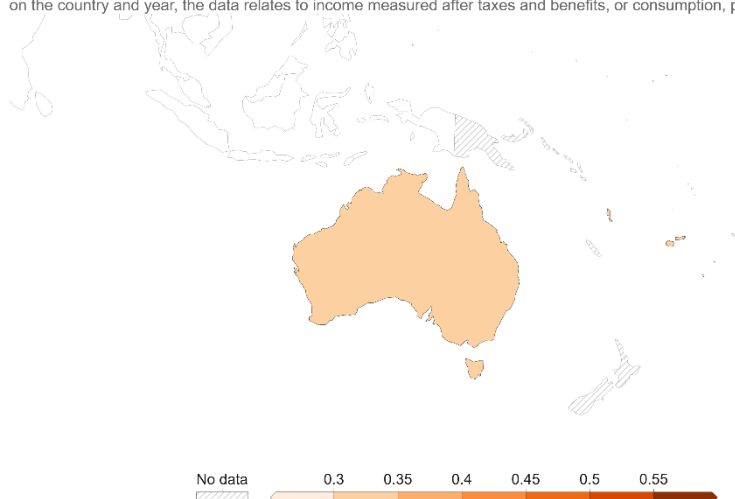
2. **Per capita:** 'Per capita' here means that each person (including children) is attributed an equal share of the total income received by all members of their household.

Χάρτης 7 : Gini Index της Ευρώπης 2020 Πηγή: World bank (www.worldbank.org)

Income inequality: Gini coefficient, 2020

The Gini coefficient¹ measures inequality on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher inequality. Depending on the country and year, the data relates to income measured after taxes and benefits, or consumption, per capita².

Our World
in Data

Source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2022)

OurWorldInData.org/economic-inequality • CC BY

Note: Income and consumption estimates are available separately in this [Data Explorer](#).

1. Gini coefficient: The Gini coefficient is the most commonly used measure of inequality. It is typically used as a measure of income inequality, but it can be used to measure the inequality of any distribution – such as the distribution of wealth, or even life expectancy. It measures inequality on a scale from 0 to 1, where higher values indicate higher inequality. This can sometimes be shown as a percentage from 0 to 100%, this is then called the 'Gini Index'. A value of 0 indicates perfect equality – where everyone has the same income. A value of 1 indicates perfect inequality – where one person receives all the income, and everyone else receives nothing. Read more in our article: [Measuring inequality: What is the Gini coefficient?](#)

2. Per capita: 'Per capita' here means that each person (including children) is attributed an equal share of the total income received by all members of their household.

Χάρτης 8: Gini Index της Ωκεανίας 2020 Πηγή: World bank (www.worldbank.org)

Όπως φαίνεται στους παραπάνω χάρτες ξεκινώντας από τις χώρες της Αφρικής ειδικότερα της χώρες της Ναμίμπια, Μποτσουάνα και Ζάμπια έχουν τους υψηλότερους δείκτες ανισότητας. Στην Βόρεια Αμερική δεν παρατηρούμε την ίδια ανισότητα συγκριτικά με την Αφρική. Το Μεξικό κατέχει τον μεγαλύτερο δείκτη ανισότητας της ηπείρου. Προχωρώντας, στις χώρες της Νότιας Αμερικής παρατηρούμε συνολικά ανώτερους δείκτες ανισότητας με την Κολομβία να βρίσκεται πρώτη. Στις χώρες της Ασίας δεν παρατηρούνται σε καμία χώρα υψηλοί δείκτες ανισότητας όπως αντίστοιχα το ίδιο ισχύει και στις χώρες της Ευρώπης και στην Ωκεανία.

Συσχέτιση Pearson (Pearson correlation)

Στον παρακάτω πίνακα πραγματοποιήθηκε μια συσχέτιση Pearson. Η συσχέτιση αυτή χρησιμοποιείται για να μετρηθεί μια γραμμική συσχέτιση. Αυτή η συσχέτιση μεταξύ των αριθμών 1 έως -1. Στον συγκεκριμένο πίνακα έχουμε την στήλη με όλες τις χώρες, την στήλη με την διαφορά της βιοχωρητικότητας (biocapacity) και του οικολογικού αποτυπώματος (ecological footprint) και τέλος έχουμε την στήλη με το δείκτη gini που αφορά το εισόδημα.

country	result (BC-EFC)	gini (income)	r	N	T statistics	DF	p value
---------	-----------------	---------------	---	---	--------------	----	---------

	gha/per person						
Afghanistan	-11.872.053		-0,264723556	33	-1,52844672	31	0,136542284
Albania	-2.391.258	29.4					
Algeria	-66.168.089	27.6					
American Samoa	0						
Andorra	0						
Angola	25.519.625	51.3					
Anguilla	0						
Antigua and Barbuda	-184.978						
Argentina	100.228.025	42.3					
Armenia	-3.759.867	25.1					
Aruba	0						
Australia	143.490.882	34.3					
Austria	-22.793.004	29.8					
Azerbaijan	-13.144.999	33.7					
Bahamas	3.028.813	30.7					
Bahrain	-9.325.645	25.1					
Bangladesh	-71.941.514	32.4					
Barbados	-789.846						
Belarus	-8.280.068	24.4					
Belgium	-61.773.717	26					
Belize	-1.628.551	49.8					
Benin	-5.865.488	37.8					
Bermuda	0						
Bhutan	169.415	37.4					
Bolivia	128.281.678	43.6					
Bosnia and Herzegovina	-6.439.093	33					
Botswana	1.995.909	53.3					
Brazil	1.226.395.175	48.9					
British Virgin Islands	0						
Brunei Darussalam	-1.637.596						
Bulgaria	-1.956.632	40.5					
Burkina Faso	-4.569.349	47.3					
Burundi	-3.051.398	38.6					
Cabo Verde	-452.841	40.4					

Cambodia	-5.778.068	37.9					
Cameroon	10.699.187	46.6					
Canada	281.909.811	28,1					
Cayman Islands	0						
Central African Republic	29.530.598	56.2					
Chad	1.249.606	37.5					
Chile	-9.083.467	44.9					
	-						
China	3.980.081.701	46,8					
Colombia	80.864.500	53.5					
Comoros	-1.390.124	45.3					
Congo	40.177.683	48.9					
Congo, Democratic Republic of	114.762.200	42.1					
Cook Islands	0						
Costa Rica	-4.842.514	49.2					
Côte d'Ivoire	6.466.391	41.4					
Croatia	-4.199.755	29.5					
Cuba	-8.695.426						
Curaçao	0						
Cyprus	-3.568.529	31.7					
Czech Republic	-26.371.003	26.2					
Denmark	-15.756.807	27.5					
Djibouti	-2.086.737	41.6					
Dominica	-120.405						
Dominican Republic	-12.008.325	39.6					
Ecuador	4.217.607	47.3					
	-						
Egypt	123.972.230	31.5					
El Salvador	-8.178.086	42,1					
Equatorial Guinea	1.842.626	29.6					
Eritrea	4.523.268						
Estonia	2.734.575	30.7					
Eswatini	-1.843.704	54.6					
Ethiopia	-48.644.414	35					
Falkland Islands	0						
Faroe Islands	0						
Fiji	8.956	30,71					

Finland	37.547.624	27.1					
	-						
	111.838.15						
France	2	30.7					
French Guiana	25.625.507						
French Polynesia	-691.610						
Gabon	35.494.486	38					
Gambia	-1.169.113	38.8					
Georgia	-4.237.927	34.5					
	-						
	225.739.68						
Germany	3	34,4					
Ghana	-28.171.252	43.5					
Gibraltar	0						
Greece	-21.903.094	33.6					
Greenland	0						
Grenada	-17.602						
Guadeloupe	-1.090.122						
Guam	0						
Guatemala	-15.756.215	48.3					
Guinea	2.607.131	29.6					
Guinea-Bissau	2.176.423	34.8					
Guyana	54.316.894	44.6					
Haiti	-4.155.658	41.1					
Honduras	3.589.278	48.2					
Hungary	-11.148.507	29.7					
Iceland	0	26.1					
	-						
	863.958.81						
India	1	35.7					
Indonesia	-83.178.681	37.6					
	-						
Iran, Islamic Republic of	191.290.61	40,94					
	0						
Iraq	-52.636.823	29.5					
Ireland	-5.695.085	29.2					
Isle of Man	0						
Israel	-34.843.775	38.6					
	-						
	168.740.76						
Italy	6	35.2					
Jamaica	-3.130.441	35					
	-						
	403.066.30						
Japan	7	32.9					
Jordan	-12.526.641	33.7					

Kazakhstan	-4.390.787	27.8					
Kenya	-23.079.226	40.8					
Kiribati	0						
Korea, Democratic People's Republic of	-14.180.906	31.4					
Korea, Republic of	- 248.578.84 8						
Kuwait	-30.021.239	31.6					
Kyrgyzstan	-1.553.193	29					
Lao People's Democratic Republic	-186.831	38.8					
Latvia	4.054.136	35.7					
Lebanon	-13.816.883	31.8					
Lesotho	-820.977	44.9					
Liberia	8.109.100	35.3					
Libyan Arab Jamahiriya	-15.614.440	51.8					
Liechtenstein	0						
Lithuania	-796.620	36					
Luxembourg	-5.924.973	33.4					
Madagascar	34.891.587	42.6					
Malawi	-3.094.171	37,9					
Malaysia	-66.090.116	41.1					
Maldives	0	29,29					
Mali	8.430.951	36.1					
Malta	-1.821.509	31.4					
Marshall Islands	0	35,48					
Martinique	-1.065.081						
Mauritania	6.820.014	32.6					
Mauritius	-2.547.074	36.8					
Mayotte	0						
Mexico	- 122.885.95 5	45.4					
Micronesia, Federated States of	0						
Mongolia	20.342.220	32.7					
Montenegro	-715.103	32,9					
Montserrat	0						
Morocco	-35.916.667	39.5					
Mozambique	20.820.024	54					

Myanmar	12.533.162	30.7					
Namibia	9.481.808	59.1					
Nauru	0						
Nepal	-14.389.512	32.8					
Netherlands	-84.937.838	26					
New Caledonia	0						
New Zealand	17.375.145	36.2					
Nicaragua	5.736.682	46.2					
Niger	-7.281.584	37.3					
Nigeria	-71.258.693	35.1					
Niue	0						
Northern Mariana Islands	0						
Norway	9.585.664	27.7					
Oman	-21.919.719	51.4					
Pakistan	-77.944.748	29.6					
Palau	0						
Panama	1.299.499	49.8					
Papua New Guinea	17.828.565	41.9					
Paraguay	44.501.395	43.5					
Peru	45.821.729	43.8					
Philippines	-85.468.577	42.3					
Poland	-93.474.203	30.2					
Portugal	-22.988.614	34.7					
Puerto Rico	0						
Qatar	-28.573.434	41.1					
Republic of Moldova	-1.417.100	26					
Republic of North Macedonia	-2.574.514						
RÅ©union	-3.262.624						
Romania	-4.207.344	34.6					
Russian Federation	311.642.106	36					
Rwanda	-4.266.570	43.7					
Saint Helena	0						
Saint Kitts and Nevis	0						
Saint Lucia	-227.677	51.2					
Saint Pierre and Miquelon	0						
Saint Vincent and	0						

Grenadines							
Saint-Martin (French Part)	0						
Samoa	-179.513						
Sao Tome and Principe	-79.940						
	-						
	173.095.04						
Saudi Arabia	7	45.9					
Senegal	-3.895.106	38.1					
Serbia	-11.996.901	35					
Seychelles	0	32.1					
Sierra Leone	-1.117.135	35.7					
Singapore	-35.356.275	45.9					
Sint Maarten (Dutch Part)	0						
Slovakia	-6.783.182	20,9					
Slovenia	-5.052.601	24					
Solomon Islands	1.193.310						
Somalia	-3.175.662	36.8					
	-						
	105.328.06						
South Africa	7	63					
South Sudan	1.284.887	44.1					
	-						
	100.190.75						
Spain	6	34.9					
Sri Lanka	-14.572.549	39.3					
State of Palestine	-2.604.019						
Sudan	28.274	34.2					
Suriname	44.219.522	57.9					
Sweden	39.157.519	28.9					
Switzerland	-22.307.019	31,2					
Syrian Arab Republic	-8.940.885	37.5					
Tajikistan	-5.266.226	34					
Tanzania, United Republic of	-8.476.831	40.5					
Thailand	-85.175.840	35					
Timor-Leste	1.388.965						
Togo	-2.924.913	42.4					
Tokelau	0						
Tonga	-200.437						
Trinidad and	-5.741.595	40.3					

Tobago							
Tunisia	-7.795.961	32.8					
	-						
Turkiye	145.815.937	43,4					
Turkmenistan	-11.458.964	40.8					
Turks and Caicos Islands	0						
Tuvalu	0						
Uganda	-23.879.470	42,71					
Ukraine	31.992.191	25.6					
United Arab Emirates	-71.777.773	26					
	-						
United Kingdom	163.222.677	32.6					
	-						
United States of America	1.114.220.457	39.7					
Uruguay	25.317.688	40.2					
US Virgin Islands	0						
Uzbekistan	-42.705.268	35.3					
Vanuatu	9.112	32,32					
Venezuela, Bolivarian Republic of	32.924.211	39					
	-						
Viet Nam	143.031.579	36.8					
Wallis and Futuna Islands	0						
Western Sahara	0						
Yemen	-8.747.050	36.7					
Zambia	9.463.915	57.1					
Zimbabwe	-7.048.764	50.3					

Από ό,τι βλέπουμε το r έχει την τιμή $-0,264723556$ όπου και σημαίνει ότι μεταξύ των μεταβλητών που προαναφέρθηκαν υπάρχει αρνητική συσχέτιση δηλαδή σε αυτή την περίπτωση όσο μεγαλύτερη η εισοδηματική ανισότητα τόσο λιγότερη θα είναι η διαφορά της βιοχωρητικότητας σε σχέση με το οικολογικό αποτύπωμα .Βέβαια θα πρέπει να τονιστεί ότι λόγω έλλειψης δεδομένων για όλες τις χώρες η αρνητική συσχέτιση μπορεί να μην ισχύει οπότε και το αποτέλεσμα να είναι τελείως διαφορετικό.

-Συμπεράσματα

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι περιβαλλοντικές ανησυχίες, είναι σημαντικό να εντοπίζονται με ακρίβεια οι υποκείμενες αιτίες. Μια παγκόσμια οικονομία καταπονεί το οικοσύστημα. Η παγκοσμιοποιημένη οικονομία και οι ανθρώπινες ενέργειες βαραίνουν σε μεγάλο βαθμό το περιβάλλον. Το περιβάλλον επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομία, η οποία δίνει στους ανθρώπους τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν και να εκμεταλλεύονται τη φύση. Τα αποτελέσματα της παγκόσμιας οικονομίας της αγοράς, όπως η συγκέντρωση της οικονομικής και πολιτικής δύναμης, όχι μόνο συμβάλλουν στην οικολογική κρίση, αλλά καθορίζουν και την κατανομή των συνεπειών της. Η περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους και μέσα παραγωγής, αλλά και οι επιπτώσεις της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, δείχνουν τη διαπλοκή της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας με την περιβαλλοντική ανισότητα. Αυτές οι συνέπειες προκαλούν προβλήματα για τις περιθωριοποιημένες κοινωνικές και οικονομικές ομάδες, παρά το γεγονός ότι τα κέρδη που δημιουργούν είναι δυσανάλογα. Υπό τις παρούσες συνθήκες, η επίτευξη «βιώσιμης» ανάπτυξης απλά δεν είναι δυνατή. Η πείνα βιώνεται όχι μόνο από τα φτωχά έθνη, αλλά και από τις εύπορες χώρες του βόρειου ημισφαιρίου. Αυτή η ατυχής κατάσταση μπορεί να αποδοθεί στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας στην εποχή του νεοφιλελευθερισμού και στην αδιάκοπη προσπάθεια για μέγιστη κερδοφορία από τις πολυεθνικές εταιρείες. Ως αποτέλεσμα, έχουν προκύψει μια σειρά προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της νόσου των τρελών αγελάδων, των ζωοτροφών που έχουν μολυνθεί με διοξίνη, των γενετικά τροποποιημένων φυτικών προϊόντων και της κλωνοποίησης - όλα αυτά έχουν αναπόφευκτες και αρνητικές συνέπειες. Ο αντίκτυπος αυτών των αποτελεσμάτων εκτείνεται πέρα από την ευημερία των ατόμων και έχει μόνιμο αντίκτυπο στην καπιταλιστική οικονομία. Σε περιοχές όπου οι κοινωνικές ανισότητες είναι εμφανείς, η εφαρμογή περιβαλλοντικών πολιτικών αμφισβητείται σε μεγάλο βαθμό. Αυτό οδηγεί στο ερώτημα: πώς μπορούν τα οικονομικά μειονεκτούντα και καταπιεσμένα άτομα να αξιολογήσουν με ακρίβεια και να κατανοήσουν πλήρως τα περιβαλλοντικά ζητήματα όταν ακόμη και οι πολίτες σε εύπορες δυτικές κοινωνίες αντιμετωπίζουν δυσκολίες με αυτό το έργο; Για να επιτευχθεί επιτυχής προστασία του περιβάλλοντος, είναι ζωτικής σημασίας να δημιουργηθεί ένα ρυθμιστικό σύστημα που μειώνει την ηγεμονία της παραγωγικότητας. Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί να προωθηθεί μια ισορροπημένη συνύπαρξη μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της διατήρησης του περιβάλλοντος στον οικολογικό τομέα, της κοινωνικής ενότητας στον κοινωνικό τομέα, της δημοκρατίας χωρίς αποκλεισμούς στην πολιτική και της προσωπικής ολοκλήρωσης στον πολιτιστικό τομέα. Μόνο όταν εκείνοι που κατέχουν ισχυρές θέσεις στην οικονομία και την πολιτική επιδείξουν ειλικρινή αφοσίωση στην εξεύρεση λύσεων, μπορεί η κοινωνία πραγματικά να ελπίζει σε ουσιαστική πρόοδο στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων..

Βιβλιογραφικές αναφορές

Αγγλική Βιβλιογραφία

- Anderson, J. R., Berry, E., & Ferranti, P. (2019). *Encyclopedia of food security and sustainability*. Elsevier
- Anthony, H., & Sandra, A. (2021, February). *A Review of Circular Economy Studies in Developed Countries and its Potential Adoption in Developing Countries* [Review of *A Review of Circular Economy Studies in Developed Countries and its Potential Adoption in Developing Countries*]. www.researchgate.net.
- Ashiagbor, D. (2021). Race and Colonialism in the Construction of Labour Markets and Precarity. *Industrial Law Journal*, 50(4). <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwab020>
- Bourguignon, F., Ferreira, F. H. G., & Walton, M. (2006). Equity, efficiency and inequality traps: A research agenda. *The Journal of Economic Inequality*, 5(2), 235–256. <https://doi.org/10.1007/s10888-006-9042-8>
- Bourles, R., & Cette, G. (2005, January). *A Comparison of Structural Productivity Levels in the Major Industrialised Countries* [Review of *A Comparison of Structural Productivity Levels in the Major Industrialised Countries*].
- Brown, R. W., & Stearns, P. N. (1996). The Industrial Revolution in World History. *The History Teacher*, 29(2), 253. <https://doi.org/10.2307/494750>
- Brueckner, M. (2018). *Inequality and Economic Growth*.
- BURLACU, S., & GUTU, C. (n.d.). *GLOBALIZATION – PROS AND CONS* [Review of *GLOBALIZATION – PROS AND CONS*]. www.researchgate.net; researchgate.
- Calvário, R., Velegrakis, G., & Kaika, M. (2016). The Political Ecology of Austerity: An Analysis of Socio-environmental Conflict under Crisis in Greece. *Capitalism Nature Socialism*, 28(3), 69–87. <https://doi.org/10.1080/10455752.2016.1260147>

- Castree, N. (2008). Neoliberalising Nature: The Logics of Deregulation and Reregulation. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 40(1), 131–152. <https://doi.org/10.1068/a3999>
- Caterina Ruggeri Laderchi, & Savastano, S. (2013). *Poverty and Exclusion in the Western Balkans New Directions in Measurement and Policy*. New York, Ny Springer.
- *Consumption, consumer culture and consumer society*. (n.d.). ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/320929948_Consumption_consumer_culture_and_consumer_society
- Dhingra, S., & Kondirolli, F. (2022). Unemployment and labour market recovery policies. *Indian Economic Review*, 57(1), 223–235. <https://doi.org/10.1007/s41775-022-00136-x>
- Dianov, S., Koroleva, L., Pokrovskaja, N., Victorova, N., & Zaytsev, A. (2022). The Influence of Taxation on Income Inequality: Analysis of the Practice in the EU Countries. *Sustainability*, 14(15), 9066. <https://doi.org/10.3390/su14159066>
- Diego Andreucci, María J. Beltrán, Rita Calvário, Creighton Connolly, Julie De Los Reyes, Salvatore Paolo De Rosa, Irmak Ertör, Melissa Garcia-Lamarca, Marien González-Hidalgo, Amelie Huber, Panagiota Kotsila, Gustavo García López, Santiago Gorostiza, Felipe Milanez, Giorgos Velegrakis, Irina Velicu, Jonah Wedekind (2016). *Political Ecology for Civil Society* [Review of *Political Ecology for Civil Society*].
- Fernández, D. P., Ryan, M. K., & Begeny, C. T. (2023). Gender expectations, socioeconomic inequalities and definitions of career success: A qualitative study with university students. *PLOS ONE*, 18(2), e0281967. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0281967>
- Fotopoulos, T. (2002). The Global “War” of the Transnational Elite. *Democracy & Nature*, 8(2), 201–240. <https://doi.org/10.1080/10855660220148589>
- García-Sánchez, I.-M., Somohano-Rodríguez, F.-M., Amor-Esteban, V., & Frías-Aceituno, J.-V. (2021). Which region and which sector leads the circular economy? CEBIX, a multivariant index based on business actions. *Journal of Environmental Management*, 297, 113299. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113299>
- *Globalization and Inequality*. (n.d.). <https://stonecenter.gc.cuny.edu/files/2012/07/Milanovic-Globalization-Inequality-Introduction-2012.pdf>
- Green, M., Harmacek, J., Htitich, M., & Krylova, P. (2022). *2022 social progress index* [Review of *2022 social progress index*]. www.socialprogress.org; Deloitte .
- Gutterman, A. S. (2023). *Managing in Developing Countries* [Review of *Managing in Developing Countries*].

- Hadjibiros, K. (2013, October). *Ecology and Applied Environmental Science* [Review of *Ecology and Applied Environmental Science*]. www.researchgate.net; researchgate.
- Hertwich, E. (2010). *Assessing the environmental impacts of consumption and production: priority products and materials*. UNEP/Earthprint.
- Jarvis, D., & Kuan, L. (n.d.). Theorizing Risk: Ulrich Beck, Globalization and the Rise of the Risk Society https://amsforschungsnetzwerk.at/downloadpub/risk_RR3_u_Beck.pdf
- Kaymak, B., & Poschke, M. (2016). The evolution of wealth inequality over half a century: The role of taxes, transfers and technology. *Journal of Monetary Economics*, 77, 1–25. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2015.10.004>
- Kerr, William A., 2001. "**Dumping - One of Those Economic Myths**," *Estey Centre Journal of International Law and Trade Policy*, Estey Centre for Law and Economics in International Trade, vol. 2(2), pages 1-10.
- Kostić, V., Ilić, V., Cvetanović, S., & Nedić, V. (2019, December). *COMPETITIVENESS AND INEQUALITY IN INCOME DISTRIBUTION IN THE EUROPEAN COUNTRIES AT DIFFERENT LEVELS OF DEVELOPMENT* [Review of *COMPETITIVENESS AND INEQUALITY IN INCOME DISTRIBUTION IN THE EUROPEAN COUNTRIES AT DIFFERENT LEVELS OF DEVELOPMENT*]. www.researchgate.net; researchgate.
- Levin, J., & Milgrom, P. (2004). *Producer Theory*. <https://web.stanford.edu/~jdlevin/Econ%20202/Producer%20Theory.pdf>
- Levitt, T. (1983). *The globalization of markets*. Edisciplinas.usp.br. https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4180851/mod_resource/content/1/Levitt%20Globalization%20Markets.pdf
- MILLER, JR., G. T. (2010). *Environmental Science* (S. E. SPOOLMAN, Ed.) [Review of *Environmental Science*]. Brooks/Cole
- Mishra, & Mishra, S. (2007). *Munich Personal RePEc Archive A Brief History of Production Functions A Brief History of Production Functions*. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/5254/1/MPRA_paper_5254.pdf
- PARASKEVOPOULOS, S., KORFIATIS, K. J., & PANTIS, J. D. (2003). Social Exclusion as Constraint for the Development of Environmentally Friendly Attitudes. *Society & Natural Resources*, 16(9), 759–774. <https://doi.org/10.1080/08941920309165>
- Piketty, T., Saez, E., Zucman, G., Duflo, E., & Banerjee, A. (2022). *INEQUALITY REPORT 2022*. https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2021/12/WorldInequalityReport2022_Full_Report.pdf
- Ritzer, G. (2018). *The Blackwell Companion to Globalization*. John Wiley & Sons

- Roach, B., Goodwin, N., & Nelson, J. (2019). *A GDAE Teaching Module on Social and Environmental Issues in Economics Consumption and the Consumer Society*.
- Sartori, L. (n.d.). *CONSUMPTION IN DEVELOPING NATIONS*.
<https://www.eolss.net/sample-chapters/c13/E1-20-05-03.pdf>
- Scruggs, L. A. (1998). Political and economic inequality and the environment. *Ecological Economics*, 26(3), 259–275. [https://doi.org/10.1016/s0921-8009\(97\)00118-3](https://doi.org/10.1016/s0921-8009(97)00118-3)
- Selvanathan, S., Jayasinghe, M., & Selvanathan, E. (n.d.). *A Preliminary Analysis of Consumption Patterns: Developed vs Developing Countries* [Review of *A Preliminary Analysis of Consumption Patterns: Developed vs Developing Countries*].
- Smith, A. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations - Econlib*. Econlib. <https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html>
- Smith, J. C. (2016). *Imperialism in the Twenty-First Century: Globalization, Super-Exploitation, and Capitalism's Final Crisis*. Monthly Review Press.
- Stiglitz, J. E. (2015). Inequality and Economic Growth. *The Political Quarterly*, 86(1), 134–155. <https://doi.org/10.1111/1467-923x.12237>
- Taasim, S., & Daud, A. (2020). The Effect of Gender Unemployment on Economic Growth: A Panel Data Analysis. *GATR Journal of Business and Economics Review*, 5(3), 94–103. [https://doi.org/10.35609/jber.2020.5.3\(3\)](https://doi.org/10.35609/jber.2020.5.3(3))
- Taufik Abd Hakim, Abdul Aziz Karia, David, J., Rainah Ginsad, Norziana Lokman, & Salwa Zolkafli. (2022). Impact of direct and indirect taxes on economic development: A comparison between developed and developing countries. *Cogent Economics & Finance*, 10(1). <https://doi.org/10.1080/23322039.2022.2141423>
- *Theories of Distributive Justice and Limitations on Taxation: What Rawls Demands from Tax Systems – Fordham Law Review*. (n.d.). Fordhamlawreview.org. Retrieved September 27, 2023, from <http://fordhamlawreview.org/issues/theories-of-distributive-justice-and-limitations-on-taxation-what-rawls-demands-from-tax-systems/>
- Tietenberg, T. H., & Lewis, L. (2018). *Environmental and natural resource economics* (11th ed.). Routledge.
- Tran, N. (2022). Understanding Household Consumption Behaviour: What do we Learn from a Developing Country?. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 22(4), 801–858. <https://doi.org/10.1515/bejeap-2022-0036>
- Tudor, S., Cilan, T. F., Loredana Năstase, L., Loredana Ecobici, M., Elena Rodica Opran, E., & Valentin Cojocar, A. (2023). *Evolution of Interdependencies between Education and the*

Labor Market in the View of Sustainable Development and Investment in the Educational System [Review of *Evolution of Interdependencies between Education and the Labor Market in the View of Sustainable Development and Investment in the Educational System*].

www.researchgate.net; researchgate.

- Velenturf, A. P. M., & Purnell, P. (2021). Principles for a Sustainable Circular Economy. *Sustainable Production and Consumption*, 27, 1437–1457.
<https://doi.org/10.1016/j.spc.2021.02.018>
- VIEHOFF, J. (2019). *Equality of Opportunity in a European Social Market Economy* [Review of *Equality of Opportunity in a European Social Market Economy*]. JCMS
- Wang, C., Ghadimi, P., Lim, M., & Tseng, M.-L. (2018). *A literature review of sustainable consumption and production: A comparative analysis in developed and developing economies* [Review of *A literature review of sustainable consumption and production: A comparative analysis in developed and developing economies*]. Elsevier

Ελληνική βιβλιογραφία

- Αθανασίου, Ε. (2015). *Πόλη και φύση* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://hdl.handle.net/11419/563>
- Επιτροπή, Ε. (2019). Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.
- Κατσαγγέλος, Δ. Α., & Τσιτούρης, Κ. Λ. (2020). *Υδατικό αποτύπωμα, εικονικό νερό και ανθρακικό αποτύπωμα: έννοιες, εργαλεία υπολογισμού και σενάρια εφαρμογής τους* (Bachelor's thesis).
- Μαρξ, Κ. (2002). *Το κεφάλαιο: κριτική της πολιτικής οικονομίας* (Π. Μαυρομμάτης, Ed.) [Review of *Το κεφάλαιο: κριτική της πολιτικής οικονομίας*].
- ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. (n.d.). In www.politeianet.gr. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.politeianet.gr/books/9789604061273-sullogiko-ellinika-grammata-pagkosmiopoiisi-kai-periballon-205559>
- Παπαδημητρίου, Ε., Φραγκόπουλος, Ι. (2018). *Περιβαλλοντική Ανισότητα, Χώρος, Πολιτισμικές Αναπαραστάσεις και Κοινωνικές Πρακτικές*
- Παπανίκου, Χ. Χ. (2021). *Υδατικό αποτύπωμα και εικονικό νερό: μεθοδολογίες και εργαλεία υπολογισμού*. Ir.lib.uth.gr. <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/handle/11615/55129>
- Τζεβελέκου, Π. (2013). Παγκοσμιοποίηση και οικονομική ανάπτυξη.

Διαδικτυακές πηγές

- Ec.europa.eu/eurostat
- <https://www.peakmagazine.gr/>
- www.researchgate.net
- [World Bank Group - International Development, Poverty, & Sustainability](#)
- UNCTADstat
- [UNESCO](#)